

Ministerie van Infrastructuur
en Waterstaat

NOTA VAN ANTWOORD

**OP DE NOTITIE REIKWIJDTE EN DETAILNIVEAU (NRD) EN HET PARTICIPATIEPLAN VAN HET
PROGRAMMA ZANDWINNING IJSSELMEERGEBIED 2025-2050**

Versie	1.0
Datum	Juni 2024
Status	Definitief

Colofon

Versie	1.0
Opdrachtgever	Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat, DG Water en Bodem
Auteur	Witteveen+Bos
Projectnummer	IENW/BSK-2024/186287

INHOUDSOPGAVE

Inhoudsopgave	3
1 Procedure	4
1.1 Voornemen	4
1.2 Ingediende zienswijzen	5
2 Hoofdpijnenreacties	6
2.1 Onderzoeksalternatieven	6
2.2 Landelijke afweging	6
2.3 Wijzigingen op basis van zienswijzen en advies Commissie mer	7
3 Zienswijzen en reacties	9
3.1 Gemeente Lelystad	9
3.2 Coöperatieve producentenorganisatie Nederlandse Vissersbond IJsselmeer U.A.	11
3.3 Gemeente De Fryske Marren	17
3.4 Particulier	18
3.5 Waterschap Zuiderzeeland	18
3.6 Boskalis	21
3.7 Gastvrije randmeren	23
3.8 Cascade	24
3.9 Provincie Fryslân	28
3.10 Nederlandse Vereniging van Toerzeilers	28
3.11 Provincie Noord-Holland	29
3.12 Van Oord	30
3.13 Bewonersgroepen en organisaties met rechtspersoonlijkheid zoals Stichting Gaasterlân Natuerlân, Vogelbescherming Nederland en de IJsselmeervereniging	32
3.14 Particulier	41
3.15 NVLB Nederlandse Vereniging van Leveranciers van Bouwgrondstoffen	43
3.16 NVLB Nederlandse Vereniging van Leveranciers van Bouwgrondstoffen	51
3.17 N.V. PWN Waterleidingsbedrijf Noord-Holland	51
3.18 IJsselmeervereniging	53
3.19 Partners van Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk	56
3.20 Gasunie Transport Services B.V.	63
4 Conclusie ten aanzien van wijzigingen	64

Noot voor de lezer

Voor u ligt de Nota van Antwoord, met een reactie op de zienswijzen die zijn ingediend tijdens de terinzagelegging van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025 – 2050 en op het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage. Hierbij moet worden aangetekend dat de antwoorden tot stand zijn gekomen vóórdat werd besloten het programma te pauzeren (zie hiervoor paragraaf 2.2). Om de beantwoording zuiver te houden, is ervoor gekozen de reacties niet aan te passen aan de gewijzigde situatie.

1

PROCEDURE

1.1 Voornemen

Met het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025 – 2050 (voorheen Zandwinstrategie) vernieuwt het Rijk (het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat) het beleid voor de winning van bouwgrondstoffen in het IJsselmeergebied. Het betreft het hele gebied: IJsselmeer, Markermeer-IJmeer en alle randmeren.

Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025 – 2050 moet duidelijkheid bieden over:

- of er zandwinning kan plaatsvinden en zo ja, waar, hoe diep en hoeveel zandwinning plaats kan vinden. Hierbij moet zandwinning binnen onder andere natuur- en milieurandvoorwaarden passen die vanuit wet- en regelgeving worden gesteld;
- de wijze waarop zandwinning bijdraagt aan een of meerdere gebiedsdoelen* in het IJsselmeergebied;
- hoe wordt bijgedragen aan de afbouw van het gebruik van fossiele brandstoffen bij zandwinning en transport.

De Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) is de onderzoeksagenda voor het opstellen van het plan-MER. Het doel van de NRD is om duidelijkheid te geven over:

- waarom het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025 – 2050 wordt opgesteld;
- welke alternatieven in het plan-MER onderzocht worden;
- welke milieuaspecten, welke criteria en welke onderzoeksmethoden (detailniveau) daarbij gehanteerd worden.

Het Participatieplan geeft weer hoe het programmateam de participatie van stakeholders rondom het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025 – 2050 voor zich ziet. In het Participatieplan staat:

- het doel van participatie;
- de kaders en randvoorwaarden waarbinnen participatie plaatsvindt;
- de niveaus waarop stakeholders kunnen participeren;
- de verschillende participatiemogelijkheden.

De terinzagelegging van de NRD en het Participatieplan is op 9 januari 2024 gepubliceerd in [de Staatscourant](#). De NRD en het Participatieplan hebben van 9 januari 2024 tot en met 19 februari 2024 ter inzage gelegen. Over deze periode was het mogelijk om zienswijzen op de stukken in te dienen. De documenten zijn ook nu nog digitaal te raadplegen via het [Platform Participatie](#).

Alle ingekomen zienswijzen zijn tijdig ingediend en ontvankelijk.

1.2 Ingediende zienswijzen

Er zijn 20 zienswijzen ingediend. Bij één van de zienswijzen is een bijlage toegevoegd (nr.15). Het Bevoegd Gezag heeft deze zienswijzen alsmede het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer) gebruikt om het onderzoeksprogramma zoals weergegeven in de NRD bij te stellen. De resultaten daarvan, de wijzigingen die zijn doorgevoerd, vindt u in paragraaf 3.21.

NR	DP nummer	datum ingediend	indiener
Zienswijze 01	98675105	7-2-2024	Gemeente Lelystad
Zienswijze 02	98750139	13-2-2024	COÖPERATIEVE PRODUCENTENORGANISATIE NEDERLANDSE VISSERSBOND IJSSELMEER U.A.
Zienswijze 03	98792540	15-2-2024	Gemeente De Fryske Marren
Zienswijze 04	98792175	15-2-2024	Particulier
Zienswijze 05	98788839	15-2-2024	Waterschap Zuiderzeeland
Zienswijze 06	98781775	15-2-2024	Boskalis
Zienswijze 07	98825909	16-2-2024	Gastvrije randmeren
Zienswijze 08	98872769	19-2-2024	Cascade
Zienswijze 09	98872526	19-2-2024	Provincie Fryslân
Zienswijze 10	98869260	19-2-2024	Nederlandse Vereniging van Toerzeilers
Zienswijze 11	98866386	19-2-2024	Provincie Noord-Holland
Zienswijze 12	98859802	19-2-2024	Van Oord
Zienswijze 13	98859097	19-2-2024	Combinatie van organisaties: te weten bewonersgroepen en organisaties met rechtspersoonlijkheid zoals Stichting Gaasterlân Natuerlân, Vogelbescherming Nederland en de IJsselmeervereniging.
Zienswijze 14	98857497	19-2-2024	Particulier
Zienswijze 15	98850277/9763472	19-2-2024	NVLB Nederlandse Vereniging van Leveranciers van Bouwgrondstoffen
Zienswijze 16	98850277/9763473	19-2-2024	NVLB Nederlandse Vereniging van Leveranciers van Bouwgrondstoffen
Zienswijze 17	98846023	19-2-2024	N.V. PWN Waterleidingsbedrijf Noord-Holland
Zienswijze 18	98875132	21-2-2024	IJsselmeervereniging
Zienswijze 19	98875077	20-2-2024	Partners van Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk
Zienswijze 20	98874133	20-2-2024	Gasunie Transport Services B.V.

2 HOOFDLIJNENREACTIES

Een aantal opmerkingen of vragen komt meerdere malen terug in de zienswijzen. De uitgebreide antwoorden op deze algemene thema's vindt u in dit hoofdstuk. Individuele antwoorden per zienswijze staan in hoofdstuk 3.

2.1 Onderzoeksalternatieven

In een aantal zienswijzen geven de insprekers hun standpunt aan over de onderzoeksalternatieven. Hierin geven ze aan of zij een bepaald alternatief vanuit hun belang(en) afwijzen of juist omarmen. De standpunten over de diverse alternatieven zijn verdeeld; elk alternatief heeft zowel voor- als tegenstanders. Daarnaast bleek er onduidelijkheid te zijn over nieuwe vergunningen in de referentiesituatie. Hieronder wordt een nadere toelichting gegeven over de referentiesituatie (2.1.1). Daarnaast hebben de zienswijzen geleid tot een aanpassing van alternatief 3 (Maximale bijdrage aan landelijke zandbehoefte), dit is toegelicht in paragraaf 2.1.2. Er zijn geen wijzigingen aan alternatieven 1 en 2.

2.1.1 Referentiesituatie

Enkele zienswijzen vroegen verduidelijking ten aanzien van de referentiesituatie.

In de NRD staat aangegeven dat de referentiesituatie bestaat uit:

- de huidige situatie: hoe is het nu? En;
- autonome ontwikkelingen: hoe is het in de toekomst, zonder uitvoering van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050.

De autonome ontwikkelingen zijn ontwikkelingen die in de toekomst plaatsvinden, zonder de uitvoering van het Programma. Het zijn ontwikkelingen, plannen of beleid waarover al besluitvorming heeft plaatsgevonden en welke op korte termijn worden gerealiseerd. Het uitgangspunt voor de referentiesituatie is dat de lopende vergunningen voor zandwinning worden voortgezet, en nieuwe vergunningen worden afgegeven mits voldaan aan het huidige beleid (Beleidsregels ontgroningen in Rijkswateren 2022).

2.1.2 Alternatief 3 - maximale bijdrage aan landelijke zandbehoefte

Op basis van de zienswijzen en het advies van de Commissie mer is gekeken naar een nadere invulling van alternatief 3. Dit alternatief is gewijzigd ten opzichte van de NRD. In plaats van een effectbeoordeling voor een vaste hoeveelheid te winnen zand wordt voor dit alternatief per milieuthema onderzocht wat binnen de draagkracht van het IJsselmeergebied past. De effectbeoordeling richt zich op de maximale hoeveelheid sediment die kan worden onttrokken zonder significant negatieve milieugevolgen. De geschatte hoeveelheden sediment voor de komende 25 jaar (Scenariostudie grondstoffenwinning) dienen als indicatie, maar vormen niet de basis voor de alternatieven. Er wordt niet vooraf naar een specifieke zandbehoefte gekeken.

2.2 Landelijke afweging

Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied staat niet op zichzelf, maar is onderdeel van een integrale, landelijke afweging rondom bouwgrondstoffenwinning (zie de Kamerbrief bij publicatie van de Scenariostudie grondstoffenwinning en monitoringscijfers bouwgrondstoffen d.d. 23 april jl.). Het doel van deze afweging is om de consequenties van keuzes over of met gevolgen voor grondstoffenwinning in verschillende gebieden - het rivierengebied in de zuidoostelijke provincies, het IJsselmeergebied en de Noordzee - binnen Nederland inzichtelijk te maken.

Het IJsselmeergebied is dus één van de gebieden waar keuzes rondom bouwgrondstoffenwinning zijn voorzien. Uit de effectbeoordeling van zandwinning in het IJsselmeergebied (onderdeel van het plan-MER) moet blijken hoeveel zand binnen de draagkracht van het 'systeem' IJsselmeergebied kan worden gewonnen. Dit is ook voor de landelijke afweging relevante informatie.

Er is dus sprake van een wederzijdse afhankelijkheid tussen de landelijke afweging en het Programma Zandwinning IJsselmeergebied. Om beide sporen zinvol op elkaar te laten aansluiten, is nét voor publicatie van deze Nota van Antwoord besloten om het specifieke Programma Zandwinning in het IJsselmeergebied vanaf september 2024 te pauzeren. Dan is de effectbeoordeling van de onderzoeksalternatieven in het IJsselmeergebied gereed. Deze informatie is relevante input voor de landelijke afweging. Voorlopig wordt er dus geen vervolg gegeven aan de ontwikkeling van de voorgenomen beleidskeuze als basis voor het vernieuwde beleid en het opstellen van het plan-MER.

Door het Programma te pauzeren, wordt het ontgrondingenbeleid in het IJsselmeergebied voorlopig niet vernieuwd. Wanneer de landelijke afweging klaar is, wordt vervolgens bekeken of er aanvullend beleid voor het IJsselmeergebied nodig is.

2.3 Wijzigingen op basis van zienswijzen en advies Commissie mer

De zienswijzen leiden tot aanpassingen in de aanpak van het plan-MER. De conclusies ten aanzien van deze wijzigingen zijn opgenomen in paragraaf 3.21. Daarnaast heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie mer) een advies gegeven over de NRD. Dit advies is besproken tussen het Ministerie en de Commissie mer. Op 2 mei 2024 is dit advies uitgebracht¹. Het advies wordt meegenomen in de ontwikkeling van het plan-MER. In deze notitie is gemotiveerd aangegeven welke adviezen zijn meegenomen en welke niet.

Volgens de Commissie mer is de NRD van goede kwaliteit en brengt het de belangen die in het IJsselmeergebied spelen uitgebreid in beeld. De Commissie mer stelt verder dat het van groot belang is om de draagkracht van het IJsselmeergebied goed in kaart te brengen. In onderstaande opsomming is samengevat welke belangrijkste adviezen de Commissie mer heeft gegeven:

- breng kwetsbaarheid en draagkracht van het gebied zorgvuldig in kaart;
- kijk daarbij ook naar het onderwaterlandschap en naar de effecten van klimaatverandering;
- geef in het milieueffectrapport duidelijk aan welke beperkingen er voor zandwinning gelden door internationale regels en afspraken over dit gebied (Europese Kaderrichtlijn Water, Vogel- en Habitatrichtlijn en Verdrag van Malta over bescherming van archeologisch erfgoed);
- zorg dat het milieueffectrapport informatie oplevert die bijdraagt aan de landelijke afweging van zandwinningslocaties;
- zorg voor een heldere, zelfstandig leesbare samenvatting van het milieueffectrapport.

Het advies van de Commissie mer wordt zoveel mogelijk overgenomen in de uitwerking van het plan-MER. Op enkele punten voorzien wij een andere invulling dan in het advies is aangegeven. Dit is hieronder gespecificeerd.

Beleidskader

De Commissie mer vraagt een uitgebreide analyse van relevante internationale kaders en nationaal beleid. Wij zijn ons bewust van mogelijke spanningen. Het opnemen van beleidskaders is onderdeel van het plan-MER. Er wordt geen uitgebreide analyse van de inhoud en consequenties van internationale en Europese beschermingsregimes en nationaal beleid en de spanningen hiertussen uitgevoerd. Het detailniveau van een dergelijke analyse gaat verder dan de kaders voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 en past niet bij het detailniveau.

Systeemanalyse

In het kader van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 wordt een systeemanalyse opgesteld. De systeemanalyse vindt haar oorsprong in de ecologie, waar deze methodiek gebruikt wordt om inzicht te krijgen in de werking van het natuurlijke systeem in een gebied, bijvoorbeeld de aquatisch ecologische systeemanalyse of de landschapsecologische systeemanalyse (LESA). Een systeemanalyse is erop gericht om de *sturende factoren* onder de eigenschappen, en de interacties daartussen, te achterhalen. Het verkrijgen van inzicht in de werking van een systeem leidt tot *systeembegrip*. De systeemanalyse vormt een objectieve feitenbasis en geeft informatie op basis waarvan mogelijke effecten van onderzoeksalternatieven voor het Programma Zandwinning kunnen worden ingeschat.

¹ https://www.commissiemer.nl/docs/mer/p37/p3782/a3782_rd.pdf

De systeemanalyse kijkt naar het huidige systeemfunctioneren. In de systeemanalyse vindt geen onderzoek plaats voor de periode 2025-2050 of een doorkijk voor de periode daarna. De Commissie mer adviseert de systeemanalyse op enkele thema's uit te breiden en onderzoek voor de periode 2025-2050 op te nemen. De systeemanalyse wordt geüpdatet en kan worden gebruikt in de effectbeoordeling voor het plan-MER, er vindt geen verder uitbreiding van de systeemanalyse plaats.

Gevoeligheidsanalyse klimaatverandering

De Commissie adviseert om een gevoeligheidsanalyse uit te voeren naar de mogelijke effecten van klimaatverandering en daarbij te onderzoeken hoe de alternatieven zich verhouden tot de klimaatscenario's en de daarmee samenhangende verhoging van het waterpeil in het IJsselmeergebied.

In de effectbeoordeling worden gevoeligheden ten aanzien van klimaatverandering op enkele punten aangegeven.

Geluid- en trillingshinder

De commissie beveelt aan om in te gaan op geluidhinder door winning, transport, op- en overslag en trillingshinder. Bij het milieuthema gebruiksfuncties worden de effecten van de afstand tot zandwinning en bijbehorende mogelijke geluidhinder besproken. Een analyse van geluidhinder door winning, transport, op- en overslag en trillingshinder past niet bij het detailniveau van het plan-MER, en kan worden meegenomen in de project-MER voor vergunningverlening.

3

ZIENSWIJZEN EN REACTIES

In dit hoofdstuk zijn de zienswijzen beantwoord. De ingediende teksten zijn letterlijk overgenomen en cursief weergegeven. Onder het kopje 'reactie' vindt u de antwoorden.

3.1 Gemeente Lelystad

Zienswijze 01, Uniek nr DP: 98675105

3.1.1 Gebiedsdoelen

"In voorbereiding op het programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 heeft uw ministerie de Nota Reikwijdte en Detailniveau ter inzage gelegd. Graag maken wij gebruik van de gelegenheid hierop te reageren met een zienswijze. In onze zienswijze vragen we aandacht voor de verbreding van de gebiedsdoelen, integrale besluitvorming, aan gebiedsdoelen ondersteunend zandwinbeleid, de ruimtelijk/economische aspecten van aan het IJsselmeergebied grenzende gemeenten en de effecten van zandwinning op achter de dijk gelegen polders. Naast deze aspecten vragen we ook aandacht voor de verduurzaming van de zandwinning.

Een flink deel van het buitendijkse water in het IJsselmeergebied valt binnen het grondgebied van Lelystad. Als voormalige groeikern is Lelystad al lange tijd bezig zich te ontwikkelen tot een volwaardige stad aan het water die financieel gezond en zelfstandig is. Lelystad ontvangt sinds 1988 een aanvullende rijksbijdrage om in zijn eigen onderhoud te kunnen voorzien. Een substantiële inwonergroei is nodig om voldoende draagkrachtig te zijn. In dit kader werkt Lelystad samen met het Rijk en de provincie Flevoland aan het programma Lelystad Next Level. In de groeiopgave van Lelystad is natuur een dragende ambitie en wordt zowel ingestoken op de aanpak van de bestaande stad, een grootschalige nieuwbouwlocatie (ZuiderC) en de ontwikkeling van het Waterfront Lelystad. Het programma zandwinning IJsselmeergebied 2025 - 2050 kan een bijdrage leveren aan deze ambities.

Aandachtspunten en onduidelijkheden

De specifieke gebiedsdoelen zijn te smal gedefinieerd. We missen hier met name de relatie met de ruimtelijk/economische ambities zoals beschreven in de Agenda IJsselmeergebied 2025 en inmiddels ook verwerkt in de concept ruimtelijke verkenning en samenwerkingsovereenkomst van het IJsselmeergebied."

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze. U geeft aan dat de gebiedsdoelen te smal gedefinieerd zijn en dat u de relatie met ruimtelijk/economische ambities mist. Zoals aangegeven op pagina 7 van de NRD, volgen de gebiedsdoelen voor het IJsselmeergebied uit de Agenda IJsselmeergebied 2050 (2018). Deze doelen zijn gedefinieerd binnen de Agenda IJsselmeergebied en worden uitgewerkt in het plan-MER voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied. Het programma werkt eerder vastgestelde beleidsdoelstellingen uit en heroverweegt deze doelen of de scope niet. In de ruimtelijke verkenning is inderdaad meer aandacht gegeven aan economie en ruimte als gebiedsdoel. Deze aanpassing is echter na het afronden van de NRD uitgebracht en derhalve niet meegenomen.

3.1.2 Integrale besluitvorming

"Als eerste uitgangspunt wordt aangegeven: "gericht op de meren van het IJsselmeergebied". Omdat wel wordt onderzocht "wel of geen winningen" en "veel of weinig winningen" is de consequentie van dit uitgangspunt dat er meer of minder zand in de andere gebieden zal moeten worden gewonnen. Omdat ca. 1/3 van het gewonnen zand is gewonnen in het IJsselmeergebied, heeft dat grote gevolgen voor de andere gebieden. Het vraagt om een bredere afweging dan het IJsselmeergebied alleen. Zo kan worden betoogd dat winning van zeezand voor binnenlandse toepassing reeds ongewenst is (zout, zandtekort) en in de toekomst nog ongewenster wordt. Het IJsselmeergebied zou 'omwille van de algehele effecten' wel eens een veel prominenter winlocatie kunnen worden dan in het heden en verleden. Onduidelijk is waarom dit uitgangspunt wordt gehanteerd, hoe voor integrale besluitvorming wordt gezorgd en hoe effecten elders als gevolg van toenemende/afnemende zandwinning elders worden betrokken."

Reactie

U geeft aan dat een bredere afweging dan alleen het IJsselmeergebied ten aanzien van de winning van zand noodzakelijk is. In opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) is een Scenariostudie Grondstoffenwinning uitgevoerd naar hoe de landelijke vraag naar zand en grind zich richting 2050 gaat ontwikkelen ([Klik hier om naar het rapport te gaan](#)). Daarin wordt onder andere rekening gehouden met de transitie richting een circulaire economie. Onderdeel van dit onderzoek is de bijdrage vanuit het IJsselmeergebied aan de landelijke vraag naar (bouw)grondstoffen in deze periode. Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied richt zich alleen op het IJsselmeergebied. Zie ook paragraaf 2.2 uit deze nota met informatie over de landelijke afweging.

3.1.3 Alternatief 2

"Uit de definitie van het onderzoeksalternatief 2 maken we op dat het gaat om zand dat wordt toegepast in gebiedsdoelen. In dat geval komt er geen zand vrij voor de zandmarkt. Juist in het bestaande zandwinbeleid is de mogelijkheid opgenomen voor "zandwinning die ondersteunend is aan gebiedsdoelen", zoals ook in paragraaf 2.4.2 wordt benoemd. Wij stellen voor om dit alternatief aan te passen zodat de succesvolle aanpak mogelijk blijft waarbij de holocene bovengrond in TBES-maatregelen mocht worden toegepast en daarna het onderliggende zand mocht worden vermarkt."

Reactie

Zoals aangegeven op pagina 33 van de NRD geven de onderzoeksalternatieven de uitersten van het speelveld weer waarbinnen beleidskeuzes worden gemaakt. De onderzoeksalternatieven en resultaten van onderzoeken, waaronder het plan-MER, bieden aanknopingspunten om de voorgenomen beleidskeuze en daarmee het vernieuwde beleid vorm te geven. Bij de keuzes voor het Programma kunnen verschillende elementen uit de onderzoeksalternatieven en uitgevoerde onderzoeken worden gecombineerd. De voorgenomen beleidskeuze hoeft dus niet een van de in de NRD vermelde onderzoeksalternatieven te zijn. Alternatief 2 wordt daarom niet aangepast. De TBES-maatregelen zijn geen onderdeel van de scope van de onderzoeksalternatieven.

3.1.4 Extra onderzoeksalternatief

"We zien graag een extra onderzoeksalternatief in de uitwerking van het MER. Alternatief 2 beperkt zich tot een bijdrage aan de smal gekozen gebiedsdoelen. Alternatief 3 gaat over een maximale bijdrage aan de landelijke behoefte. Het Rijk zou straks kunnen kiezen om de zandwinning te beperken tot alternatief 2 waarbij er geen ruimte is voor een bijdrage aan bijvoorbeeld woningbouwlocaties aan de kust/achterland langs het IJsselmeergebied. Zo zou er in ons geval geen ruimte meer zijn voor een bijdrage aan de ontwikkeling van woningbouwlocatie ZuiderC en zelfs niet aan onze waterfrontontwikkeling. Wij menen dat zulke locaties ook tot de regio behoren en bijdragen aan het versterken van de ruimtelijk/economische ontwikkeling wat ook een ambitie is van het IJsselmeergebied. We pleitten dan ook voor een tussenvariant waarbij naast een bijdrage aan de smalle gebiedsdoelen ook voorzien wordt in de zandbehoefte van aan de IJsselmeerkust grenzende gemeenten binnen het IJsselmeergebied."

Reactie

Voor alternatief 3 is een nadere invulling geformuleerd, dit is te lezen in paragraaf 2.1. In het MER wordt duidelijk aangegeven welke gebiedsgrenzen worden aangehouden bij de definitie van gebiedsdoelen. De mogelijke bestemmingen van het zand behoren niet tot de scope van dit Plan-MER. Er wordt geen extra onderzoeksalternatief uitgewerkt dat inspeelt op mogelijke bestemmingen van zand buiten de gebiedsdoelen van het IJsselmeergebied zelf.

3.1.5 Referentiesituatie

"In de definitie referentiesituatie wordt opgemerkt dat het huidige zandwinbeleid wordt voortgezet. Volgens ons wordt hierbij ten onrechte bij de zandwinactiviteiten alleen de vergunde zandwinning meegenomen. Het lijkt ons dat bij ongewijzigd beleid er ook tussen 2025 en 2050 nieuwe zandwinningen worden aangevraagd en vergund."

Reactie

U vraagt of er in de referentiesituatie nieuwe zandwinningen vergund kunnen worden. Ja, dit is mogelijk, mits voldaan wordt aan de eisen van het huidige beleid. Voor de hoeveelheden doen we aannames gebaseerd op gemiddelden uit voorgaande jaren. Zie voor een nadere toelichting van de referentiesituatie paragraaf 2.1.

3.1.6 Effecten achterland

"Ten slotte vragen we aandacht voor de uitwerking van effecten op het achterland in de polders. Zo vragen we ons bijvoorbeeld af of zandwinning van invloed is op de (zoute) kwel in onze polder. Niet alleen in de zin van waterkwaliteit, maar ook op het gebied van stijghoogte en opbarstrisico van de waterbodems."

Reactie

De systeemanalyse analyseert geohydrologie kwalitatief op systeemniveau (hele IJsselmeergebied of op deelgebiedniveau, bijvoorbeeld Oostelijke Randmeren). Vanwege de stroming van het grondwater worden de polders van Flevoland ook meegenomen. Hier gaat het vooral om een beschrijving van kwel en de geohydrologische gradiënt in/onder de polders op systeemniveau, niet op het detailniveau van individuele polders. Onder het milieuthema bodem en water en het aspect geohydrologie worden de effecten op de geohydrologische situatie kwalitatief beoordeeld. Hierbij wordt ook kwel meegenomen zoals aangegeven in tabel 5.2 op pagina 41 van de NRD. Er wordt geen kwantitatief onderzoek in de polders rond het IJsselmeergebied uitgevoerd.

3.1.7 Conclusie

De zienswijze leidt tot de volgende aanpassingen:

- Er is een nadere invulling van alternatief 3 zoals te lezen in paragraaf 2.1;
- in het plan-MER zal een duidelijke formulering van gebiedsgrenzen voor de gebiedsdoelen worden aangeven.

3.2 Coöperatieve producentenorganisatie Nederlandse Vissersbond IJsselmeer U.A.

Zienswijze 02, Uniek nr DP: 98750139

3.2.1 Schaden erkend belang beroepsvisserij

"De beroepsvisserij in het IJsselmeer en Markermeer-IJmeer heeft een erkend belang in het IJsselmeergebied. De PO IJsselmeer, als belangenorganisatie voor de IJsselmeervissers welke beroepsmatig visserijactiviteiten uitvoeren in het IJsselmeergebied, wenst gekend en erkend te worden als direct belanghebbende in relatie tot de (mogelijke) winning van bouwgrondstoffen in het IJsselmeergebied."

Het winnen van bouwgrondstoffen in het IJsselmeergebied zal nadelige gevolgen hebben voor de beroepsvisserij en zal ertoe strekken dat er beperkingen zullen ontstaan voor het uitvoeren van commerciële visserijactiviteiten in het IJsselmeer en/of Markermeer-IJmeer, afhankelijk van de aan te wijzen plekken in het IJsselmeergebied alwaar de beoogde winning van bouwgrondstoffen zal gaan plaatsvinden. De PO IJsselmeer en haar leden IJsselmeervissers hebben in het verleden meermaals meegemaakt dat als gevolg van bijvoorbeeld zandwinningsprojecten plaatsvinden binnen (deel)gebieden welke gebruikt wordt door vissers als viswater."

De beroepsmatige IJsselmeervisserij heeft de laatste jaren te maken gehad met grote (verplichte) reducties in hun visserij-inspanningen, onder andere in 2014, een reductie van 85% van de te gebruiken staande netten (staand wantvisserij), een reductie betreffende de zegenvisserij, een verbod op fuikenvisserij met ruiven en een verbod op de zegenvisserij in de havens."

Duidelijk is dat het IJsselmeer en het Markermeer-IJmeer zeer intensief worden gebruikt voor verschillende activiteiten en de werkzaamheden in verband met het winnen van bouwgrondstoffen zullen de druk op het IJsselmeergebied, en de beroepsvisserij binnen het IJsselmeergebied in het bijzonder, verder verhogen. De ervaring uit het verleden leert dat wanneer er een of meerdere locaties in het gebied zullen worden aangewezen voor het winnen van bouwgrondstoffen, de beroepsvissers belangrijke visgronden zullen kwijtraken. De overige scheepsvaart zal onbedoeld ook meer hinder ondervinden, daar waar de beschikbare ruimte in het IJsselmeergebied zal worden verkleind, bijvoorbeeld door de aanleg van een of meer werkeilanden en (zand)winputten, inclusief veiligheidszone(s)."

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze. De beroepsmatige visserij is inderdaad een belanghebbende bij het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025 – 2050. Wij nodigen u dan ook van harte uit voor de stakeholderbijeenkomsten die wij organiseren.

Het op te stellen Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025 – 2050 stelt voorwaarden waaraan toekomstige zandwinactiviteiten moeten voldoen. Het doel van het plan-MER is om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming over het Programma. De effecten op de visserij worden in het plan-MER beschouwd. Visserij is daarom ook opgenomen als een aspect onder het milieuthema 'gebruiksfuncties', zie tabel 5.2 pagina 42 van de NRD. Hierbij wordt door middel van kwalitatief bureauonderzoek gekeken naar de effecten voor de visserijsector. Dit plan-MER dient als input voor het bepalen van langetermijnbeleid. Elk project daarbinnen moet voldoen aan de wet- en regelgeving en daarover moet een nieuw besluit worden genomen.

3.2.2 Ecologische gevolgen

"Eveneens is in het verleden gebleken dat (grootschalige) zandwinningsprojecten in vele gevallen voor een lange periode, circa 20 tot 30 jaar, kan worden toegestaan en de daartoe benodigde vergunningen, relatief eenvoudig, kunnen worden afgegeven. Dit staat in schril contrast tot de mogelijkheden die de beroepsvisserij worden geboden voor het uitvoeren van visserijactiviteiten in het IJsselmeergebied.

De beroepsvisserij wordt vaak verweten dat zij een grote impact heeft (gehad) op het ecosysteem van het IJsselmeergebied met als gevolg dat de IJsselmeervissers de afgelopen jaren meerdere malen te maken hebben gekregen met verplichte reducties van hun visserij-inspanning, waarbij de mogelijkheid bestaat dat de visserijinspanning de komende jaren nog verder zal moeten afnemen. De toegestane visserijactiviteiten worden de afgelopen jaren meer en meer ingeperkt waarbij het steeds lastiger wordt om de benodigde vergunningen te verkrijgen.

De IJsselmeervissers zijn van mening dat de impact die zij met hun visserijactiviteiten hebben op het ecosysteem vele malen lager is dan de verwachte impact op het ecosysteem van een of meer zandwinningsprojecten welke mogelijk zullen plaatsvinden de komende jaren in het kader van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050. Gelet op de looptijd van voorgenoemd programma, van jaar 2025 tot en met 2050, is onze verwachting dat wanneer er besloten zal worden tot het opstarten van een of meer (grootschalige) zandwinningsprojecten in het IJsselmeergebied, dit projecten zullen zijn die een lange periode, circa 25 jaar, uitgevoerd zullen worden.

De IJsselmeervissers hebben te maken met vele kritische (ecologische) vereisten waaraan zij moeten voldoen en hier werken de vissers met zorg aan mee. Daarom wil de beroepsvisserij, een activiteit welke al decennialang plaatsvindt in het IJsselmeergebied, voorkomen dat er negatieve effecten optreden binnen het IJsselmeergebied voortkomend uit mogelijk nieuwe zandwinningsprojecten. Zeker als eventuele negatieve gevolgen, als gevolg van deze nieuwe zandwinningsprojecten, in de toekomst worden gebruikt om de beroepsvisserij (wederom) verder in te perken.

De beroepsvisserij dient (periodiek) omgevingsvergunningen aan te vragen voor de beroepsmatige visserijactiviteiten die zij in het IJsselmeergebied uitvoert. Hierbij dient per vergunningaanvraag een Passende Beoordeling aangeleverd te worden, waarmee o.a. de effecten van de visserijactiviteiten dienen te worden gecumuleerd met de effecten van overige (reeds bestaande) activiteiten binnen het IJsselmeergebied. In geval er een of meer (grootschalige) zandwinningsprojecten zullen worden uitgevoerd in het IJsselmeergebied de komende jaren, is de verwachting dat het verkrijgen van de benodigde vergunningen voor de beroepsvisserij zullen worden bemoeilijkt.

Bovendien ziet de beroepsvisserij in vele onderzoeken herhaaldelijk naar voren komen dat eventuele significante negatieve effecten op het ecosysteem, vaak ten onrechte, worden toegeschreven aan de beroepsvisserij. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau, behorende bij het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050, wordt in paragraaf 3.4 ten aanzien van de vis die voorkomt in het gebied gesteld dat: "Het visbestand en vissoortsamenstelling in het IJsselmeergebied zijn in de loop der jaren sterk veranderd, met name door veranderingen in de waterkwaliteit en visserijdruk. Momenteel scoort vis volgens de KRW-beoordeling matig in de Randmeren en het Markermeer en ontoereikend in het IJsselmeer (...)". Hiermee wordt in zeer algemene bewoordingen een koppeling gemaakt tussen de

visserijdruk en de KRW-beoordeling van de visstand (in algemene zin) in zowel het Markermeer-IJmeer als het IJsselmeer, zonder daarbij nader onderscheid te maken in de verschillende vissoorten welke onder het algemeen bezigde begrip "vis" zouden vallen, alsmede zonder nadere analyse te geven van de visstand per individuele vissoort, gebaseerd op onafhankelijk wetenschappelijk onderzoek.

Tevens wordt in paragraaf 3.9 nader ingegaan op de visserij welke plaatsvindt in het IJsselmeergebied en de beroepsvisserij gesteld dat "(...) Op dit moment is de vangstcapaciteit hoger dan de visbestanden in het gebied aan kunnen (...)", eveneens zonder deze stellingname nader te onderbouwen met verwijzing naar onafhankelijk, wetenschappelijk onderzoek. Met voorgaande geciteerde passages uit de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt naar mening van de beroepsvissers onterecht een incompleet en zeer gekleurd beeld geschetst, wat lijkt voor te sorteren op nader te nemen maatregelen om de visserij-inspanning van de beroepsvisserij nog verder te beperken."

Reactie

In het plan-MER worden ook de effecten op natuur beoordeeld. Daarnaast wordt er voor de voorgenomen beleidskeuze, die volgt uit de beoordeling van de onderzoeksalternatieven, een passende beoordeling voor natuur uitgevoerd. Tot slot geldt er bij de vergunningaanvraag voor de uitvoering van specifieke zandwinprojecten een project-MERplicht, waarbij de effecten op een specifieke mogelijke winlocatie onderzocht worden.

Het is nog niet bekend of/welke eisen worden gesteld of opgenomen in het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 die vergunningverleners mee moeten nemen bij een vergunning.

U geeft aan dat er onterecht een incompleet en zeer gekleurd beeld wordt geschetst van de visserijsector. Het is niet de intentie een gekleurd beeld te schetsen over visserij. We nemen dit mee als aandachtspunt bij het opstellen van het plan-MER. Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 gaat niet over (inperkingen) visserij. Ten behoeve van het zandwinbeleid worden de effecten van zandwinning op visserij en andere sectoren in beeld gebracht zodat deze meegenomen kunnen worden in de beleidsafweging.

3.2.3 Onderzoeksalternatieven

"In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau worden in hoofdstuk 4 een drietal onderzoeksalternatieven benoemd, te weten Alternatief 1 - Geen zandwinning, Alternatief 2 - Zandwinning ten behoeve van de gebiedsdoelen en Alternatief 3 - Maximale bijdrage aan landelijke zandbehoefte. Uit de nadere toelichting blijkt dat er in feite 3 varianten zijn benoemd waarbij initieel enkel is gekeken naar de wijze waarop het alternatief bijdraagt aan de behoefte aan bouwgrondstoffen, oftewel de vraag naar zand.

De PO IJsselmeer acht het van belang om niet enkel onderzoeksalternatieven te benoemen waarbij de vraag naar bouwgrondstoffen centraal staat, maar vooral bij de verschillende onderzoeksalternatieven te kijken naar de impact op het ecosysteem; welke alternatieven zijn er mogelijk waarbij nagenoeg geen, dan wel de minste schade aan de natuur optreedt?

Het simpele antwoord op deze vraag zou alternatief 1 zijn, waarbij er geen zandwinning plaatsvindt in het IJsselmeergebied en er dus geen (mogelijke) schade optreedt binnen het ecosysteem. Echter, wij realiseren ons terdege dat de winning van bouwgrondstoffen nodig zal zijn en dat het IJsselmeergebied daarvoor een of meer potentiële wingebieden zou kunnen bevatten.

De PO IJsselmeer wenst kenbaar te maken dat zij, en met haar de beroepsvissers die zij vertegenwoordigt, niet per se tegen zandwinning in het IJsselmeergebied is. Echter, de PO IJsselmeer is wel zeer bezorgd over de mogelijk significant negatieve effecten op het ecosysteem, welke kunnen optreden in geval er op grote schaal, een of meer, meerjarige zandwinningsproject(en) zullen worden opgestart en uitgevoerd in het IJsselmeergebied.

Vanuit de ervaringen uit het verleden met eerdere zandwinningsprojecten in het IJsselmeergebied is duidelijk dat zandwinningsprojecten zullen leiden tot verlies aan visgronden voor de beroepsvisserij en wellicht tot verdere (verplichte) inperking van de toegestane visserijinspanning, als gevolg van eventuele cumulatie van de effecten van beide activiteiten (beroepsvisserij en zandwinning gezamenlijk), in combinatie met andere activiteiten op het ecosysteem. Bovendien kan niet worden uitgesloten dat het winnen van bouwgrondstoffen niet leidt tot

achteruitgang van de visstand van verschillende vissoorten in het IJsselmeer en Markermeer-IJmeer, wat een direct negatief effect heeft op de beroepvisserij.

Er liggen verschillende toenemende claims op het IJsselmeergebied. Niet alleen voor commerciële activiteiten, maar ook voor natuurbescherming. Dat betekent dat de beroepvisserij in het gedrang komt en de dreiging tot (wederom) verplichte inperkingen van de toegestane visserijactiviteiten zeer reëel is. De PO IJsselmeer is bang dat “de rekening” van de mogelijke negatieve effecten op het ecosysteem, en in het bijzonder de visstand van verschillende vissoorten, welke als gevolg van zandwinningsprojecten kunnen optreden, zal worden neergelegd bij de beroepvisserij. E.e.a. zal zeer waarschijnlijk leiden tot het wederom verder inperken van de visserijactiviteiten die kunnen worden toegestaan in het gebied.

De PO IJsselmeer adviseert dan ook om een of meer onderzoeksalternatieven nader uit te werken en mee te nemen, waarbij vooral onderzocht wordt wat de impact en de (mogelijk) significant negatieve effecten van de beoogde activiteiten kunnen hebben op het ecosysteem, waarbij de insteek zou moeten zijn dat deze impact zo minimaal moet zijn.”

Reactie

U stelt voor bij de onderzoeksalternatieven te kijken naar de impact op het ecosysteem. Alle alternatieven worden voor het milieuthema natuur beoordeeld uiteenlopende effecten, waaronder de effecten op het ecologisch systeemfunctioneren van de ecosystemen in het IJsselmeergebied, inclusief de Kaderrichtlijn Water. Zie hiervoor tabel 5.2 op pagina 42 van de NRD. Voor alternatief 3 is een nadere invulling geformuleerd, dit is te lezen in paragraaf 2.1. Met deze nadere invulling wordt specifiek gekeken naar de draagkracht van het systeem.

Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-250 moet onder meer duidelijkheid bieden over of er zandwinning kan plaatsvinden en zo ja, waar, hoe diep en hoeveel zandwinning plaats kan vinden. Hierbij moet zandwinning passen binnen onder andere natuur- en milieuraanvoorwaarden die vanuit wet- en regelgeving worden gesteld. Bij de beoordeling van de alternatieven worden de effecten op natuur en ecosysteem meegenomen.

Met de nadere invulling van alternatief 3 (zie paragraaf 2.1) wordt gekeken naar de draagkracht van het systeem en welke zandwinning mogelijk is met zo min mogelijk effecten. Daarnaast wordt een passende beoordeling uitgevoerd voor de voorgenomen beleidskeuze, hierbij wordt ook gekeken naar cumulatieve effecten.

In het MER worden de effecten voor de visserijsector beoordeeld, visserij is opgenomen als een aspect onder het milieuthema ‘gebruiksfuncties’. Vooraf is niet duidelijk of zandwinning ten koste gaat van visserijgronden. In de effectbeoordeling wordt ook gekeken naar de effecten op de functionaliteit van leefgebieden en instandhouding van soorten. In de effectbeoordeling wordt ook rekening gehouden met de huidige situatie en de (vergunde) activiteiten.

3.2.4 Nulmeting en monitoring

“De PO IJsselmeer is ook benieuwd of er al een nulmeting is gedaan naar de huidige status van de kwaliteit van bodem, water en lucht. Nergens is vastgelegd op basis waarvan wordt gemeten of bijvoorbeeld de waterkwaliteit nu al slecht is en hoeveel slechter of beter het wordt. Het zelfde geldt voor de luchtkwaliteit, uitstoot van stikstof en CO₂? Om het effect van een project te evalueren is een nulmeting immers essentieel. Aanvullend is onze vraag of na de nulmeting ook regelmatige monitoring tijdens het project plaatsvindt om de ontwikkelingen van het project wetenschappelijk te onderbouwen.”

Reactie

U vraagt naar een nulmeting. In het kader van het plan-MER wordt de referentiesituatie (huidige situatie en autonome ontwikkelingen) van milieuthema's als bodem, water en lucht in beeld gebracht. Daarnaast kan de systeemanalyse een goed beeld geven van de staat van het IJsselmeergebied op het gebied van uiteenlopende sleutelfactoren. De beschrijving van de referentiesituatie vormt een solide basis voor het beoordelen van de effecten van de alternatieven in het plan-MER. Er worden daarom geen aparte metingen uitgevoerd voor dit plan-MER. Wel zal er in het plan-MER een paragraaf over monitoring worden opgenomen om de verwachte effecten van het programma te toetsen.

3.2.5 Beoordelingskaders doelbereik en milieuaspecten

"In hoofdstuk 5 van de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt een beoordeling gemaakt van de in hoofdstuk 4 benoemde onderzoeksalternatieven, waarbij verschillende beoordelingskaders worden geschetst, onder andere een beoordelingskader doelbereik (paragraaf 5.2) en een beoordelingskader milieuaspecten (paragraaf 5.3).

Het beoordelingskader doelbereik is samengesteld op basis van de gebiedsdoelen welke in paragraaf 1.1 zijn benoemd. In deze paragraaf wordt verwezen naar de Agenda IJsselmeergebied 2050 (2023), waarin drie overkoepelende ambities zijn geformuleerd ten aanzien van het IJsselmeergebied;

1 het IJsselmeergebied = landschap van wereldklasse;

2 het IJsselmeergebied = toekomstbestendig water- en ecosysteem;

3 het IJsselmeergebied = van vitaal economisch belang voor Nederland.

Vervolgens zijn deze ambities vertaald naar gebiedsdoelen:

- een duurzaam en robuust ecosysteem met een goede waterkwaliteit;*
- het garanderen van de waterveiligheid;*
- het borgen van de zoetwatervoorziening;*
- het opwekken van duurzame energie met respect voor de kernkwaliteiten van het gebied, zoals natuur, cultuurhistorie en landschappelijke kwaliteit;*
- een vlotte en veilige afwikkeling van het verkeer over water.*

De PO IJsselmeer is van mening dat bij de doorvertaling van de drie ambities naar gebiedsdoelen te weinig aandacht is besteed aan de ambitie dat het IJsselmeergebied een landschap van wereldklasse is alsmede de ambitie dat het IJsselmeergebied van vitaal economisch belang voor Nederland is. Landschap van wereldklasse en vitaal economisch belang zouden dus moeten worden toegevoegd aan het beoordelingskader doelbereik.

Als een van de ambities is om het IJsselmeergebied aan te merken als een landschap van wereldklasse, dan is het van belang om te kwalificeren welke pijlers benoemd kunnen worden die bijdragen aan een landschap van wereldklasse. Volgens de PO IJsselmeer dienen een aantal unieke kenmerken van het IJsselmeergebied benoemd te worden, welke bijdragen aan een landschap van wereldklasse, waaronder het weidse landschap, de donkerte in de nacht en de stilte en rust in het gebied. Deze typische kenmerken voor het gebied zouden naar mening doorvertaald moeten worden naar gebiedsdoelen die erop gericht zijn om deze kernwaarden van het gebied te bewaren en te bewaken.

Ten aanzien van de ambitie dat het IJsselmeergebied van vitaal economisch belang voor Nederland moet gelden, wordt in de doorvertaling naar de gebiedsdoelen enkel verkeer over water en duurzame energie benoemd. Naast deze zaken zijn naar mening van de PO IJsselmeer eveneens de beroepsvisserij, recreatie en toerisme, alsmede de ondersteunde bedrijven welke ten dienste staan van de hiervoor genoemde branches, van vitaal economisch belang voor Nederland en dient hiervoor eveneens een doorvertaling naar gebiedsdoelen voor omschreven te worden.

Naar mening van de PO IJsselmeer en haar achterban, zijnde de leden IJsselmeervissers, wordt in paragraaf 5.3 een uitgebreid overzicht gegeven van de diverse milieuthema's en -aspecten welke in het plan-MER effectbeoordelingen aan bod komen. Echter, aangaande de voorgestelde methoden om de beoordeling van de diverse thema's en aspecten te kunnen beoordelen, wordt aangegeven dat hiervoor enkel kwalitatief bureauonderzoek, met in enkele gevallen aanvullend onderzoek bijvoorbeeld door kennis van experts te raadplegen, zal worden uitgevoerd. Naar mening van PO IJsselmeer is dit type onderzoek ontoereikend en dient er juist ook nieuw wetenschappelijk onderzoek plaats te vinden, alsmede meer gebruik gemaakt moeten worden van de kennis van experts.

Naar mening van de PO IJsselmeer dienen er tevens enkele milieuthema's toegevoegd te worden aan het beoordelingskader, namelijk de eerdergenoemde karakteristieke en unieke kenmerken van het IJsselmeergebied, waarmee het gebied als een "landschap van wereldklasse" kan worden gezien, namelijk het weidse landschap, de donkerte in de nacht en de stilte en rust in het gebied. Deze kenmerken zouden naar onze mening toegevoegd moeten worden aan het beoordelingskader milieuaspecten.

Tot slot dient het thema 'gebruiksfuncties' uitgebreid te worden met de aspecten 'toerisme' en 'kustbewoners'. Zowel toerisme als de bewoners langs de kust van het IJsselmeergebied worden in het huidige beoordelingskader niet of nauwelijks erkend, terwijl beide direct belanghebbenden zijn."

Reactie

U geeft aan dat het IJsselmeer als Landschap van Wereldklasse aan de beoordelingsklasse doelbereik toegevoegd dient te worden. In het plan-MER vindt toetsing van de alternatieven aan de gebiedsdoelen plaats. Dit is een onderdeel van het beoordelingskader 'doelbereik' (tabel 5.1 van de NRD, pagina 39). De gebiedsdoelen zijn opgesteld in het kader van de Agenda IJsselmeergebied 2050 en worden in het plan-MER gehandhaafd. De gebiedsdoelen zijn niet geformuleerd in kader van dit plan-MER en worden daarom niet aangepast.

U geeft aan dat enkele milieuthema's toegevoegd dienen te worden. Landschap en gebruiksfuncties vormen onderdeel van het beoordelingskader 'milieu' (tabel 5.2, pagina 40). Voor landschap is het criteria 'effect op landschapsbeleving' opgenomen.

In het beoordelingskader 'milieu' zijn ook gebruiksfuncties opgenomen, hieronder zijn de aspecten recreatie, scheepvaartfuncties (beroepsvaart) en visserij(sectoer) meegenomen. We zien veel overlap tussen 'recreatie' en 'toerisme' en nemen het aspect 'toerisme' niet apart op. We voegen het aspect 'leefomgeving' toe aan het milieuthema 'gebruiksfuncties', hier geven we een kwalitatieve effectbeoordeling van geluid om de leefomgeving.

U geeft aan het type onderzoek van het plan-MER ontoereikend te vinden. De effectbeoordeling wordt uitgevoerd door experts op de verschillende thema's. Daarnaast wordt bestaand onderzoek gebruikt als onderbouwing. Gezien het abstractieniveau van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 achten wij dit detailniveau van onderzoek passend. Bovendien moet een MER uitgaan van de huidige stand van de wetenschappelijke kennis. Aanvullend wetenschappelijk onderzoek behoort niet tot de scope van de MER.

3.2.6 Participatie

"In het Participatieplan wordt beschreven op welke wijze belanghebbende kunnen deelnemen aan het proces. De PO IJsselmeer is van mening dat het doel van het participatieproces duidelijk omschreven is en dat de verschillende mogelijkheden die worden benoemd om deel te nemen aan dit proces eveneens duidelijk omschreven zijn, alsmede voldoende mogelijkheden bieden om input te geven."

De PO IJsselmeer heeft zoals eerder aangegeven een erkend belang in het IJsselmeergebied en wenst als zodanig ook als belanghebbende aangemerkt te worden en betrokken te worden gedurende het verdere verloop van de procedure. Wij vernemen graag op welke wijze wij nader betrokken en geïnformeerd kunnen worden aangaande het verdere verloop van de procedure."

Wij gaan ervan uit dat wij middels deze zienswijze het belang van de beroepsvisserij voor dit moment voldoende kenbaar hebben gemaakt en zouden graag een nadere toelichting op onze zienswijze willen geven. Mocht u naar aanleiding van deze brief vragen hebben, dan kunt u contact opnemen met het secretariaat van PO IJsselmeer, ... per e-mailnl. Wij vertrouwen erop dat u onze zienswijze serieus in overweging neemt. Bij voorbaat dank voor uw medewerking en in afwachting van uw antwoord."

Reactie

De beroepsmatige visserij is inderdaad een belanghebbende bij dit programma. Wij nodigen u dan ook van harte uit voor de stakeholderbijeenkomsten die wij organiseren.

3.2.7 Conclusie

De zienswijze leidt tot de volgende aanpassingen:

- We voegen het aspect 'leefomgeving' toe aan het thema gebruiksfuncties, hier geven we een kwalitatieve effectbeoordeling van geluid om de leefomgeving.

3.3 Gemeente De Fryske Marren

Zienswijze 03, Uniek nr DP: 98792540

3.3.1 Rol gemeenten

"Enkele jaren geleden, in 2019, heeft onze gemeenteraad een besluit genomen over de door Koninklijke Smals voorgestelde zandwinning in het deel van het IJsselmeer dat tot onze gemeente behoort. Een ruimtelijk-planologische bevoegdheid over de goedkeuring van industriële werkzaamheden binnen onze gemeentegrens willen wij behouden. We vragen u dan ook om in de notitie rekening te houden met de belangen van de IJsselmeer-gemeenten en hun rol en bevoegdheid duidelijk te benoemen. De gemeenteraad blijft het orgaan dat gaat over het omgevingsplan ten behoeve van grondstoffen winning in het IJsselmeer voor zover het grondgebied van de betrokken gemeente betreft.

In uw notitie staat ook "met het vernieuwen van het zandwinbeleid voor het IJsselmeergebied beoogt het Rijk meer regie te nemen over de bijdrage die het IJsselmeergebied kan leveren aan de vraag naar bouwstoffen". Dit is één van de grote zorgen die wij door middel van deze zienswijze aan u kenbaar willen maken. Wij zijn van oordeel dat de regie voor dit soort activiteiten bij de gemeente hoort wiens grondgebied het betreft."

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze.

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is de Ontgrondingenwet, daterend uit 1965, omgezet naar deze nieuwe wet. Daarmee zijn de gestelde regels voor ontgrondingen in Nederland ook omgezet. De verantwoordelijkheid voor de Ontgrondingenwet lag bij de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (IenW). Deze beleidsverantwoordelijkheid is met de Omgevingswet bij dit ministerie gebleven. Volgens de wet is de minister van IenW (Rijkswaterstaat) bevoegd gezag voor ontgrondingen in rijkswateren, met uitzondering van het winterbed van rivieren, en zijn de provincies dat voor de overige delen van Nederland. Het IJsselmeergebied betreft één van de rijkswateren. De minister van IenW verleent dus als bevoegd gezag vergunningen voor ontgrondingen in het IJsselmeergebied. Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 biedt een beleidskader voor die vergunningverlening. De gemeente is verantwoordelijk voor een evenwichtige toedeling van functies op haar grondgebied. Het Programma verandert daar niets aan.

Op grond van artikel 2.1 lid 2 van de Omgevingswet houdt een bestuursorgaan rekening met de samenhang van de relevante onderdelen en aspecten van de fysieke leefomgeving en van de rechtstreeks daarbij betrokken belangen. Op grond van artikel 2.2 lid 2 van de Omgevingswet houdt een bestuursorgaan bij de uitoefening van zijn taken en bevoegdheden rekening met de taken en bevoegdheden van andere bestuursorganen en stemt zo nodig met deze andere bestuursorganen af. Naast het omgevingsproces met diverse stakeholderbijeenkomsten, waar de gemeente De Fryske Marren voor wordt uitgenodigd, worden bestuurders via het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied (BPIJ) regelmatig over het Programma geïnformeerd. Verder bieden we bij publicaties van officiële stukken (zoals de NRD) ruimte om zienswijzen in te brengen.

Indien anderzijds een gemeente ontgrondingen in rijkswateren binnen haar grondgebied in het omgevingsplan wil verbieden, dan moet onderbouwd worden waarom dat verbod nodig is met het oog op een evenwichtige toedeling van functies aan locaties. Die gemeente zal daarbij moeten aangeven hoe invulling is gegeven aan genoemde bepalingen in de Omgevingswet en in het bijzonder hoe rekening is gehouden met het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050.

3.3.2 Conclusie

De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van het onderzoek voor het plan-MER.

3.4 Particulier

Zienswijze 04, Uniek nr DP: 98792175

3.4.1 Zienswijze

"Wij sluiten ons aan bij de zienswijze zoals ingediend door het Comité 'Geen zandindustrie IJsselmeer'. Daarbij maken wij ons met name ernstig zorgen over de beperkte reikwijdte van deze planMER/NRD. Een dergelijk schijn van vooringenomenheid past een overheidsorganisatie niet. Alternatieven voor zandwinning buiten het IJsselmeer dienen nadrukkelijk in de afwegingen te worden meegenomen.

Wij verzoeken u ons in het participatieproces rond deze planMER/NRD als belanghebbenden mee te nemen."

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze en uw aandachtspunt ten aanzien van de reikwijdte van het plan-MER. Het plan-MER voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 richt zich alleen op zandwinning in het IJsselmeergebied en beoordeelt de effecten binnen dit gebied. Dit neemt echter niet weg dat bij de ontwikkeling van het beleidskader ook rekening moet worden gehouden met de landelijke vraag naar zand en de afweging voor zandwinning op nationale schaal. In opdracht van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) is in een Scenariostudie Grondstoffenwinning onderzocht hoe de landelijke vraag naar zand en grind zich richting 2050 gaat ontwikkelen. Daarin wordt onder andere rekening gehouden met de transitie richting een circulaire economie. Onderdeel van dit onderzoek is de bijdrage vanuit het IJsselmeergebied aan de landelijke vraag naar (bouw)grondstoffen in deze periode. Zie ook hoofdstuk paragraaf 2.2 met informatie over de landelijke afweging.

Wij nemen u graag mee in het participatieproces, en nodigen u dan ook van harte uit voor de stakeholderbijeenkomsten die wij beleggen. Deze worden aangekondigd op de website van Platform IJsselmeergebied. Daarnaast nemen we uw gegevens op in ons e-mailbestand, zodat u op de hoogte wordt gehouden van de ontwikkelingen met betrekking tot het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050.

3.4.2 Conclusie

De zienswijze leidt niet tot aanpassingen van het onderzoek voor het plan-MER.

3.5 Waterschap Zuiderzeeland

Zienswijze 05, Uniek nr DP: 98788839

3.5.1 Geohydrologie

"We vragen meer expliciete aandacht voor geohydrologie.

Allereerst willen we vanuit het oogpunt van de geohydrologie aandacht vragen voor de grondwaterstand- en kweleffecten die veroorzaakt worden door de graafwerkzaamheden. Zandwinning kan leiden tot (veelal tijdelijke) verhogingen van grondwaterstanden en kwelintensiteit in ons beheergebied. Graag zouden we dit in deze NRD explicieter terug zien komen middels een paragraaf met uitwerking van de (mogelijke) effecten op de geohydrologie. Het gaat daarbij om het effect van lengte, diepte en breedte van de winning op de nabijgelegen polders en de situatie tijdens en na de winning. Bij winning in de randmeren zijn de effecten al snel groter dan in het IJsselmeer en Markermeer, doordat de deklaag (klei- en veenlagen) dunner is aan de zijde van 'het oude land'. Daarbij hebben we behoefte aan een kwantitatieve inschatting van de effecten bij winningen dichtbij (minder dan enkele kilometers van ons beheergebied). De huidige formulering 'waar nodig' is voor ons te zwak.

Onze ervaring met eerdere zandwinningen en werkzaamheden aan vaargeulen zijn vanuit de geohydrologie overigens positief. Met behulp van grondwatermodelleringen werden de mogelijke effecten onderbouwd. Naar aanleiding daarvan zijn ook projectgebonden metingen in ons beheergebied gedaan. Zo kon worden ingegrepen als de effecten onverhoopt groter waren dan gedacht."

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze. U vraagt aandacht voor geohydrologie. In de systeemanalyse wordt de huidige toestand van het grondwatersysteem (kwalitatief) beschreven. Hierbij gaat het onder meer om kwel en de

geohydrologische gradiënt. De onderzoeksalternatieven beschrijven geen concreet afgebakende locaties, maar schetsen zoekgebieden en beoordelen bijbehorende effecten op kwalitatieve wijze. Geohydrologie is één van de aspecten die onderzocht worden, hierbij geeft een kwalitatieve analyse voldoende beeld om de effecten van het beleid in te schatten en vorm te geven. Indien in een later stadium een vergunning voor zandwinning wordt aangevraagd op grond van het uit te werken beleidskader bij dit Programma, dan dient een projectMER te worden uitgevoerd, waarbij mogelijk een kwantitatieve inschatting moet worden gemaakt.

3.5.2 Toekomstige dijkversterkingen

“Ook vragen we u rekening te houden met (onze) toekomstige dijkversterkingsprojecten

In het kader van onze dijkversterkingen aan de IJsselmeerkust, wordt in de plannen een zogenaamde vooroever voorzien op ca. 120 meter uit de kust. De kans bestaat dat bij zandwinning ook zand in deze vooroever terechtkomt en daarmee de werking hiervan beïnvloedt. In datzelfde kader vragen wij u met betrekking tot alle (andere) werkzaamheden - zoals bijvoorbeeld baggerwerkzaamheden – voldoende afstand te houden tot de vooroever.

In meer algemene zin vragen wij u hier ook om meer aandacht te hebben dan wel een meer kwantitatieve inschatting te maken van de morfologische effecten van de voorgenomen zandwinningsscenario's. Ook deze effecten kunnen van invloed zijn.”

Reactie

U vraagt rekening te houden met toekomstige dijkversterkingsprojecten. Bij de effectbeoordeling wordt rekening gehouden met de effecten op waterveiligheid, waarbij ook wordt gekeken hoe zandwinning invloed kan hebben op primaire waterkeringen. Gezien het abstractieniveau van het planMER, waarbij geen concrete locaties worden aangewezen maar potentiële zoekgebieden, is het niet mogelijk om op kwantitatieve wijze effecten van winning op bepaalde keringen te onderzoeken. Indien in een later stadium een vergunningaanvraag wordt ingediend wordt een projectMER uitgevoerd, waarbij een kwantitatieve analyse volgt. Bij alternatief 2 is wel rekening gehouden met een bepaalde hoeveelheid zand dat nodig is om dijken rond het IJsselmeergebied te versterken (waterveiligheid is een van de gebiedsdoelen).

U vraagt aandacht te hebben voor morfologische effecten van zandwinning. Dit is een terecht punt. We voegen het criterium hydro(morfo)dynamiek toe aan het beoordelingskader.

3.5.3 Niet afwentelen

“In het belang van de KRW benadrukken we het principe ‘niet afwentelen’.

Buitendijkse ontwikkelingen in het IJsselmeergebied mogen immers niet belemmerend zijn voor de KRW-doelstellingen binnendijs. Ditzelfde geldt voor de mogelijk toename van de zoutconcentraties in het oppervlaktewater binnen ons beheergebied, als gevolg van veranderde kwantitatieve en kwalitatieve kwelstromen. Dit principe zouden we dan ook graag zien terugkomen in deze NRD.”

Reactie

U benadrukt het principe ‘niet afwentelen’. De KRW-doelstellingen zijn onderdeel van de beoordeling van het aspect ‘ecosysteem’ (zie tabel 5.2, pagina 40). Binnen dit aspect wordt afwenteling meegenomen. Het is niet de bedoeling dat eventuele nadelige effecten op andere waterlichamen of andere milieucompartimenten (zoals bodem, lucht) worden afgewenteld. Daarbij worden de effecten van verschillende aspecten uit verschillende thema's beoordeeld en integraal samengevoegd. De variatie in zoutconcentraties en -indringing is een belangrijk onderdeel van de hydrodynamiek in het watersysteem. Dit wordt beschreven in de systeemanalyse. We voegen het criterium hydro(morfo)dynamiek toe aan het beoordelingskader, waarbij we de effecten van zandwinning op de hydrodynamiek en de zoutverspreiding beoordelen. Door deze effecten te beoordelen, maken we het risico op afwenteling van effecten inzichtelijk.

3.5.4 Waterveiligheid

“In de NRD wordt terecht ingegaan op de mogelijke effecten van de veranderingen in geometrie of ondergrond op het functioneren van de dijken. Vanuit waterveiligheid bezien merken we daarbij graag het volgende op:

Een deel van de vaargeulen ligt binnen de beschermingszone van de primaire keringen van Waterschap Zuiderzeeland en valt binnen deze NRD. Zandwinning mogelijk maken in de NRD en daarbij schrijven dat

zandwinning niet is toegestaan in de beschermingszones is deels strijdig met elkaar. Tevens kan een diepe zandwinning een negatief effect hebben op de primaire waterkering, ook als de zandwinning buiten de beschermingszones ligt. Bij dit vermoeden (door de waterkeringbeheerder) moet de initiatiefnemer aantonen dat het effect acceptabel is en ter goedkeuring voorleggen aan de waterkeringbeheerder."

Reactie

Bedankt voor uw oplettendheid ten aanzien van de beschermingszones van de waterkeringen en vaargeulen. Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied wordt opgesteld rekening houdend met de geldende wettelijke kaders en bestaand beleid. Dit uitgangspunt geldt ook voor de beschermingszones van waterkeringen. De effecten op de waterveiligheid worden onderzocht, per alternatief wordt onderzocht welke invloed het heeft op het behalen van de waterveiligheidsnorm (zie tabel 5.2 pagina 41). Daarnaast dienen specifieke zandwinningen onder het nieuw op te stellen Programma nog vergund te worden. Bij een aanvraag kan aanvullend onderzoek nodig zijn, waaronder (indien van toepassing) effecten op waterkeringen.

3.5.5 Beschermingszones

"In 2.4.2 staat: "Binnen deze beschermingszones zijn zandwinactiviteiten ongewenst;"; in 3.2 staat:

"Zandwinactiviteiten zijn niet toegestaan binnen de beschermingszone van dijken.". In de waterschapsverordening staat dat ontgroningen binnen de beschermingszone zonder vergunning niet toegestaan zijn. We verzoeken om deze tekst eenduidig te maken."

Reactie

Bedankt voor uw oplettendheid ten aanzien van de tegenstrijdigheid in de formulering rondom wat wel en niet is toegestaan in beschermingszones. We houden de formulering van de waterschapsverordening aan in het plan-MER.

3.5.6 Overzichtskaart

"In afbeelding 3.3 staat een overzichtskaart van de normtrajecten met een legenda met normen. Hierbij verzoeken we om te verduidelijken dat het om signaleringswaarden gaat."

Reactie

Bedankt voor uw oplettendheid ten aanzien van afbeelding 3.3. Wij nemen dit mee in de uitwerking van het plan-MER.

3.5.7 Betrokkenheid

"De invloed van zandwinning (en bodemroering) op de primaire waterkeringen is afhankelijk van onder andere de afstand tot de waterkering en de diepte van de zandwinning/roering. Wij worden daarom graag vroegtijdig betrokken bij het tot stand komen van de voorkeursvariant."

Reactie

U geeft aan betrokken te willen worden bij het tot stand komen van de voorkeursvariant. U bent bij ons bekend als stakeholder en wordt uitgenodigd voor de nog volgende stakeholderbijeenkomsten.

3.5.8 Conclusie

De ingebrachte zienswijze leidt tot de volgende wijzigingen of aandachtspunten voor het plan-MER:

- We voegen het criterium hydro(morfo)dynamiek toe aan het beoordelingskader;
- in de uitwerking van het plan-MER houden we rekening met de tegenstrijdigheden ten aanzien van het toegestane beleid in en rond beschermingszones;
- in het plan-MER houden wij rekening met de aanpassing van afbeelding 3.3.

U wordt uitgenodigd voor de volgende stakeholderbijeenkomsten.

3.6 Boskalis

Zienswijze 06, Uniek nr DP: 98781775

3.6.1 Zandwinning IJsselmeergebied in relatie tot zandwinning Nederland

“Deze NRD legt de basis voor de plan MER die de effecten van de Zandwinning toetst, waaruit zal blijken of en hoe er zandwinning mogelijk zal zijn in “de meren van het IJsselmeergebied”. Er wordt gewerkt met een bandbreedte van “wel of geen winningen” en “veel of weinig winningen”. De consequentie hiervan is dat er meer of minder zand in de andere gebieden zal moeten worden gewonnen om aan de totale zandbehoefte in Nederland te voorzien. Dit vraagt om een bredere afweging dan het IJsselmeergebied alleen, want het raakt direct aan de vraag hoeveel zand er eigenlijk nodig is in Nederland de komende jaren en waar dat zand vandaan komt. Zo kan bijvoorbeeld worden betoogd dat winning van zeezand voor binnenlandse toepassing reeds ongewenst is (zout, zandtekort) en in de toekomst nog ongewenster wordt. Het IJsselmeergebied zou ‘omwille van de algehele effecten’ wel eens een veel prominentere winlocatie verdienen dan in het heden en verleden. De NRD spreekt wel van een lopende Scenariostudie naar hoe de landelijke vraag naar zand en grind zich richting 2050 gaat ontwikkelen, maar het blijft onduidelijk hoe dit a) wordt geïntegreerd in het plan MER en b) hoe vervolgens voor integrale besluitvorming wordt gezorgd en c) hoe effecten als gevolg van toenemende/afnemende zandwinning elders worden afgewogen tegen effecten van winning in het IJsselmeergebied.

We willen voorafgaand aan het MER proces duidelijkheid hebben over de te volgen stappen in die MER en hoe inspraak daarin geborgd is, anders dan alleen op het eindresultaat.”

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze.

Zie paragraaf 2.2 voor de toelichting over de landelijke afweging. Daarin wordt antwoord gegeven op uw vragen a, b en c. Het plan-MER voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 richt zich op het IJsselmeergebied en niet op de landelijke afweging of effecten buiten het IJsselmeergebied.

De effectbeoordeling van de alternatieven wordt in het plan-MER opgenomen, en als zodanig aan de klankbordgroep die voor het Programma is opgericht, voorgelegd. Tijdens stakeholderbijeenkomsten is inbreng vanuit stakeholders op de effectbeoordeling mogelijk. Daarnaast zetten we werkateliers voor specifieke doelgroepen in om zoveel mogelijk informatie op te halen en af te stemmen. Daarmee beogen we een transparant, breed toegankelijk participatieproces, én begrip tussen stakeholders onderling voor elkaars belangen.

3.6.2 Jaarlijks volume te winnen zand (huidige situatie)

“De NRD koppelt aan scenario 3 een hoeveelheid zand van 12 miljoen m³ per jaar (huidige situatie). Dit leidt allereerst tot de vraag waarom is er überhaupt de behoefte om een hoeveelheid te stellen? Dit is in het huidige beleid ook niet het geval. Het doet voorkomen dat dit vervolgens een maximum kan worden voor zandwinning per jaar. Dat lijkt ons bijzonder ongewenst, zeker op het moment dat er grote projecten spelen in infra en woningbouwlocaties. In het verleden zagen we dat al bij de aanleg van de A1/A6 en bij de ontwikkeling van IJburg. Deze projecten namen al een dermate significante hoeveelheid zand af dat de vraag is of de 12 miljoen voldoende zal blijven en er dan zeker geen ruimte zal overblijven voor handel, of voor overige projecten.

In scenario 3 wordt nu alleen gerekend met de totale jaarlijkse domeinplichtige hoeveelheid zand. Daar moet natuurlijk bij opgeteld worden de domeinvrije hoeveelheid zand. Het is zaak om het getal voor domeinvrij zand gewonnen onderbouwd op tafel te krijgen, via de RWS kanalen en/of via de zandwinners.

Daarnaast moet het niet gaan om gemiddelden, maar om maxima:

- *Om de zandwinning een realistische omvang te geven en altijd te kunnen passen op zandvraag (zoals hierboven bepleit).*
- *Om in de effect bepaling van de MER met maximale effecten van winning rekening te kunnen houden.*

Als we dan verder inzoomen op die totale hoeveelheid zand, dan wordt er gerefereerd aan de verwachting van de NLVB dat er tot 2050 in totaal gemiddeld 17 miljoen m³ zand per jaar uit het IJsselmeergebied nodig is. Ook hier gaat het over gemiddelden per jaar en over een verwachte vraag (niet hetzelfde als de maximaal gewonnen hoe-

veelheden in het verleden). Als wij deze hoeveelheden vanuit ons perspectief bekijken, dan komen we beduidend hoger uit. In het rapport van de NLVB zelf ("Prognose ophoogzandbehoefte uit het IJsselmeer 2025-2050") staat op pag. 10 een totaal van 79 mio m³ domeinvrij zand, gewonnen over een periode van max 8 jaar. Dan is er dus zo'n 10 miljoen m³ domeinvrij gewonnen op jaarlijkse basis. Opgeteld bij de 12 mio m³ domeinplichtig zand als genoemd in de NRD, dan zou het volume voor scenario rond de 20 miljoen m³ moeten liggen.

"Samenvattend bepleiten wij:

- Af te zien van het noemen van een (maximum) getal te winnen zand. Het dient geen doel, zorgt voor verwarring en verandert niets aan de voorwaarden waarmee er zand gewonnen kan worden.
- Als er een getal genoemd moet worden, dan moet het gaan om maximale hoeveelheden, gebaseerd op historische data van domeinplichtig en domeinvrij gewonnen zand. In onze berekening gaat dat getal richting de 20 mio m³/jr."

Reactie

We nemen uw aandachtspunt ten aanzien van domeinvrij gewonnen zand mee. Daarbij willen we benadrukken dat de alternatieven niet uitgaan van een maximum hoeveelheid te winnen zand, maar zijn voor alternatieven 1 en 2 en de referentiesituatie indicaties afgeleid van hoeveelheid zand. We zijn het met u eens dat er bij deze hoeveelheden ook naar de domeinvrije hoeveelheden moet worden gekeken. Alternatief 3 gaat zelfs verder en kijkt in eerste instantie niet naar een hoeveelheid te winnen zand, maar benadert de effecten vanuit de draagkracht van het systeem.

3.6.3 Koppeling zandwinning aan gebiedsdoelen

"De definitie van onderzoeksalternatief 2 is: "zandwinning ten behoeve van de gebiedsdoelen". Het gaat hier om zand dat wordt toegepast in gebiedsdoelen. In dat geval komt er geen zand vrij voor de zandmarkt. Daarbij een aantal opmerkingen:

- Wij zien de koppeling aan gebiedsdoelen als ongewenst en onlogisch. Het versmalt de zandwinning op onlogische wijze en legt daardoor een onevenredige druk op winning in andere gebieden. Zie ook ons eerste punt: elders in Nederland wordt de ruimte steeds kleiner, dus waarom verder inperken dan strikt noodzakelijk?
- In het bestaande zandwinbeleid is er al meer ruimte en bestaat de mogelijkheid opgenomen voor zandwinning "zandwinning die ondersteunend is aan gebiedsdoelen", zoals ook in paragraaf 2.4.2 wordt benoemd. Het voorstel is om dit alternatief in elk geval hierop aan te passen zodat de succesvolle aanpak mogelijk blijft waarbij de holocene bovengrond in TBES-maatregelen mocht worden toegepast en daarna het onderliggende zand kan worden vermarkt.

Alles overziend stellen wij voor om de zandwinning loskoppelen van de gebiedsdoelen en daarmee voor het schrappen van alternatief 2."

Reactie

De onderzoeksalternatieven zijn de uitersten van het speelveld waarbinnen beleidskeuzes worden gemaakt. De onderzoeksalternatieven en resultaten van onderzoeken, waaronder het plan-MER, bieden aanknopingspunten om het voorgenomen beleid vorm te geven. Bij de keuzes voor het Programma kunnen verschillende elementen uit de onderzoeksalternatieven en uitgevoerde onderzoeken worden gecombineerd. De voorgenomen beleidskeuze hoeft dus niet een van de onderzoeksalternatieven te zijn.

In alternatief 2 is er sprake van een koppeling aan gebiedsdoelen, ook om te onderzoeken of de activiteit zandwinning een positieve (of negatieve) bijdrage levert op gebiedsdoelen. Bij alternatief 3 is er geen sprake van deze koppeling. In het plan-MER worden zowel alternatieven 1, 2 als 3 onderzocht. Dit sluit ook niet uit dat er in het Programma voor wordt gekozen alsnog de TBES-maatregelen mogelijk te maken. In het plan-MER houden wij vast aan drie onderzoeksalternatieven.

3.6.4 Definities

"Er wordt gewerkt met een afbakening tot windieptes en niet opleverdieptes. Er is geen begrippenlijst opgenomen waardoor niet met zekerheid is te stellen wat in de NRD met windiepte wordt bedoeld. Bovenaan bladzijde 14 wordt het woord 'roerdiepte' gebruikt. Beter lijkt het te zijn om aan te sluiten bij de huidige praktijk waarbij de maximale

‘gemiddelde’ winddiepte wordt vastgelegd en dat 10 meter extra diepte (roerdiepte) wordt toegestaan om het proces van toevloeien van het zand naar de zuigbuis op te wekken. Direct na de winning is de gemiddelde diepte de (gemiddelde) winddiepte.”

Reactie

Bedankt voor uw aandachtspunten ten aanzien van definities. We nemen dit mee bij het opstellen van het plan-MER en nemen tevens een definitielijst op.

3.6.5 Referentiesituatie

“Definitie referentiesituatie. In de referentiesituatie wordt het huidige zandwinbeleid voortgezet. Ten onrechte wordt bij de zandwinactiviteiten alleen de vergunde zandwinning meegenomen. Bij ongewijzigd beleid zullen er ook tussen 2025 en 2050 nieuwe zandwinningen worden aangevraagd en vergund.”

Reactie

Onder de referentiesituatie is het inderdaad mogelijk om nieuwe vergunningen voor zandwinning in het IJsselmeergebied aan te vragen. Hierbij houden we wel in het achterhoofd dat de ruimte voor zandwinning bij vaargeulen in de komende jaren minder wordt, aangezien de vaargeulen voor een belangrijk deel zijn aangelegd en op diepte zijn. Zie voor een nadere toelichting van de referentiesituatie paragraaf 2.1.

3.6.6 Conclusie

De ingebrachte zienswijze leidt tot de volgende wijzigingen of aandachtspunten voor het plan-MER:

- We nemen uw aandachtspunt ten aanzien van domeinvrij zand mee in de uitwerking van het plan-MER;
- ten aanzien van alternatief 3 houden wij de nieuwe invulling aan zoals aangegeven in paragraaf 2.1;
- we nemen uw aandachtspunt ten aanzien van definities mee in de uitwerking van het plan-MER.

3.7 Gastvrije randmeren

Zienswijze 07, Uniek nr DP: 98825909.

3.7.1 Gebieden

“In de NRD worden drie onderzoeksalternatieven in het op te stellen plan-MER onderzocht. Bij twee alternatieven is er sprake van zandwinning en wordt er onderscheid gemaakt tussen volgende twee varianten:

- 1 Ondiepe winningen met een relatief groter oppervlak;
- 2 Diepe winningen met relatief kleiner oppervlak.

In de NRD sluit u in beide varianten op voorhand bepaalde gebieden voor zandwinning uit. Zowel de ondiepe delen van het Gooi- en Eemmeer, Veluwemeer, Nuldernauw, Wolderwijd en Drontermeer (vanwege de ecologische waarde) en delen van het Markermeer en IJmeer (vanwege geen rendabele winning) worden niet nader onderzocht in de plan-MER. Dit is te lezen zowel in de tekst in hoofdstuk 4.2 als in de tabellen 4.1 en 4.2.

Wij verzoeken u, zoals ook is toegezegd bij eerdere stakeholderbijeenkomsten, alle mogelijkheden in het gebied te onderzoeken, en niet gebieden op voorhand uit te sluiten, vanwege ondieptes, ecologische waarden en/of onrendabele winning, zodat alle hoekpunten van het speelveld in beeld zijn, waarbij beslissingen later onderbouwd genomen kunnen worden.

Een aanvraag door de Gebiedscoöperatie Gastvrije Randmeren en de provincies Flevoland en Noord-Holland om een PAGW-project te starten (3e tranche) voor de Zuidelijke Randmeren met als titel “Zuidelijke Randmeren – Een Robuust ecosysteem in balans met recreatie” is vorig jaar niet gehonoreerd. De aanvraag voorzag o.a. in voorstellen om verondieping in het Gooi- en Eemmeer voor natuurherstel te combineren met verdieping voor de waterrecreatie. Er zijn in dit gebied functies die baat hebben bij een verdieping en wij voordelen zien in dergelijke combinaties.

In vervolg hierop wordt nu in opdracht van uw ministerie en het ministerie van LNV een pré-verkenning uitgevoerd naar mogelijke maatregelen in de Zuidelijke Randmeren om de water- en natuurkwaliteit te verbeteren (genaamd:

PAGW-preverkenning Natuurlijke achteroevers IJsselmeergebied en ecologische waterkwaliteit Zuidelijke Randmeren).

In deze preverkenning wordt de ecologische ontwikkeling gezien in een breder plaatje, zoals economische activiteiten en maatschappelijk wensen in het gebied. Het is ook hierom niet wenselijk om op voorhand gebieden uit te sluiten voor zandwinning."

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze. Mede op basis van uw zienswijze is besloten geen gebieden uit het IJsselmeergebied op voorhand uit te sluiten voor de effectbeoordeling.

3.7.2 Samenwerkingsovereenkomst

De bovenstaande punten in hoofdstuk 4.2 uit de NRD zijn in tegenspraak met de afgeronde samenwerkingsovereenkomst 2019-2023 en de concept-samenwerkingsovereenkomst 2024-28 over 'aanpak waterplanten en bevaarbaarheid' die publiek-privaat in voorbereiding is. Reeds sinds 2013 werken Rijk, regio en private partijen samen aan beheer- en inrichtingsmaatregelen voor het recreatief vaarwater in het Zuidelijk IJsselmeergebied van Markermeer/IJmeer en de Randmeren.

Reactie

Het ministerie van IenW is bekend met de afgelopen samenwerkingsovereenkomst en de concept-samenwerkingsovereenkomst waar u naar verwijst. Een mogelijke tegenspraak herkennen wij niet.

3.7.3 Conclusie

De ingebrachte zienswijze leidt tot de volgende wijzigingen of aandachtspunten voor het plan-MER:

- Het gehele oppervlak van de meren van het IJsselmeergebied, inclusief ondiepe gebieden, wordt meegenomen in de effectbeoordeling van het plan-MER.

3.8 Cascade

Zienswijze 08, Uniek nr DP: 98872769

3.8.1 Belang beschikbaarheid bouwgrondstoffen

"Nederland kent een grote bouwopgaven in het kader van de woningbouw, infrastructuur, dijken, klimaatadaptatie en de energietransitie. Om aan de grondstoffenvraag van deze opgaven te voldoen is het essentieel dat er voldoende (bouw)grondstoffen gewonnen worden. Met benutting van al het vrijkomend materiaal uit sloop kan maximaal 20% van de grondstoffenbehoefte voor de (woning)bouw worden ingevuld. De vraag naar deze grondstoffen is namelijk vele malen groter dan het aanbod uit sloop. Dit betekent dat voor de resterende behoefte (minimaal 80%) primaire bouwgrondstoffen nodig zijn.

Van belang is dat deze primaire bouwgrondstoffen in voldoende mate beschikbaar zijn, en dus dat deze bouwgrondstoffen in voldoende mate worden geproduceerd. De NRD Programma Zandwinning IJsselmeergebied erkent dat er de komende jaren een substantiële vraag naar bouwgrondstoffen blijft bestaan (pg. 5). Dit is een juiste en belangrijke constatering, gezien de voorliggende bouwopgaven zal de vraag naar bouwgrondstoffen in de toekomst namelijk voor Nederland als geheel toenemen, waarvan een substantieel deel uit het IJsselmeergebied gewonnen moet worden.

Belangrijk is dat hierbij dus aandacht bestaat voor voldoende vergunningverlening om deze bouwgrondstoffen lokaal te kunnen winnen. Indien dit niet het geval is zal er ontegenzeggelijk vertraging optreden in de bouwopgaven. Import van grondstoffen biedt hiervoor onvoldoende een oplossing en heeft daarnaast een groot negatief effect op de milieufootprint van de grondstoffen (de milieufootprint wordt voor het overgrote deel bepaald door het transport).

Het is daarmee essentieel dat er in het IJsselmeergebied voldoende mogelijkheid wordt geboden om de daar beschikbare grondstoffen te winnen. In dit kader is het belangrijk om te constateren dat in het beoordelingskader doelbereik van de NRD (Hoofdstuk 5.2, pg. 39) 'zandvraag' als beoordelingsthema wordt meegenomen. Ondanks

deze constatering ziet Cascade echter ook dat het belang van het thema 'zandvraag' niet overal in het document voldoende is meegenomen en met name onvoldoende terugkomt in hoofdstuk 5.3. (beoordelingskader milieueffecten)."

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze. U geeft aan dat het thema zandvraag onvoldoende terugkomt in het beoordelingskader milieueffecten. De effecten van de alternatieven worden voor zowel doelbereik als milieuthema's in beeld gebracht en beoordeeld. Zandvraag is opgenomen als één van de beoordelingsthema's in het beoordelingskader 'doelbereik'. De vraag naar bouwgrondstoffen is extern en de alternatieven leiden niet tot effecten op de vraag. Wanneer een thema in beide beoordelingskaders wordt opgenomen, is er kans op een dubbele beoordeling en daarmee weging van thema's. Vandaar dat het in één beoordelingskader is opgenomen.

Bij het opstellen van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 wordt gekeken naar de (type) bouwgrondstoffen en de landelijke afweging bouwgrondstoffenwinning. In de uitwerking van het Programma blijkt op welke manier dit kan worden meegewogen.

3.8.2 Zandfracties in het IJsselmeergebied en betekenis voor Nederland

"In het kader van bouwgrondstoffen bestaan er verschillende fracties zand en grind die andere toepassingen kennen en op verschillende locaties in het land geologisch voorkomen. Voor de (woning)bouw is vooral het beton- en metselzand, grind en kalkzandsteenzand van groot belang, dit zijn essentiële grondstoffen voor de productie van beton en kalkzandsteen. Voor het aanvullen, funderen en ophogen in de wegenbouw/infrastructuur, evenals voor de aanleg van bouwterreinen, is men in grote mate afhankelijk van ophoogzand.

Monitoring van de winning van bouwgrondstoffen toont aan dat (historisch gezien) in het IJsselmeergebied vooral ophoogzand en kalkzandsteenzand beschikbaar is, en in mindere mate het fijne industriezand. Met name in deze fracties kan dus vanuit het IJsselmeergebied worden voorzien. Het ophoogzand uit het IJsselmeergebied wordt in grote mate ingezet voor de opgaven in Nederland m.b.t. infrastructuur en ophoging in de bouw, waardoor het van belang is dat de productie van ophoogzand in het IJsselmeergebied ook in de toekomst plaats blijft vinden. Voor de bouw is het daarnaast essentieel is dat ook alle andere fracties zand voldoende beschikbaar zijn (o.a. ten behoeve van de juiste en optimale mix van zand en grind in beton). Dit betekent dat, naast maximale winning van de beschikbare fracties in het IJsselmeergebied, ook de fracties die niet in het IJsselmeergebied voorkomen voldoende gewonnen dienen te worden op andere locaties in Nederland.

In de visie van Cascade wordt in de NRD het verschil tussen de verschillende fracties zand, die allen van groot belang zijn voor invulling van de bouwopgave in Nederland, onvoldoende benadrukt. Niet elke fractie komt overal in de bodem voor. Indien de mogelijkheden m.b.t. de winbare fracties in het IJsselmeergebied, vooral kalkzandsteenzand, het fijnere industriezand en ophoogzand, onjuist worden ingeschat zal er in Nederland een tekort aan de overige fracties ontstaan.

Van belang is daarom om niet enkel naar het winbare volume te kijken, maar juist ook naar de samenstelling van de fracties voor de behoefte van Nederland. Uit het voorliggende document blijkt, in de visie van Cascade, nog onvoldoende dat er oog is voor de verschillende fracties zand op verschillende locaties in Nederland en de specifieke toepassingsmogelijkheden hiervan. Naast de essentiële winning van kalkzandsteenzand, het fijnere industriezand en grote volumes ophoogzand binnen het IJsselmeergebied blijft de winning van de overige zandfracties elders in het land (langs de grote rivieren en op de hogere gronden) daarmee noodzakelijk."

Reactie

U geeft aan dat de NRD het verschil in de verschillende fracties zand onvoldoende benadrukt. In het MER-onderzoek wordt naar de effecten van de winning van hoeveelheden gekeken. Hierbij wordt geen onderscheid naar zandfracties gemaakt. De effecten van de winning van verschillende typen zand is niet onderscheidend voor de alternatieven en wordt daarom niet onderzocht in het MER. In het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 wordt echter wel notie gegeven van het belang van de verschillende fracties zand bij uiteenlopende toepassingen.

3.8.3 Kaders voorliggende Notitie Reikwijdte en Detailniveau

"De voorliggende NRD stelt de voorwaarden waaraan toekomstige zandwinningsactiviteiten in het IJsselmeergebied moeten voldoen. Een initiatiefnemer moet voor een eigen activiteit/project zelfstandig nog een MER-procedure doorlopen en de benodigde vergunningen/toestemmingen aanvragen. Dit is een belangrijke constatering, aangezien er dus, net als eerder, per project nog een beoordeling plaatsvindt. Hierin is dus geen verandering, echter het is wel van belang dat bij deze beoordelingen elke keer voldoende oog is voor de noodzaak aan de verscheidene (bouw)grondstoffen, de specifieke toepassingen van de verschillende fracties en het belang hiervan voor de maatschappij."

Reactie

U geeft aan dat de NRD de voorwaarden stelt waaraan toekomstige zandwinningsactiviteiten in het IJsselmeergebied moeten voldoen. De NRD is echter de onderzoeksagenda voor het op te stellen plan-MER voor het nieuwe Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050. Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 stelt de beleidskaders vast waarbinnen zand in het IJsselmeergebied kan worden gewonnen. Het klopt inderdaad dat een initiatiefnemer voor een eigen activiteit nog een mer-procedure moet doorlopen en vergunningen moet aanvragen. Hierbij zal te zijner tijd ook een toetsing aan het nog op te stellen Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 plaatsvinden.

3.8.4 Onderzoeksalternatieven

In de NRD worden daarnaast in het plan-MER drie scenario's/alternatieven betreffende de omvang en het volume van de zandwinning in het IJsselmeergebied onderzocht:

1. Geen zandwinning
2. Zandwinning t.b.v. de gebiedsdoelen
3. Maximale bijdrage aan nationale zandbehoefte

Gezien de grote vraag naar bouwgrondstoffen, nu én in de toekomst, zijn alternatief 1 en alternatief 2 in de visie van Cascade niet realistisch. Om aan de vraag te kunnen voldoen is het essentieel dat het ook in het IJsselmeergebied mogelijk is de beschikbare zanden t.b.v. de bouw (ofwel het beschikbare kalkzandsteen-zand, het fijnere industriezand en het beschikbare ophoogzand) maximaal te winnen (vanzelfsprekend in juiste balans met de overige gebiedsfuncties en -waarden). Ook bij de maximale bijdrage vanuit het IJsselmeergebied blijft er nog een substantiële vraag naar bouwgrondstoffen (vooral ook naar fracties die niet in het IJsselmeer voorkomen) bestaan welke op overige locaties in het land gewonnen moeten worden. Van belang is dat deze maatschappelijke noodzaak aan de verschillende bouwgrondstoffen voldoende weerklank vindt in de beoordeling van de verschillende beleidsalternatieven."

Reactie

U geeft aan alternatief 1 en 2 niet realistisch te vinden, gezien de grote vraag naar bouwgrondstoffen. Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 moet duidelijkheid bieden over (onder meer) of er zandwinning kan plaatsvinden en zo ja, waar, hoe diep en hoeveel zandwinning plaats kan vinden en de wijze waarop zandwinning bijdraagt aan een of meerdere gebiedsdoelen in het IJsselmeergebied (zie ook paragraaf 1.2). De onderzoeksalternatieven zijn de uitersten van het speelveld waarbinnen beleidskeuzes worden gemaakt. De bijdrage aan de landelijke zandvraag wordt meegenomen in de beoordeling van het doelbereik.

3.8.5 Beschouwing en beoordeling onderzoeksalternatieven

"Bij de beoordeling en beschouwing van de beleidsalternatieven lijkt geen onderscheid gemaakt te worden tussen de verschillende typen zand en zandwinlocaties. Voor de haalbaarheid zijn deze verschillen echter wel van belang, aangezien dit bijvoorbeeld raakt aan de ruimtelijke mogelijkheden en economische haalbaarheid van een specifieke winning. Daarnaast wordt in het beoordelingskader (H5.3) onvoldoende rekening gehouden met de termijn waarop ontwikkelingen een effect hebben op een bepaald milieuthema. In de visie van Cascade is dit juist wel zeer relevant, aangezien het uitmaakt of het een (zeer) korte termijneffect betreft of juist een (onomkeerbaar) langetermijneffect. Ook zou hierbij in ogenschouw genomen moeten worden dat een 'negatief' korte termijneffect op de langere termijn juist grote positieve effecten kan hebben op verschillende thema's (bijvoorbeeld in het kader van natuurontwikkeling en waterkwaliteit, zie ook onder het kopje 'Bijdrage sector aan realisatie maatschappelijke doelen')."

Reactie

De onderzoeksalternatieven beschrijven geen concreet afgebakende locaties, maar schetsen globale zoekgebieden, waarbinnen voorwaarden gelden om zand te winnen. Dit biedt inzicht om bij de vernieuwing van het beleid rekening mee te houden. De effecten van de winning van verschillende typen zand is niet onderscheidend voor de alternatieven en worden daarom niet onderzocht in het MER. Voor verschillende thema's, zoals natuur, wordt bij de beoordeling rekening gehouden met de termijn waarop ontwikkelingen effect hebben.

3.8.6 Economische haalbaarheid onderzoeksalternatieven

"Onder hoofdstuk 5.2 (beoordelingskader doelbereik) wordt genoemd dat per beleidsalternatief in beeld wordt gebracht welke risico's en kansen er zijn voor de uitvoerbaarheid van het beleid. Daarbij gaat het bijvoorbeeld om de risico's op vergunbaarheid of het rendabel zijn van een specifieke zandwinning voor marktpartijen. In de visie van Cascade is de economische haalbaarheid echter een cruciaal onderdeel van de haalbaarheid van de verschillende alternatieven en moet dit dus een van de eerste criteria zijn voor de beoordeling. Indien dit onvoldoende in acht wordt genomen zal later blijken dat de keuze voor een alternatief in de praktijk onhaalbaar is, met alle gevolgen voor de uitvoering van dien."

Reactie

Bij de te beoordelen thema's in het plan-MER is er geen sprake van een weging van thema's onderling. De volgorde waarin de thema's genoemd zijn is willekeurig. Daarbij wordt benadrukt dat er sprake is van onderzoeksalternatieven en niet van onderzoeksalternatieven.

3.8.7 Samenhang met Nota Ruimte & NOVI

"Met het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025 - 2050 hernieuwt het Rijk het beleid voor de winning van bouwgrondstoffen in het IJsselmeergebied. In de Beleidsregels ontgrondingen in rijkswateren (2022) is opgenomen dat het ruimtelijke beleid met betrekking tot ontgrondingen in Nederland is gebaseerd op het in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en het in het Nationaal Waterprogramma (2022-2027) vastgelegde beleid."

In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) wordt gesteld dat de winning van bouwgrondstoffen onderdeel is van Nationaal Belang 13. In de Nota Ruimte wordt aan dit belang ook aandacht gegeven, zo blijkt uit een reactie op de Cascade zienswijze n.a.v. de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van de Nota Ruimte1.

In de zienswijze verzoekt Cascade om lokale beschikbaarheid van bouwgrondstoffen een aparte indicator te maken onder het thema natuurlijke hulpbronnen in de Nota Ruimte. Als reactie op dit verzoek stelt men dat aan deze reactie invulling wordt gegeven en dat onder de indicator natuurlijke hulpbronnen wordt gekeken naar de beschikbaarheid van bouwgrondstoffen als zand en grind. Daarnaast wordt in het Nationaal Waterprogramma aangegeven dat specifiek het IJsselmeergebied een belangrijk gebied is voor zandwinning in Nederland.

In de beleidsdocumenten wordt hiermee het belang van voldoende beschikbaarheid van bouwgrondstoffen in Nederland onderkend. Van belang is dat het Programma IJsselmeergebied aansluit bij deze beleidsdocumenten en oog heeft voor de voldoende beschikbaarheid van bouwgrondstoffen in Nederland, en specifiek voor de bijdrage vanuit het IJsselmeergebied aan de beschikbaarheid van de zandsoorten die daar geologisch aanwezig zijn (het fijnere industriezand, kalkzandsteen-zand en in grote mate ophoogzand) en die allen essentieel zijn voor de bouw (in brede zin)."

Reactie

Zoals in de NRD vermeld, wordt bij het opstellen van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 rekening gehouden met de geldende wettelijke kaders en bestaand beleid.

3.8.8 Participatieproces

"In hoofdstuk 6.3 (Participatieproces) wordt onder het kopje 'participatie vanaf nu' aangegeven dat een volgende stakeholderbijeenkomst zich richt op de effectbeoordeling en het bespreken van de eerste resultaten tot nu toe. Cascade acht het echter van belang dat de klankbordgroep maatschappelijke stakeholders eerst de mogelijkheid krijgt om te spreken over de effectbeoordeling en de manier waarop dit is vormgegeven. Niet alleen zorgt dit voor vertrouwen in het proces, ook is dit van belang voor het borgen van de uitlegbaarheid achteraf."

Reactie

Het doel van de klankbordgroep is om mee te lezen met formele stukken, zoals beschreven in het Participatieplan, voorafgaand aan terinzagelegging. De effectbeoordeling van de alternatieven wordt in het plan-MER opgenomen, en als zodanig aan de klankbordgroep voorgelegd. Ons streven is echter om ook in de effectbeoordeling al inbreng vanuit stakeholders mogelijk te maken, waarvoor de stakeholderbijeenkomsten bedoeld zijn. Daarmee beogen we een transparant, breed toegankelijk participatieproces, én begrip tussen stakeholders onderling voor elkaars belangen. In onze ogen draagt dat bij aan vertrouwen en uitlegbaarheid naar alle stakeholders. We overwegen om extra werksessies te organiseren, zodat de maatschappelijk relevante partijen in gesprek kunnen met het projectteam over de door de specialisten geconcludeerde effecten.

3.8.9 Conclusie

Op basis van deze zienswijze volgende de onderstaande conclusies:

- Bij het opstellen van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 wordt gekeken naar (het type) bouwgrondstoffen en de landelijke afweging bouwgrondstoffenwinning. In de uitwerking van het Programma blijkt op welke manier dit kan worden meegewogen.

3.9 Provincie Fryslân

Zienswijze 09, Uniek nr DP: 98872526

3.9.1 Zienswijze

"Bij deze maken wij gebruik van de mogelijkheid een zienswijze in te dienen over de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) en Participatieplan van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025 – 2050.

In een eerder stadium hebben wij de zorgen die leven in de Friese Mienskip bij de Minister kenbaar gemaakt. Bij Provinciale Staten leven ook grote zorgen rondom zandwinning in het IJsselmeer. Uit het ter inzage leggen van de NRD en het participatieplan maken wij op dat u nu de voorbereiding om te komen tot een programma zandwinning voortzet.

Inhoudelijk hebben wij op dit moment geen opmerkingen over de NRD en het participatieplan. Wij blijven wel graag betrokken bij het vervolg van uw voorbereidingen."

Reactie

Wij danken u voor uw reactie op de NRD, en betrekken u natuurlijk graag bij het vervolgproces. In ons e-mailbestand staan meerdere adressen van uw organisatie, dus wij nemen aan dat uitnodigingen voor de stakeholderbijeenkomsten u goed bereiken. De bijeenkomsten staan ook altijd aangekondigd op de website van Platform IJsselmeergebied.

3.9.2 Conclusie

De zienswijze leidt niet tot wijzigingen.

3.10 Nederlandse Vereniging van Toerzeilers

Zienswijze 10, Uniek nr DP: 98869260.

3.10.1 Zienswijze

"De Notitie geeft een nagenoeg compleet beeld van het beleid dat de toekomstige zandwinning moet gaan bepalen. Opvallend is hoe slecht de gebruiksfunctie recreatie er van afkomt. In het programma zandwinning verdient de bevordering van de (water)recreatie veel meer aandacht dan het afdoen als een minder belangrijk gebiedsdoel. Vaargeulen en vaarroutes op diepte zijn voor de waterrecreatie essentieel. De samenhang van recreatie met de genoemde gebiedsdoelen en belangen in de Notitie is groot en verdient een hoge prioriteit.

De eindnota Ruimtelijke Verkenningen geeft aan dat de (water) recreatie gelijkwaardig moet worden behandeld in het afwegingskader als projecten aan de orde zijn. Echter, in de nieuwe samenwerkingsovereenkomst (SOK) als actualisering van de instemmingsverklaring van de Agenda 2050 komt het woord recreatie in het geheel niet voor. Het ROIJ- het maatschappelijk adviescollege voor het Bestuurlijk Platform IJsselmeergebied- heeft gewezen op het groot maatschappelijk belang van de openluchtrecreatie en dat is meer dan alleen onderdeel van de gewenste vitale economie. Overigens wordt ook in 3.8 Toerisme en Recreatie het IJsselmeergebied als van groot belang voor beide gezien.

In de Ruimtelijke Verkenningen is de verstedelijkingsdruk op het gebied tegen het jaar 2050 als centraal zorgpunt gezien. Dan is toch langzamerhand expliciete aandacht voor de openluchtrecreatie van eminent belang om onze gemeenschap gezond te houden! In het rapport voor de Agenda 2050 : "IJsselmeergebied, de Gastvrije Voortuin" worden de toeristisch-recreatieve ontwikkelingen zelfs gezien als motor voor opgaven van andere sectoren. De openluchtrecreatie mag dan qua (wettelijke) verankering het afleggen tegen ecologie en landschap, dat betekent niet dat er op regionaal niveau geen belangrijke samenwerkingsvormen bestaan, die in de NRD- overigens onterecht- de revue niet passeren. De Samenwerkingsovereenkomst Waterplanten in het Zuidelijke IJsselmeergebied (SOK) 2018-2023 getekend door tien overheden en maatschappelijke organisaties- waaronder de provincies Noord-Holland en Flevoland en ook het ministerie van I&W- stelde duidelijk, dat er voor een structurele oplossing vaargeulen en vaarroutes moeten worden verdiept. Een inpassing in het zandwinbeleid is er in die fase niet van gekomen. De nieuwe SOK 2024-2028, die nu bestuurlijk wordt voorbereid en waarin wij wederom willen participeren, stelt de verdieping van de vaargeulen naar de NH Markermeergemeenten, alsmede Almere Muiderzand, als lange termijnproject centraal. Evenzeer wordt geopteerd voor verbreding en verdieping van de hoofdvaargeul in de Randmeren met in het Veluwemeer een recreatievaargeul. Er wordt verder in deze nieuwe SOK gewerkt aan een zonering, waarbij de zandwinning ook een rol moet spelen. Bij deze projecten komt ook het Programma Aanpak Grote Wateren (PAGW) aan de orde, omdat die een bijdrage kan leveren aan de realisering van deze structurele aanpak. Het is duidelijk dat wij opteren voor een decentrale aanpak van de zandwinning en wel zodanig dat deze SOK verdieping prioriteiten ook een prioriteit van het zandwinbeleid worden."

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze. De gebiedsdoelen zijn opgesteld in het kader van de Agenda IJsselmeergebied 2050 en worden in het plan-MER gehandhaafd. De recreatie wordt zeker meegenomen in de effectbeoordeling en is opgenomen in het beoordelingskader 'milieu' (zie tabel 5.2 van de NRD). Voor de alternatieven worden de effecten op recreatiegebieden, recreatieroutes en recreatiekwaliteit van het gebied (inclusief recreatievaart) onderzocht.

Het door u genoemde rapport: "IJsselmeergebied, de Gastvrije Voortuin" als ook de samenwerkingsovereenkomsten zijn bij ons bekend. Het doel van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 en daarmee de beleidsvernieuwing is om duidelijk te maken of en zo ja, waar en hoe zandwinning in het IJsselmeergebied kan plaatsvinden.

3.10.2 Conclusie

De ingediende zienswijze leidt niet tot wijzigingen.

3.11 Provincie Noord-Holland

Zienswijze 11, Uniek nr DP: 98866386.

3.11.1 Nationale zandbehoefte

"Over het algemeen zijn wij tevreden met de NRD en de alternatieven. We vinden het een goed idee om het verschil te onderzoeken tussen de effecten van zandwinning in het IJsselmeergebied dat uitsluitend bestemd is om gebiedsdoelen in hetzelfde gebied danwel dat het IJsselmeergebied in belangrijke mate bij aan de zandbehoefte voor maatschappelijke (bouw)opgaven binnen en buiten het IJsselmeergebied.

Tegelijkertijd zien we dat dat scope verkleind is door het op voorhand uitsluiten van een aantal gebieden. Zowel de ondiepe delen van het Gooi- en Eemmeer, Veluwemeer, Nuldernauw, Wolderwijd en Drontermeer (vanwege de ecologische waarde) en delen van het Markermeer en IJmeer (vanwege geen rendabele winning) worden niet nader onderzocht in de plan-MER. Dit is te lezen zowel in de tekst in hoofdstuk 4.2 als in de tabellen 4.1 en 4.2.

Wij verzoeken lenW, zoals ook is toegezegd bij eerdere stakeholderbijeenkomsten, alle mogelijkheden in het gebied te onderzoeken, en niet gebieden op voorhand uit te sluiten, vanwege ondieptes, ecologische waarden en/of onrendabele winning, zodat alle hoekpunten van het speelveld in beeld zijn, waarbij beslissingen later onderbouwd genomen kunnen worden."

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze. Mede op basis van uw zienswijze is besloten geen gebieden uit het IJsselmeergebied op voorhand uit te sluiten voor de effectbeoordeling. Hiermee worden ook de ondiepe delen van het IJsselmeergebied meegenomen in de effectbeoordeling.

3.11.2 Conclusie

De ingebrachte zienswijze leidt tot de volgende wijzigingen of aandachtspunten voor het plan-MER:

- Het gehele oppervlak van de meren van het IJsselmeergebied, inclusief ondiepe gebieden, wordt meegenomen in de effectbeoordeling van het plan-MER.

3.12 Van Oord

Zienswijze 12, Uniek nr DP: 98859802

3.12.1 Betrekken andere gebieden

"Het eerste uitgangspunt beperkt het onderzoeksgebied tot: "gericht op de meren van het IJsselmeergebied". Omdat wel wordt onderzocht "wel of geen winningen" en "veel of weinig winningen" is de consequentie van dit uitgangspunt dat er meer of minder zand in de andere gebieden zal moeten worden gewonnen. Omdat ongeveer een derde van het in Nederland gewonnen zand wordt gewonnen in het IJsselmeergebied, heeft dat grote gevolgen voor de andere gebieden. Dit vraagt om een bredere beschouwing dan het IJsselmeergebied alleen. Misschien wordt de winning van zeezand voor binnenlandse toepassing minder gewenst (zout, zandtekort) in de toekomst. Hoe wordt mogelijk impact op andere gebieden hierbij betrokken?"

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze. De effecten op andere gebieden van meer of minder zandwinning in het IJsselmeergebied is geen onderdeel van het plan-MER voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050. Zoals in paragraaf 2.2 vermeld, wordt er door het ministerie van lenW gewerkt aan een landelijke afweging rondom bouwgrondstoffenwinning. Het doel van deze afweging is om de consequenties van keuzes over of met gevolgen voor bouwgrondstoffenwinning in verschillende gebieden binnen Nederland, waaronder het IJsselmeergebied, inzichtelijk te maken. De resultaten van het plan-MER voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 worden hierin meegewogen.

3.12.2 Definities

"De afbakening tot windieptes en niet opleverdieptes. Er is geen begrippenlijst opgenomen waardoor niet met zekerheid is te stellen wat in de NRD met windiepte wordt bedoeld. Gaat het om roerdiepte, gemiddelde opleverdiepte, anders? Van belang dat wordt aangesloten bij de huidige praktijk waarbij de maximale 'gemiddelde' windiepte wordt vastgelegd en dat 10 meter extra diepte (roerdiepte) wordt toegestaan om het proces van toevloeien van het zand naar de zuigbuis op te wekken."

Reactie

Bedankt voor uw opmerking. In het plan-MER zullen we de verschillende dieptes scherper definiëren en een begrippenlijst opnemen.

3.12.3 Afbeelding 4.1

"Afbeelding 4.1 relatie omvang, dieptebereik en oppervlakte. Voor variant 2b wordt ook gekeken naar winning tot max -100m NAP. Daarmee zou optie 2B op dezelfde verticale hoogte als optie 3B moeten staan. Voor ons niet duidelijk waarom dit nu niet zo is."

Reactie

Afbeelding 4.1 is een schematische weergave, het is inderdaad mogelijk dat variant 2B tot dezelfde diepte gewonnen wordt. Doordat de hoeveelheid kleiner is, zal het mogelijk niet nodig zijn om tot dezelfde diepte te winnen. We begrijpen uw verwarring en kijken naar een mogelijke verduidelijking.

3.12.4 Alternatief 1

"Onderzoek Alternatief 1 geen zandwinning. Dit lijkt enkel een referentie situatie en geen waarschijnlijk scenario. Dit zal grote impact hebben op ander zandwinlocaties/ gebieden buiten het IJsselmeer gebied. Hoe kan dit buitenbeschouwing worden gelaten? Wat besloten wordt voor dit gebied kan grote gevolgen hebben voor de andere zandwinlocaties. Dit kan mogelijk leiden tot verplaatsen van negatieve effecten, of deze mogelijk zelfs verergeren. Het is daarom goed om voor elk alternatief ook een doorkijk te maken naar de effecten op het grotere (nationale) geheel. Dit geldt overigens ook bij de onderzoeksvraag naar bijdrage aan verminderen van fossiele brandstoffen. Immers, 'vergroenen' van binnenlandse zandwinning op deze centrale plek is makkelijker dan bijvoorbeeld zandwinning op zee. Zeker relevant in de energie transitie periode welke overlapt met de periode voor het zandwinbeleid 2025-2050."

Reactie

Alternatief 1 is afwijkend van de referentiesituatie aangezien er in alternatief 1 sprake is van een uitsterfconstructie, waarbij steeds minder zand wordt gewonnen doordat er geen nieuwe vergunningen worden afgegeven. Bij de referentiesituatie wordt het huidige beleid voortgezet en kunnen wel nieuwe vergunningen voor zandwinning worden afgegeven. Eén van de beoordelingsthema's van het doelbereik is de bijdrage aan de landelijke zandvraag. Wanneer wordt gekozen om beperkt te winnen in het IJsselmeergebied, betekent dit dat het zand uit andere gebieden moet komen. De beoordeling van de effecten in andere gebieden is geen onderdeel van dit plan-MER.

3.12.5 Alternatief 2

"Onderzoek Alternatief 2. Deze gaat uit van een minimale hoeveelheid die benodigd is voor de voorziene projecten t/m 2050. Wat is de definitie van minimaal? Zo min mogelijk m3 winnen, of de minimale hoeveelheid die benodigd is om de doelen te kunnen verwezenlijken, waarbij dit ook impliceert dat dit meer kan worden. (in het eerste geval: Waarom de minimale hoeveelheid? Voor zulk een lange termijnvisie hoort ook een onzekerheidsbandbreedte). Wordt bij de volumebepaling ook meegenomen dat er tot 2050 ook nieuwe initiatieven kunnen worden ontplooid die nu nog niet in beeld zijn?"

Reactie

Voor alternatief 2 wordt een inschatting gemaakt van de benodigde zandbehoefte om aan de gebiedsdoelen te voldoen. Hierbij wordt inderdaad ook gekeken naar mogelijk nog te ontwikkelen initiatieven. Dit vormt het uitgangspunt voor de effectbeoordeling. In dit alternatief wordt zand gewonnen om deze gebiedsdoelen te kunnen realiseren en zo bij te dragen aan de betreffende gebiedsdoelen van het IJsselmeergebied.

3.12.6 Alternatief 2 TBES

"Onderzoek Alternatief 2: "zandwinning ten behoeve van de gebiedsdoelen". Het gaat hier om zand dat wordt toegepast in gebiedsdoelen. In dat geval komt er geen zand vrij voor de zandmarkt. Juist in het bestaande zandwinbeleid is de mogelijkheid opgenomen voor zandwinning "zandwinning die ondersteunend is aan gebiedsdoelen", zoals ook in paragraaf 2.4.2 wordt benoemd. Het voorstel is om dit alternatief aan te passen zodat de succesvolle aanpak mogelijk blijft waarbij de holocene bovengrond in TBES-maatregelen mocht worden toegepast en daarna het onderliggende zand mocht worden vermarkt."

Reactie

Zoals aangegeven op pagina 33 van de NRD geven de onderzoeksalternatieven de uitersten van het speelveld weer waarbinnen beleidskeuzes worden gemaakt. De onderzoeksalternatieven en resultaten van onderzoeken, waaronder het plan-MER, bieden aanknopingspunten om het voorgenomen beleid vorm te geven. Bij de keuzes voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 kunnen verschillende elementen uit de onderzoeksalternatieven en uitgevoerde onderzoeken worden gecombineerd. De voorgenomen beleidskeuze hoeft dus niet een van de onderzoeksalternatieven te zijn. Alternatief 2 wordt niet aangepast.

3.12.7 Alternatief 3

"Onderzoeksalternatief 3: Om latere teleurstellingen te voorkomen: er wordt nu gesproken over gemiddeld 12mio m³. Wellicht is de behoefte in de toekomst (naar 2050) veel groter. Moet hier geen rekening mee worden gehouden? Zeker gezien de druk op zandwinning op (o.a.) de Noordzee. De genoemde 12mio m³ per jaar lijkt afgeleid van het volume waarover domeinen afdracht heeft plaatsgevonden, echter een aanzienlijk volume wordt gewonnen ten behoeve van rijks werken waarover geen domeinplicht geldt. Wij stellen voor te rekenen met een volume van 20mio m³ per jaar."

Reactie

Voor alternatief 3 is een nadere invulling geformuleerd; deze is te lezen in paragraaf 2.1. Hierbij wordt gekeken naar de maximaal te winnen hoeveelheid zand binnen de draagkracht van het systeem.

3.12.8 Referentiesituatie

"Definitie referentiesituatie. In de referentiesituatie wordt het huidige zandwinbeleid voortgezet. Ten onrechte wordt bij de zandwinactiviteiten alleen de vergunde zandwinning meegenomen. Bij ongewijzigd beleid zullen er ook tussen 2025 en 2050 nieuwe zandwinningen worden aangevraagd en vergund. Wanneer we de referentiesituatie plotten tegen de alternatieven, lijkt deze te bevinden tussen alternatief 2 en 3. Namelijk, wel zandwinning voor de (regionale / nationale) zandmarkt, maar winning moet multifunctioneel zijn en evt de gebiedsdoeleinden dienen. Wat gebeurt er nu als de alternatieven allen slechter scoren als de referentiesituatie? Is het niet logisch dat er ook een referentiesituatie 2.0 als alternatief wordt meegenomen, waarbij ook de uitkomsten uit de onderzoeksvragen wordt meegenomen? Bijv. zandbehoefte tot 2050, effecten op natuur en de 2 varianten diepe / ondiepe winning?"

Reactie

Het ministerie wil het beleid voor de winning van bouwgrondstoffen in het IJsselmeergebied vernieuwen. Het is inderdaad mogelijk dat de referentiesituatie zich qua hoeveelheid tussen alternatief 2 en 3 bevindt. Het plan-MER maakt de effecten inzichtelijk van de verschillende alternatieven en zorgt ervoor dat het milieubelang volwaardig wordt meegewogen bij de besluitvorming over het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050. Indien de alternatieven slechter scoren, geeft ook dit inzicht voor de besluitvorming over de beleidsvernieuwing. Voor de referentiesituatie hanteren wij de standaardmethode voor het bepalen van referentiesituaties in milieueffectrapportages, zoals deze is weergegeven in paragraaf 5.1 van de NRD.

3.12.9 Conclusie

De ingebrachte zienswijzen leiden tot de volgende wijzigingen of aandachtspunten voor het plan-MER:

- We nemen uw aandachtspunt ten aanzien van de definities van dieptes mee in de uitwerking van het plan-MER;
- we nemen uw aandachtspunt ten aanzien van afbeelding 4.1 mee in de uitwerking van het plan-MER;
- ten aanzien van alternatief 3 houden wij de nieuwe invulling aan zoals aangegeven in paragraaf 2.1.

3.13 Bewonersgroepen en organisaties met rechtspersoonlijkheid zoals Stichting Gaasterlân Natuerlân, Vogelbescherming Nederland en de IJsselmeervereniging

Zienswijze 13, Uniek nr DP: 98859097

3.13.1 Natura 2000 en afbakening onderzoeksgebied

"De verdrachtsrechtelijke en wettelijke regels maken de beoogde zandwinning onmogelijk in dit N2000 gebied (praktisch samenvallend met het IJsselmeer). Het ligt voor de hand dat niet voldaan kan worden aan de ADC-toets van art. 2 lid 8 Wet natuurbescherming. Er zijn immers alternatieven en er is geen sprake van een dringende noodzaak van groot openbaar belang. Door het onderzoeksgebied te beperken tot het N2000 watergebied is de wettelijk vereiste afweging tussen alternatieve gebieden in en buiten N2000 onmogelijk."

Het is niet begrijpelijk waarom RWS alleen voor het IJsselmeer een onderzoek wil instellen omdat de Nederlandse zandreserve zich niet alleen in dit beschermde N2000 watergebied bevindt. Het gaat in tegen het beleid van integraal onderzoek. Waarom breidt RWS het planMer onderzoeksgebied niet uit tot andere voor de hand liggende gebieden? De noodzaak om zand te winnen t.b.v. waterberging, als gevolg van de zich steeds sterker opdringende

gevolgen van de klimaatverstoring, is bijvoorbeeld veel actueler en voor de hand liggend langs de grote rivieren (Rijn, Maas, IJssel)."

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze. Momenteel vinden er activiteiten, waaronder zandwinning, plaats in het IJsselmeergebied en binnen het Natura 2000-gebied. Bij nieuwe zandwinactiviteiten vindt toetsing plaats doordat bij een vergunningaanvraag een project-MER verplicht is. Zoals aangegeven in tabel 5.2 (pagina 40 van de NRD) worden de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000 en de effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van Natuurnetwerk Nederland onderzocht en beoordeeld. Hieruit blijkt welke effecten de te onderzoeken alternatieven op de doelstellingen hebben. Op basis van de effecten wordt een afweging gemaakt voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050.

De scope van het plan-MER voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 richt zich alleen op het IJsselmeergebied. Het ministerie van IenW voert een landelijke afweging uit en de informatie uit dit plan-MER wordt daarin meegenomen. Gezamenlijk vormt dit belangrijke informatie om de beleidskaders voor zandwinning helder uiteen te zetten. De afweging met andere gebieden wordt toegelicht in paragraaf 2.2.

Voor toelichting over de ADC-toets zie het antwoord bij paragraaf 3.13.3.

3.13.2 Zoetwaterreserve

"Het andere grote beletsel naast Natura 2000 is het belang van het IJsselmeer als nationale zoetwaterreserve. Eveneens als gevolg van de zich steeds sterker aan ons opdringende gevolgen van de klimaatverstoring wordt het belang van de zoetwaterreserve functie van het IJsselmeer de laatste jaren steeds meer benadrukt. De regelgeving en de aanmerking als dwingend nationaal belang van het IJsselmeer als zoetwater reserve staat zandwinning in de weg. Immers bij zandwinning is steeds het risico aanwezig van vervuiling en intoxicatie van het zoete water. De verzilting is anno 2024 al een groot probleem. Bij zandwinning worden meer dan eens zoutlagen aangeboord. Baggeren en zandwinning rond de vaarweg bij Kornwerd is mede daarom recent stilgelegd."

Reactie

De effecten op zoetwater, waaronder de omvang van de zoetwaterbuffer, worden eveneens in het plan-MER beoordeeld. Ook het borgen van de zoetwatervoorziening is één van de gebiedsdoelen, waaraan zandwinning geen schade of verslechtering mag veroorzaken. Deze beleidsvernieuwing heeft juist mede tot doel te onderzoeken hoe zandwinning kan bijdragen aan de gebiedsdoelen. We nemen uw aandachtspunten ten aanzien van de kans op vervuiling mee.

3.13.3 ADC-toets

"Het IJsselmeer is in de 70-iger jaren aangemeld onder de Convention on Wetlands (Ramsar). Dit verdrag is vertaald in nationale wetgeving. De door "Ramsar" beoogde bescherming van natuurwaarden zoals nu ook uit de instandhoudingsdoelen van Natura 2000 blijkt, wordt geenszins gehaald. Nederland handelt aldus in strijd met internationale verdragen."

Het is voorzienbaar dat substantiële zandwinning in het N2000 gebied vrijwel steeds zal stranden op de ADC-toets (als vastgelegd in de Wet natuurbescherming artikel 2, lid 8), die nodig is in verband met het N2000 verdrag. Het is voorzienbaar dat er alternatieven zijn buiten het N2000 onderzoeksgebied. Verder is er geen sprake van 'dwingende redenen van groot openbaar belang' voor het winnen van zand. Daarom zal er geen zandwinning mogelijk zijn in het Ramsar/N2000 gebied."

Reactie

Voor alle activiteiten in het IJsselmeergebied, inclusief zandwinning, geldt dat een vergunning nodig is voor een Natura 2000-activiteit, tenzij significant negatieve effecten op de instandhoudingsdoelen van de in het gebied beschermde soorten of waarden zijn uitgesloten. De vergunning kan alleen worden verleend als de zekerheid is verkregen dat het project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zal aantasten, of, als die zekerheid er niet is, als is voldaan aan de zogenoemde ADC-toets.

Het Programma zelf is geen project waarvoor een vergunning voor een Natura 2000-activiteit nodig is, maar ook het Programma kan niet worden vastgesteld als niet de zekerheid is verkregen dat het programma de natuurlijke

kenmerken van het gebied niet zal aantasten. Omdat niet is uitgesloten dat de uitvoering van het Programma significant negatieve effecten kan hebben op de instandhoudingsdoelen van de in het gebied beschermde soorten of waarden, zal een passende beoordeling worden uitgevoerd. Daaruit zal blijken of ook nog een ADC-toets uitgevoerd dient te worden. Zo'n ADC-toets moet aantonen dat er geen alternatieve oplossingen zijn (A), dat het programma nodig is om dwingende redenen van groot openbaar belang (D), met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en dat de nodige compenserende maatregelen worden getroffen (C) om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft. Alleen als aan alle drie voorwaarden uit de toets wordt voldaan, kan het Programma worden vastgesteld.

3.13.4 Onderzoeksgebied

"De brief 'Water en bodem sturend' van 25 november 2022 van de minister schrijft een integrale aanpak voor. Een onderzoek naar uitsluitend zandwinmogelijkheden vanuit het water en dan nog uitsluitend in het IJsselmeer voldoet niet aan de voorgeschreven integrale aanpak. Ook andere locaties zonder Natura 2000 status of zonder de functie van zoetwaterreserve dienen te worden betrokken in het onderzoek (denk aan alternatieven als winning op land, op de Noordzee, in de riviereengebieden en winning en dus import vanuit het buitenland).

Net als voorheen zal er een integrale zandwinkaart moeten komen voor geheel Nederland, zodat een afweging kan worden gemaakt tussen de alternatieve gebieden waar zandwinning denkbaar is. Het is een vorm van willekeur om alleen in een Natura 2000 gebied naar zandwinmogelijkheden te zoeken.

Het gaat in tegen het integrale beleid om geen andere belangen te betrekken bij het onderzoek. Bij zandwinning gaat het niet alleen om het belang van de bouw, maar ook om andere regels en belangen, zoals de noodzaak van zoetwaterreserve en het belang van waterberging langs de rivieren.

Door de beperking tot het IJsselmeer is geen afweging mogelijk welk gebied het meest in aanmerking zou komen voor zandwinning, mede gezien de andere opgaven."

Reactie:

Water en bodem sturend is één van de kaders die van belang zijn voor zandwinning in het IJsselmeergebied, dit is ook opgenomen op pagina 17 van de NRD. Het plan-MER richt zich op de effecten van zandwinning in het IJsselmeergebied. Voor informatie over de landelijke afweging verwijzen we u graag naar paragraaf 2.2. Een integrale zandwinkaart voor geheel Nederland valt buiten de scope van dit Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050, maar komt mogelijk terug in de landelijke afweging, waarin op nationale schaal naar keuzes voor zandwinning wordt gekeken.

3.13.5 Zoetwaterreserve

"Het hele IJsselmeergebied kent een wettelijke verplichting voor het verbeteren van de waterkwaliteit vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW). Het IJsselmeergebied voldoet nu nog niet aan deze normen en verwacht mag worden dat het bewerken en omwoelen van de bodem en diepere lagen negatief gaat uitwerken op de huidige waterkwaliteit.

Het onmiskenbare belang van het IJsselmeer als zoetwaterreserve voor Nederland wordt steeds dringender. Zandwinning veroorzaakt risico's voor verzilting en intoxicatie. Het belang van zoet water is beschermd in bindende wet- en rijksregelgeving. Zie de brief 'Water en bodem sturend' van het ministerie van IenW van 25 november 2022:

Het spoelen van zand met IJsselmeerwater in een niet gesloten systeem leidt tot verdere verzilting van het water. Het idee dat diepe zandputten zouden kunnen bijdragen aan slibberging is vooringenomen (pag. 26). Bij de beoordeling van de vergunningaanvraag van Smals is door hydrologen al gewezen op het risico van intoxicatie bij diepe putten, o.a. door de vorming van H₂S (waterstofsulfide) en HCN (waterstofcyanide). Daarnaast speelt de historische vervuiling, bijvoorbeeld door zware metalen, PCB's, Pfas, PAK's, etc. Ook die kunnen de waterkolom verontreinigen en problemen veroorzaken bij de bereiding van drinkwater en functies voor de landbouw."

Reactie

In het beoordelingskader onder het milieuthema natuur is één van de criteria de Kaderrichtlijn Water (KRW). Uit de effectbeoordeling van de onderzoeksalternatieven blijkt wat de effecten zijn op onder meer de doelen uit de KRW (dit wordt behandeld in het aspect ecosystemen). Daarnaast worden de effecten op de omvang van de

zoetwaterbuffer en de effecten op landbouw en drinkwaterwinning onderzocht. Dit is aangegeven in tabel 5.2 op pagina 40 en 41 van de NRD.

3.13.6 Biotoop- en soortenbescherming

"In de zaak Smals is gebleken dat tenminste 4 beschermde watervogels (Kuifeend, Topper, Tafeleend en Fuut) zodanig in aantal zijn gedaald dat activiteiten in de wetlands/ondiepe gebieden (tot 4 m diepte) niet toelaatbaar zijn. Zie de MER-rapporten en het advies van de CieMer Utrecht d.d. 11 februari 2016, projectnummer 3062 betreffende Industrie zandwinning IJsselmeer commissiener.nl/docs/mer/p30/p3062/a3062tsea2.pdf. Er is geen grond om aan te nemen dat de toestand zou zijn verbeterd, integendeel zelfs.

Ook de biotoopbescherming in het IJsselmeergebied zal in de weg staan van zandwinning in gebieden tot 4 m diepte. Daarnaast is onvoldoende onderzoek gedaan in de zaak Smals. Ook de uitkomsten van onderzoek naar het belang van de IJsselmeer Wetlands en het onderwaterlandschap (ecologie, geomorfologie en aardkundige waarden) zullen voorzienbaar een beletsel zijn voor zandputten. Voorts zal nader onderzoek nodig zijn naar de gevolgen van de verstoring voor vis en andere onderwater fauna t.g.v. zandwinning net zoals de geluidshinder onder water. Ook de effecten op de flora dienen te worden onderzocht.

Uit andere bronnen is bekend dat de doelaantallen voor de meeste onder Natura 2000 beschermde vogelsoorten in de loop der jaren niet zijn gehaald in het IJsselmeergebied. Zie o.a. het rapport Actualisatie Doeluitwerking Vogelrichtlijnsoorten IJsselmeergebied 2020 (in opdracht van RWS Midden-Nederland) <https://open.rijkswaterstaat.nl/open-overheid/onderzoeksrapporten/@102294/actualisatie-doeluitwerking/>. Daarbij is de situatie voor de broedvogels als totaal slechter dan voor de niet-broedvogels. Een belangrijk deel van de aantalsfluctuaties impliceert sterkere afnames in het IJsselmeergebied dan het landelijk gemiddelde. Dat is een sterke aanwijzing dat de oorzaak van afname in het Natura 2000-gebied van het IJsselmeergebied zelf ligt."

Reactie

In de NRD worden de effecten op natuur onderzocht, onderverdeeld in gebieden, soorten en ecosystemen. Dit is aangegeven in tabel 5.2 op pagina 40 van de NRD. Uit de effectbeoordeling moet blijken of zandwinning in gebieden leidt tot milieueffecten en zo ja, welke. Op basis van deze en andere milieueffecten, als ook eventueel andere onderzoeksresultaten, wordt de voorgenomen beleidskeuze opgesteld. Deze keuze vormt de basis voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 en daarmee voor het vernieuwde beleid.

3.13.7 De schijn van vooringenomenheid

"Rijkswaterstaat wekt de schijn van vooringenomenheid.

- *De gebiedsafbakening: Het heeft er alle schijn van dat de keuze voor alleen water als onderzoeksgebied vooral is ingegeven door de varende zandwind industrie.*
- *Zandwinning in alternatieve gebieden en buiten N2000, bijv. in de polders en de riviergebieden en zandwinning t.b.v. andere doeleinden dan de bouw hadden niet buiten het onderzoek mogen blijven.*
- *Soortenbescherming: het is onbegrijpelijk dat RWS niet de adviezen van de Cie MER Utrecht t.a.v. het onderzoek van Smals m.b.t. de soortenbescherming heeft aangehaald.*
- *Slibvang: de aanname 'Het winnen van zand kan een positief effect hebben. Een zandwinput kan fungeren als een slibvang (pag 26)' is onbegrijpelijk in een N2000 gebied."*

Reactie

Allereerst verduidelijken wij graag dat niet Rijkswaterstaat, maar het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat verantwoordelijk is voor deze beleidsvernieuwing in het IJsselmeergebied.

U vindt dat er de schijn van vooringenomenheid wordt gewekt. Dit betreuren wij. De NRD voor het plan-MER van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 richt zich inderdaad alleen op de waterlichamen binnen het IJsselmeergebied. Voor een breder perspectief waarbij andere gebieden worden meegenomen, verwijzen wij u naar de landelijke afweging vermeld in paragraaf 2.2. Ten aanzien van soortenbescherming en slibvang: dit wordt meegenomen in de effectbeoordeling.

3.13.8 Verspilling van overheids gelden

“Nu het voorzienbaar is dat zandwinning in deze N2000 gebieden niet haalbaar is, is er bij het instellen van een planMER sprake van verspilling van overheids gelden. Zie ook de zienswijze van Het Blauwe Hart.

Er is geen dure planMER nodig om tot de conclusie te komen dat geen zandwinning mogelijk is in het IJsselmeer. Alleen Alternatief 1 (geen zandwinning, zie Witteveen en Bos pag. 36) is toegestaan onder de bestaande wet- en regelgeving.”

Reactie

U veronderstelt dat zandwinning in het IJsselmeergebied vanwege de aanwijzing als Natura 2000-gebieden op voorhand niet haalbaar is. Net als voor alle andere activiteiten in een Natura 2000-gebied geldt ook voor zandwinning dat dit mag, mits de zekerheid is verkregen dat de natuurlijke kenmerken van het gebied niet zullen worden aangetast. Ook als de natuurlijke kenmerken van het gebied worden aangetast is het mogelijk om de activiteiten te verrichten als aan de vereisten van de ADC-toets wordt voldaan. Het plan-MER geeft inzicht in de effecten van het vernieuwde beleid en wordt uitgevoerd om milieuaspecten volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming. Ecologie vormt dan ook een belangrijk onderdeel van de plan-merprocedure. Ook wordt een passende beoordeling verricht. Tot slot volgt de plan-merplicht niet alleen uit de mogelijke gevolgen voor Natura-2000 gebieden. Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 is kaderstellend is voor projecten waarvoor een project-milieueffectrapportage (project-m.e.r.) of een project-m.e.r.-beoordeling moet worden verricht. Daarom geldt op grond van artikel 16.36 van de Omgevingswet dat een plan-MER verplicht is bij dit Programma.

3.13.9 Landschap van wereldklasse

“Opnemen in gebiedsdoel, beoordelingskader doelbereik en beoordelingskader milieu

De kernkwaliteiten van het gebied, zoals landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten worden op pag 7. niet vertaald naar een gebiedsdoel. Het is onbegrijpelijk dat de beschreven landschappelijke kwaliteit (bijv. rust, ruimte, donkerte, weidsheid) niet als gebiedsdoel benoemd wordt, het wordt immers bedreigd door zandwinactiviteiten. Rust wordt genoemd als een knelpunt voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen (pag. 27) voor vogels. En rust, ruimte, donkerte en weidsheid worden natuurlijk verstoord door het lawaai van de zandwinzuigers, de aan- en afvoerdrukte van scheepvaart, de lelijkheid van de leidingen en de 24-uur veiligheidsverlichting .

De doelstelling landschap van wereldklasse mist nu dus ook in het Beoordelingskader doelbereik (pag. 39) en deels in het Beoordelingskader Milieu (pag. 40). De alternatieven moeten gewogen worden op verstoring van de landschappelijke waarden weidsheid, donkerte, stilte en rust.”

Reactie

De gebiedsdoelen zijn opgesteld in het kader van de Agenda IJsselmeergebied 2050 en worden in het plan-MER gehandhaafd. De aanpassing van deze doelen maakt geen onderdeel van de scope van het plan-MER.

Landschap en gebruiksfuncties vormen onderdeel van het beoordelingskader ‘milieu’ (tabel 5.2, pagina 40). Voor landschap is het criterium ‘effect op landschapsbeleving’ opgenomen. In de nadere uitwerking van de effectbepaling zullen we de suggesties van de effecten op het weidse landschap, donkerte in de nacht en de stilte en rust in het gebied meenemen.

3.13.10 Cultuurhistorische waarden

“Het rapport noemt de zichtbare sporen van de geschiedenis in het landschap van zowat 10.000 jaar geleden tot nu. Bijvoorbeeld de kliffenkust, de oude steden, de verdronken dorpen, de braken of wielen. Wij wijzen met name op de zichtbaarheid van de kliffenkust vanaf het water en het zicht vanaf die kust over het IJsselmeer. Wij wijzen ook op de visserijcultuur rond het IJsselmeer. Het doet recht aan het rijke visserijverleden op en rond de Zuiderzee, om de visserij binnen de ecologische draagkracht van het IJsselmeer te behouden. Het sluit aan bij de beoogde ontwikkeling naar duurzaamheid om een gezond product als vis lokaal te vangen en ook lokaal af te zetten voor de lokale consumptie. De IJsselmeervisserij is reeds drastisch ingekrompen en dat dreigt er door zandwinning niet beter op te worden.

Kustbewoners, vissers en toeristen: opnemen bij de gebruiksfuncties van het Beoordelingskader Milieu.

De kustbewoners worden op verschillende manieren geconfronteerd met de gevolgen van zandwinning. Hierboven is de afbreuk van de landschappelijke kwaliteit al genoemd. Dat is van invloed op hun welzijn, maar ook op hun portefeuille. Want de recreatie- en toerismesector is hun belangrijkste economische activiteit (goed voor de helft van de economische waarde en werkgelegenheid in het IJsselmeergebied, pag. 30). En juist de toeristen van onze kust zoeken rust, natuur, donkerte, weidsheid en stilte.

Ook onze vissers en aanverwante bedrijvigheid aan wal, dreigen door de zandwinning een verdere opbrengstenderving te krijgen. Enerzijds door de inperking van mogelijke visgebieden. Anderzijds hebben ingrepen in het IJsselmeer altijd geleid tot minder vis en heeft zich dat altijd vertaald naar vermindering van visquota.

De visserij wordt al genoemd bij de gebruiksfuncties. Maar de bewoners en het toerisme nog niet. Het thema "gebruiksfuncties" moet dus uitgebreid worden met de effecten op kustbewoners en toerisme."

Reactie

In het beoordelingskader 'milieu' zijn ook gebruiksfuncties opgenomen. Hieronder zijn de aspecten recreatie, scheepvaartfuncties (beroepsvaart) en visserij meegenomen. Daarnaast worden ook de effecten op het landschap beoordeeld. Bij het aspect landschap nemen we het weidse landschap, donkerte in de nacht en de stilte en rust in het gebied mee als aandachtspunten.

We zien veel overlap tussen 'recreatie' en 'toerisme' en nemen het aspect 'toerisme' niet apart op.

We voegen het aspect 'leefomgeving' toe aan het milieuthema 'gebruiksfuncties', hier geven we een kwalitatieve effectbeoordeling van geluid om de leefomgeving.

3.13.11 Methode en diepte van zandwinning

"De NRD geeft op een tal hoofdvragen geen antwoord. Het is niet duidelijk:

- hoeveel zand er zal worden gewonnen;*
- waar in het IJsselmeergebied, op hoeveel locaties;*
- hoe het zand wordt gewonnen, met welke methodes.*

Dit vraagt om nader onderzoek, zie verder 2.5.

Alleen over de diepte staat enige informatie en die informatie leidt tot meer vragen:

RWS lijkt gezien het rapport van Witteveen en Bos geneigd te verwijzen naar zandwinning op +/- 60-80 meter diepte, zoals de Urker Laag. Dit is in afwijking van eerdere toezeggingen dat zandwinputten dieper dan 30 meter niet meer worden toegestaan.

Er wordt gesteld dat zandwinning in gebieden tot 3 meter diepte is uitgesloten. Voorheen ging RWS en de CieMer Utrecht uit van gebieden tot 4 meter diepte met waardevolle ecosystemen. De Natura 2000 bescherming gaat uit van algehele bescherming van het systeem van Wetlands en aanliggende diepere delen van het IJsselmeer. Deze ecologische systeemonderdelen kunnen niet los van elkaar worden gezien. Denk bijvoorbeeld aan broed- en fourageerbiotoop van duikeenden.

De NRD geeft ook geen antwoord op de volgende vragen:

- hoe is de kwaliteit van de bodem op dit moment;*
- hoe is de kwaliteit van het water;*
- hoe is de kwaliteit van de lucht.*

Als dat niet bekend is, hoe kan dan ooit het effect van zandwinning worden gemeten?

Het resultaat van de 0-meting is waarschijnlijk dat voor veel beschermde soorten en biotopen nu al sprake is van een forse achterstand ten opzichte van de instandhoudingsdoelen. In dat geval moet de 0-optie worden gekozen (door Witteveen en Bos, pag. 36, Alternatief 1 genoemd). Verontrustend was dat Witteveen en Bos bij de eerste presentatie te Lelystad de nul-optie niet wilde onderzoeken.

0-metingen zijn nodig als beginpunt voor verdere metingen en om normen te stellen. Gezien het feit dat de kwaliteit van het IJsselmeergebied achteruit is gegaan sinds 2000 moet er toegewerkt worden naar een normering die leidt tot verbetering. Kaders en normen liggen nog niet vast. Metingen zijn niet gedaan. Zonder deze metingen is het effect van zandwinning niet te toetsen. Zie verder 2.5.

Ook voor de uitvoeringsfase moeten normen worden gesteld. Het toetsen van het effect van zandwinning gebeurt op dit moment aan de hand van een monitoringsprogramma dat opgesteld wordt door de zandwinner. De overheid dient dat zelf ter hand te nemen om objectiviteit te waarborgen.”

Reactie

De NRD is de onderzoeksagenda voor het opstellen van het plan-MER. Het doel van de NRD is om duidelijkheid te geven over:

- waarom het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025 -2050 wordt opgesteld;
- welke alternatieven in het plan-MER onderzocht worden;
- welke milieuaspecten, welke criteria en welke onderzoeksmethoden (detailniveau) daarbij gehanteerd worden.

U geeft aan dat er een toezegging is dat zandwinputten dieper dan 30 meter niet meer worden toegestaan. Op dit moment zijn de bepalingen uit de Beleidsregels ontgrondingen rijkswateren leidend voor zandwinning in het IJsselmeergebied. Hierin zijn roerdieptes opgenomen van maximaal 30 meter. Vanuit het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 willen we onderzoeken of het beleid moet worden herzien en zo ja, hoe. Daarbij nemen we het milieu en de effecten heel serieus door dit binnen het MER te onderzoeken. In het plan-MER wordt onderzocht wat de effecten van diepere winningen zijn.

Het klopt dat de NRD geen beschrijving geeft van de huidige toestand van het IJsselmeergebied. Dit is geen onderdeel van de NRD, maar de water- en bodemkwaliteit is wel in het beoordelingskader opgenomen onder de thema's 'natuur' en 'water en bodem'. Zie voor de te onderzoeken thema's tabel 5.1 en 5.2 van de NRD. De beschrijving van de effectbeoordeling vindt plaats in het plan-MER en de uitkomsten van dat onderzoek worden dus ook daarin of de bijbehorende bijlagen opgenomen.

Een beschrijving van de huidige situatie maakt onderdeel uit van het plan-MER. Naast het plan-MER vindt bovendien onderzoek plaats naar de huidige toestand van het IJsselmeergebied. Dit vormt waardevolle inzichten die bij de uitwerking van het plan-MER kunnen worden meegenomen. Voor de waterkwaliteit van de zuidelijke en noordelijke Randmeren zijn studies beschikbaar; dit wordt beschreven in de systeemanalyse. Op basis van de effectbeoordeling van deze thema's worden de te verwachten effecten van zandwinning in beeld gebracht.

3.13.12 Het opwekken van duurzame energie met respect voor kernkwaliteiten

“Het onderzoek naar de mogelijkheid van zonnevelden of andere energievormen in het IJsselmeer valt buiten de scope van het onderzoeksprogramma. Hoofdstuk 1.2. Het is dubieus bij het vaststellen van het programma zandwinning zijdelings vooruit te lopen op (de mogelijke locatie van) zonnevelden in het N2000 watergebied.”

Reactie

Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 gaat niet over de aanleg van zonnevelden of andere energievelden. Dit is geen onderdeel van de scope.

3.13.13 Nader te onderzoeken t.a.v. Methode en Metingen

“In de PlanMER zouden de te vergunnen zandwinningen moeten worden gemaximeerd. Het moet binnen de natuur- en milieuraandvoorwaarden passen, bijdragen aan gebiedsdoelen en voldoen aan de door de Overheid vastgelegde beleidskaders inzake afbouw van het gebruik van fossiele brandstoffen.

Er wordt onvoldoende aandacht gegeven aan de methode. Zandwinning zonder werkeilanden is toegezegd. Het aanleggen van slib(ei)landen is niet gericht op verbetering van de natuur en daarom verboden maar duikt toch telkens weer op. Niet alleen slib van bodem en vaargeulen, ook als het zand-watermengsel aan boord gescheiden wordt bevat het water 10 tot 20% slib.”

Reactie

Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 en bijbehorend plan-MER gaan over de activiteit zandwinning zelf, namelijk het per schip opzuigen van sediment. Eventueel aanvullende activiteiten, zoals de verwerking van het gewonnen zand, worden niet in het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 meegenomen. Het aanleggen van slib(ei)landen valt dus niet binnen de scope.

3.13.14 Emissies

"De vraag is, blz. 20, of en zo ja op welke wijze de vernieuwing van het zandwinbeleid kan sturen op het verminderen van de emissies door zandwinning. Daarbij is aandacht nodig voor de methode van zandwinning. Zandwinning en spoeling in een gesloten circuit en zandzuiging zonder aantasting van het bodemlandschap is minder belastend. Onderzoek is nodig naar te stellen kaders m.b.t de toegestane methodes, technieken en energiebronnen, uitmondend in maximale waarden voor uitstoot.

Op pag. 16 wordt gesteld dat Nederland streeft naar reductie van de netto-uitstoot van broeikasgassen tot 0 in 2050. Maar op dit moment weten we niet in welke gebieden zandwinning mogelijk zal zijn en hoeveel locaties daar vergund worden. Onderzoek naar het maximale aantal zandwinningen dat het gebied kan dragen is onontbeerlijk. Ook met inachtneming van projecten voor andere doeleinden. Alles met het oog op het concretiseren van de totale afbouw van de uitstoot van broeikasgassen (20 miljoen m3 zand is transport van tenminste 7000 binnenvaart schepen!)."

Reactie

Met het plan-MER en de nadere invulling van alternatief 3 (zie paragraaf 2.1) wordt gekeken naar de draagkracht van het systeem ten aanzien van zandwinning. Daarbij staat in het beoordelingskader (tabel 5.2.) van de NRD bij milieuthema duurzaamheid vermeld dat in het plan-MER ieder onderzoeksalternatief beoordeeld wordt op effecten op de mate van energieverbruik en emissies door zandwinning [inclusief transport(afstanden)]. Indien er kaders nodig zijn om deze effecten te voorkomen, bijvoorbeeld i.r.t. de manier waarop zandwinning plaatsvindt of het gebruikte materieel, dan worden deze kaders in het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 opgenomen.

3.13.15 Nulmeting

"Meten is weten; er ontbreekt, zoals eerder gesteld, een nulmeting van de te toetsen waarden (bodemgesteldheid, waterkwaliteit, biotoop, soorten, landschapswaarden: bijv. stilte, donkerte) en informatie over de desbetreffende parameters in 2000."

Reactie

Zie de reactie bij 3.13.11 'methode en diepte van zandwinning'.

3.13.16 Zandbehoefte

Er is op dit moment geen reëel zicht op de behoefte aan zand.

Het is bizar dat de scenariostudie naar de benodigde hoeveelheid zand van 2025 – 2050 er nog niet is. De hoeveelheden in afbeelding 2.1 zijn speculatief. Want pag. 12, de RVB registreert niet de domeinvrije hoeveelheden die worden gewonnen ten behoeve van rijksprojecten.

Reactie

Bedankt voor uw aandachtspunt ten aanzien van de zandhoeveelheden. De Scenariostudie grondstoffenwinning is inmiddels afgerond en [gepubliceerd](#). Daarnaast houden we nu wel rekening met de winning van domeinvrij zand.

3.13.17 Zandbehoefte

"Goed dat er een inventarisatie onderzoek naar de behoefte aan cement loopt. Belangrijk is dat er ook een inventarisatie van het hoeveelheid zand middels boorkernen van bruikbaar en bereikbaar zand voor de beoogde locaties onder het IJsselmeer wordt uitgevoerd op verschillende dieptes. Dit geeft inzicht in de zinvolheid van zandwinning en het risico van de verstoring van de bovenliggende lagen en het effect op het onderwater ecosysteem."

Reactie

In het kader van het plan-MER worden geen veldonderzoeken uitgevoerd. Bij de effectbeoordeling baseren we ons op reeds beschikbare bronnen. Ten aanzien van de bodemopbouw wordt gebruik gemaakt van geologische informatie van TNO en Deltares.

3.13.18 Alternatieven in de bouw

"Alternatieve werkwijzen in de bouw om minder zand te gebruiken moeten integraal worden onderzocht en afgewogen. De belasting van ons milieu door cement- en betonproductie is te groot. Gezien de klimaat- en stikstofproblematiek dient het gebruik van zand als bouwstof vermeden te worden. Het is aannemelijk dat de zandbehoefte zal afnemen door minder schadelijke bouwmethodes. Een overschakeling op natuur inclusief, circulair bouwen met natuurlijke grondstoffen (biobased) is al zichtbaar en uitbreiding daarvan is al in gang gezet. Zandwinning is met het oog op het voorgaande steeds minder urgent en dat zou in de bovengenoemde Scenariostudie grondstoffenwinning ook aan de orde moeten zijn."

Reactie

U geeft aan dat alternatieve werkwijzen in de bouw onderzocht moeten worden. Het doel van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 is om inzichtelijk te maken of er zandwinning kan plaatsvinden en zo ja, waar, hoe diep en hoeveel. Alternatieven in de bouw, of wat de vraag naar zand bepaalt en hoe je deze eventueel kunt beïnvloeden zijn geen onderdeel van de scope van het plan-MER en het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050.

3.13.19 Sedimentlagen

"Er dient een beter overzicht van de sedimentlagen (blz.10) te worden verschaft. De grenzen zijn op dit moment niet scherp en er is een grote heterogeniteit. Dit zijn onmisbare gegevens om doelmatig plannen te kunnen toetsen."

Reactie

U stelt voor een beter overzicht van sedimentlagen te verkrijgen. Dit detailniveau is niet nodig voor deze beleidsvernieuwing. De in de NRD vermelde gegevens zijn hiervoor toereikend. Wanneer initiatiefnemers een specifieke locatie voor ogen hebben om zand te winnen, wordt uiteraard wel nader onderzoek verricht naar de bodemsamenstelling op die plek. Dit onderzoek vormt onderdeel van de onderbouwing van hun vergunningaanvraag en het, indien van toepassing, bijbehorende project-MER.

3.13.20 KRW

"Vanuit de Europese Kaderrichtlijn water zijn er doelen geformuleerd. Het IJsselmeer voldoet niet aan de KRW-normen (zie pag. 28). Het lijkt onontbeerlijk dat dit nog onderzocht gaat worden en dat de uitkomsten van dit onderzoek beschikbaar zijn, teneinde te kunnen bepalen welke maatregelen daartoe nodig zijn. De vraag is of het dan zo wie zo nog "ruimte" is voor de emissies vanuit zandwinning."

Reactie

U vraagt of er nog ruimte is voor de emissies vanuit zandwinning in het kader van de KRW. Zoals aangegeven in tabel 5.2 van de NRD worden de effecten op het ecologisch systeemfunctioneren van de ecosystemen in het IJsselmeergebied, inclusief de Kaderrichtlijn Water (KRW) beoordeeld.

3.13.21 Onderzoek

"Wij sluiten ons voor het overige aan bij de standpunten van Het Blauwe Hart. Wij blijven bij onze standpunten als eerder verwoord in onze brief van 19 januari inclusief onze positiebepaling. We verzoeken u af te zien van het instellen van het voorgenomen planMer onderzoek. Als u daar onverhoopt wel toe zou besluiten zouden op zijn minst de door ons aangevoerde aanvullingen en correcties ingepast moeten worden."

Reactie

We danken u voor uw uitgebreide zienswijzen en aandachtspunten. We kunnen echter niet afzien van het plan-MER-onderzoek. Dit is namelijk vanuit de Wet Milieubeheer het middel om milieueffecten een volwaardig

onderdeel van besluitvorming te laten zijn. Voor de conclusies ten aanzien van uw zienswijzen verwijzen we naar de volgende paragraaf 3.13.22.

3.13.22 Conclusie

De ingebrachte zienswijzen leiden tot de volgende wijzigingen of aandachtspunten voor het plan-MER:

- We nemen uw aandachtspunt ten aanzien van zandhoeveelheden mee in de uitwerking van het plan-MER;
- bij het aspect landschap nemen we het weidse landschap, donkerte in de nacht en de stilte en rust in het gebied mee als aandachtspunten;
- we voegen we het aspect 'leefomgeving' toe aan het milieuthema 'gebruiksfuncties', hier geven we een kwalitatieve effectbeoordeling van geluid om de leefomgeving.

3.14 Particulier

Zienswijze 14, Uniek nr DP: 98857497

3.14.1 Waterveiligheid

"De planperiode beslaat 25 jaar; het nieuwe zandwinbeleid beoogt geldig te zijn vanaf 2025 tot 2050 en mogelijk langer. In het maximale alternatief wordt er gerekend met een jaarlijkse hoeveelheid te winnen zand van 12 miljoen kubieke meter. Dat betekent een totaal volume van 300 miljoen kubieke meter zand. Voor de NRD is gebruik gemaakt van de Verkennende Systeemanalyse IJsselmeergebied van Deltares (2022). Deze systeemanalyse brengt in beeld welke factoren bepalend zijn voor de werking van het systeem en hoe dit kan bijdragen aan het in standhouden of verbeteren van de kernkwaliteiten.

In de NRD ontbreekt onder 'Hoogwaterveiligheid' (pag 23) de analyse van de scheefstand van een meer. De strijklengte van de wind jaagt inderdaad de golven aan, maar zorgt ook voor scheefstand van het wateroppervlak, die aan de kust resulteert in een windopzet; een verhoging van de waterstand. De wind leidt dus tot twee systeemeffecten: golven en een windopzet. Deze twee systeemeffecten zijn anders van aard:

Golven. *De wind brengt energie over op het wateroppervlak en daardoor ontstaan golven. Hoe langer de strijklengte des te hoger de golven, echter tot een maximale golfhoogte die wordt bepaald door de waterdiepte. Daarbij geldt: hoe dieper het water, des te groter de golfhoogte (en dus hoe zwaarder de golfaanval op de waterkering). De energie van de golven kan gedempt worden door een vooroever. De lengte (als deel van de strijklengte) van een vooroever die nodig is om de golfenergie te dempen is ongeveer 1 à 2 kilometer. Vooroevers ter extra verdediging van waterkeringen zijn bekend en worden veelvuldig toegepast. In de NRD staat dit vermeld.*

Windopzet. *De wind drijft naast de golven ook een stroming aan. Die stroming zorgt ervoor dat water zich beweegt en ophoopt in de richting waarin de wind waait. Dit veroorzaakt een scheefstand van het meer. Deze scheefstand zorgt voor een drukgradiënt waardoor het water tegen de windgedreven stroming terug 'wil' stromen. Dat kan alleen buiten de invloedsfeer van de windgedreven stroming, dus dieper onder het oppervlak.*

*Echter, in ondiepe meren zit de bodem in de weg; die verhinderen het water om terug te stromen (vanwege wrijving met de bodem). Ofwel; de windopzet is onderdeel van een grootschalig evenwicht tussen wind, bodemwrijving en scheefstand. Voor de windopzet is de relatie met de waterdiepte andersom; hoe **dieper** het water (des te makkelijker het water terug kan stromen) des te **kleiner** de windopzet.*

De relatie tussen scheefstand en waterdiepte staat in woorden ook in de verkenning van Deltares (2022: Pag. 49 bovenaan) "Een grotere waterdiepte op het IJsselmeer (zonder meestijgende bodem door sedimenttekort) verkleint de scheefstand maar leidt tot hogere golven. Wat dat precies betekent voor de hydraulische belasting aan de kering vraagt nader onderzoek." Een korte uitleg is te vinden in <https://edepot.wur.nl/572319>. De mogelijkheid om met een gericht zandwinning over grotere gebieden de windopzet te reduceren wordt tot nu toe niet benut."

Reactie

Bedankt voor uw toelichting over de analyse van de scheefstand van het meer met betrekking tot golven en windopzet. In het kader van het plan-MER worden geen modelberekeningen of kwantitatieve onderzoeken uitgevoerd. Analyses ten aanzien van de scheefstand van het meer, golven en windopzet nemen we daarom niet

mee. In de effectbeoordeling van het thema waterveiligheid wordt een kwalitatieve beschrijving gegeven van effecten van scheefstand en golven.

3.14.2 Bijdrage aan de veiligheid tegen overstromingen

"Overstroming door stormen vormt het grootste risico in het IJsselmeergebied. Daarom is het gerechtvaardigd om de mogelijkheden te onderzoeken om door middel van gerichte zandwinning positieve effecten voor de waterkeringen te bereiken. De NRD beschouwt deze kans niet. Allereerst ontbreekt de bovenstaande inhoudelijke analyse. Ten tweede ontbreekt de geometrische vorm van geulen als onderzoeksvariant. Nu wordt alleen gesproken over zandwingebieden of diepe zandwinputten. Zandwinputten zijn vanuit de optie van zandwinners prettig, maar zijn onnatuurlijk en hebben geen enkel fysiek voordeel.

Binnen Arcadis hebben we (ter onderbouwing van het bovenstaande) een eerste oriënterende berekening uitgevoerd aan een grootschalige geul in het IJsselmeer. Het gaat hierbij om een winning van 150 miljoen m³ zand aansluitend op de bestaande oude getijdegeulgeul. Zo ontstaat een rechthoekige grootschalige geul (zie rechthoek in figuur 2). Met het model is een Noordwesterstorm doorgerekend met en zonder geul. Bijgaande verschilplot geeft aan dat er in het Ketelmeer door de zandwinggeul een reductie van de stormopzet van 15 tot 20 cm plaatsvindt in de buurt van Ketelbrug en Ketelmeer. Dit is een eerste berekening; de stromingspatronen (niet afgebeeld) laten zien dat er optimalisaties mogelijk zijn."

Reactie

Bedankt voor uw suggestie voor het onderzoeken van een zandwinggeul. Bij het formuleren van de onderzoeksalternatieven zijn verschillende alternatieven besproken. Uiteindelijk is gekozen om de kijken naar zandwinning zoals beschreven in de NRD. Er wordt hierbij niet gekeken naar concrete locaties van zandwinning of naar concrete invulling van een zandwinactiviteit. Een zandwinggeul wordt daarom niet verder onderzocht in het kader van dit plan-MER.

3.14.3 Bijdrage aan zoetwaterbeschikbaarheid

"Bijdrage aan veiligheid is ook een bijdrage aan de zoetwaterbeschikbaarheid. De zoetwaterschijf is momenteel aan de bovenkant begrensd door de veiligheidsnormen. Wanneer het IJsselmeer minder gevoelig wordt voor windinvloeden kan deze bovengrens opgerekt worden en kan er meer water in het IJsselmeer gebufferd worden (zonder het risico dat het water over de rand klotst).

Alternatief 2 in de NRD kijkt alleen naar zandwinning ten behoeve van de gebiedsdoelen. Daarbij wordt wel beschouwd wat het zand kan bijdragen. De crux van mijn zienswijze is dat er vooral gekeken moet worden naar hoe het gat of de geul die achterblijft een zo gunstig mogelijk effect sorteert voor de gebiedsdoelen. Dit aspect komt ook in alternatief 3 niet uit de verf."

Reactie

U geeft aan dat er gekeken moet worden naar hoe het gat of de geul die achterblijft een zo gunstig mogelijk effect sorteert voor de gebiedsdoelen.

Bij het formuleren van de onderzoeksalternatieven zijn verschillende alternatieven besproken. Uiteindelijk is gekozen om de kijken naar zandwinning zoals beschreven in de NRD. Er wordt hierbij niet gekeken naar concrete locaties van zandwinning of naar concrete invulling van een zandwinactiviteit. De specifieke effecten van een gat of geul die achterblijft passen niet binnen de scope van dit plan-MER.

3.14.4 Zienswijze Onderzoeksalternatieven

"De onderzoeksalternatieven vormen niet de juiste hoekpunten van het speelveld waardoor de samenhang tussen zandwinbeleid en de gebiedsdoelen (van nationaal belang) onvoldoende uit de verf komt. Het opknippen in hoekpunten is weliswaar een slimme benadering, maar dan moeten de hoekpunten wel de uitersten van de effecten bevatten. Nu wordt te vroeg voorgesorteerd op diepe putten. Putten zijn onnatuurlijke geometrieën die alleen in het belang zijn van de zandwin-industrie. Waar putten onherroepelijk leiden tot stilstaand water en ecologische risico's, kunnen geulen, mits slim aangelegd een stroomtrekkende werking hebben.

Door deze benadering geven de onderzoeksalternatieven onvoldoende inzicht in de specifieke voordelen die geulen op de dynamiek van het watersysteem kunnen hebben. Deze stroom-trekkende werking kan gunstig ingezet worden ten aanzien van de gebiedsdoelen. Daarbij gaat het vooral om de geometrische verandering van de bodem die het (onvermijdelijke) gevolg is van de zandwinning.

Ofwel: Kijk in de Plan MER breder naar hoe de langjarige zandwinning, in de vorm van uitgekiende geulen kan bijdragen aan een reductie van de windopzet."

Reactie

In reactie op deze zienswijze verwijzen we naar ons antwoord bij paragraaf 3.14.2.

3.14.5 Zienswijze Beoordelingskader doelbereik

"Bovenstaande betekent voor het beoordelingskader dat ik dat graag breder zou inrichten op het vinden van voordelen van het zandwinbeleid voor de gebiedsdoelen. (Betere uitwerking tabel 5.1 met een concreet voorstel voor aanvullingen in tabel 5.2):

Bij Water en Bodem | Zoetwater

Criteria: Kansen voor een verruiming zoetwaterbuffer. (Door reductie windopzet kan de bovengrens van de zoetwaterschijf opgerekt worden.)

Methode: Kwantitatief modelonderzoek van meerdere geometrieën in diverse stormscenario's."

Reactie

Bedankt voor uw suggestie ten aanzien van kansen voor de verruiming van de zoetwaterbuffer. Zoals aangegeven in de NRD wordt de zoetwatervoorziening (effect op omvang zoetwaterbuffer IJsselmeergebied) beoordeeld. Indien dit blijkt uit de effectbeoordeling zullen kansen voor een verruiming van de zoetwaterbuffer benoemd worden. Kwantitatief modelonderzoek valt niet binnen de scope van dit plan-MER.

3.14.6 Criterium waterveiligheid

"Criteria: Kansen voor reductie windopzet (bij zorgelijke waterkeringen) door diverse geul-varianten.

Methode: Kwantitatief modelonderzoek van meerdere geul-geometrieën in diverse stormscenario's."

Reactie

Bedankt voor uw suggestie ten aanzien van kansen voor reductie windopzet. Zoals bij voorgaande reacties zijn aangegeven, worden concrete zandwingeulen niet onderzocht. Kwantitatief modelonderzoek valt niet binnen de scope van dit plan-MER.

3.14.7 Conclusie

De zienswijzen leiden niet tot wijzigingen.

3.15 NVLB Nederlandse Vereniging van Leveranciers van Bouwgrondstoffen

Bij deze zienswijze hoort het rapport Bijlage: NVLB Rapport "Ophoogzand behoefte IJsselmeer 2025-2050" Zienswijze 15, Uniek nr DP: 98850277

3.15.1 Het Nationaal waterprogramma

"Het doel van het nieuwe Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 is geformuleerd als de vraag of er überhaupt zand kan worden gewonnen in het gebied en daarbij onderzoeken of er meer ondersteuning kan worden geboden aan specifieke gebiedsdoelen, evenals het stimuleren van de vermindering van het gebruik van fossiele brandstoffen bij zandwinning en transport.

Dit strookt niet met het eerder door het Parlement vastgestelde Nationaal Waterplan 2022-2027. Hierin is vastgesteld dat het IJsselmeergebied een belangrijk gebied is voor zandwinning en daarmee een belangrijke voorziening is in de behoefte aan zand in Nederland. Het Nationaal Water Programma (NWP) gaat zover dat het kansen ziet voor de winning van meer hoogwaardig industriezand in het gebied:

"Zandwinning

Het IJsselmeergebied is een belangrijk gebied voor de zandwinning en kan zelfs voor meer hoogwaardig industriezand kansen bieden. De sturing vanuit het Rijk op de zandwinningsmarkt is in het verleden vereenvoudigd

en gebeurt in het IJsselmeergebied aan de hand van multifunctionaliteitscriteria. Met het ontwikkelen van een zandwinstrategie wordt nagegaan hoe zandwinning meer ondersteunend kan worden aan specifieke gebiedsdoelen (verbetering van waterkwaliteit, kostenvermindering van beheer) en hoe een stimulans kan ontstaan om gebruik van fossiele brandstoffen bij zandwinning en transport af te bouwen. Er wordt bekeken of de huidige kaders (de Beleidsregels ontgrondingen in rijkswateren) nog voldoen voor de winning van bouwgrondstoffen in het IJsselmeergebied of dat deze aangepast moeten worden, met name om in de toekomst de juiste locaties te vinden. (Nationaal Water Programma 2022-2027 Deel C: gebieden /pagina 263 en 265)."

De opdracht van het Nationaal Water Programmaplan luidt derhalve dat er voldoende ruimte beschikbaar moet blijven om het gevraagde zand te kunnen winnen en leveren vanuit het IJsselmeergebied. In het huidige NRD komt deze opdracht niet terug en bestaat het gevaar dat daarmee niet wordt voldaan aan door het Parlement vastgesteld beleid. Deze ommissie: dient, naar onze mening, recht gezet te worden.

De gekozen alternatieven voldoen dan ook niet aan het opgelegde doelen nl verbetering waterkwaliteit en kostenvermindering beheer alsook transportafstand vermindering en stimulans vermindering van het gebruik van fossiele brandstoffen. Uitgangspunt zou daarmee dan ook moeten zijn dat er in elk alternatief voldoende zand kan worden gewonnen tussen 2025 en 2050. Vervolgens kunnen in de alternatieven verder worden onderzocht naar de verschillen tussen de gebieden (regio's) in het IJsselmeergebied en per gebied naar winningsdiepte verschillen, totale oppervlakte per gebied, mate van verspreiding en nabijheid van de afzetlocaties tussen de alternatieven. Een en ander bezien in relatie met gebiedsdoelen en ecologie. Alles afgezet tegen de autonome ontwikkeling en onderlinge verschillen, rekening houdend met alle wettelijke eisen."

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze. U geeft aan dat het doel van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 niet overeenkomt met de doelen van het NWP. Uitgangspunt van de beleidsvernieuwing is dat dit gebeurt rekening houdend met de geldende wettelijke kaders en bestaand beleid. Zoals aangegeven op pagina 33 van de NRD geven de drie gekozen onderzoeksalternatieven de hoekpunten van het speelveld weer waarbinnen beleidskeuzes worden gemaakt. Bij alternatief 3 wordt in het plan-MER onderzocht hoeveel zandwinning mogelijk is binnen de draagkracht van het systeem (zie paragraaf 2.1.2). Dit met als doel om de (milieu)effecten van de volledige bandbreedte van geen zandwinning (alternatief 1) tot zandwinning binnen de draagkracht van het systeem (alternatief 3) inzichtelijk te maken. Op basis van deze effecten en resultaten van onderzoeken kan vervolgens de voorgenomen beleidskeuze onderbouwd worden vastgesteld. Deze keuze vormt de basis voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 en daarmee voor het vernieuwde beleid. Bij de totstandkoming van het Programma kunnen verschillende elementen uit de onderzoeksalternatieven en uitgevoerde onderzoeken worden gecombineerd. De uiteindelijke beleidskeuze hoeft dus niet één van de in de NRD genoemde alternatieven te zijn. Op deze manier wordt gewaarborgd dat toekomstige zandwinning de (ecologische) kwaliteit van het watersysteem niet aantast en bijdraagt aan de verbetering van het watersysteem en de gebruiksfuncties. Dit sluit aan bij de intentie uit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en het Nationaal Waterprogramma (2022-2027) om winning van oppervlaktedelfstoffen in rijkswateren op een maatschappelijk aanvaardbare manier te laten plaatsvinden.

3.15.2 Het Beleid van 'Water en bodem sturend'

"Ook in het nieuwe beleid voor 'Water en [Bodem](#) sturend' is ruimte vrijgehouden voor de gebruiksfunctie zandwinning met inachtneming van de drie hoofdfuncties namelijk Zoetwatervoorraad, Waterveiligheid en een Robuust Ecologisch Systeem voor waterkwaliteit en ecologie. De derde functie vertegenwoordigt ook het Natura 2000 gebied en de Kaderrichtlijn Water."

Reactie

U geeft aan dat er in beleid 'Water en bodem sturend' ruimte is vrijgehouden voor de gebruiksfunctie zandwinning. Water en bodem sturend is meegenomen in het beleidskader van de NRD en het plan-MER.

3.15.3 Kader Richtlijn Water en Programma Grote Wateren

"Vanuit de Kader Richtlijn Water (KRW) zijn grote projecten gesubsidieerd en vastgesteld vanuit het Programma Grote Wateren (PAGW) die voor eind 2027 (in werkingtreding KRW), moeten worden gerealiseerd. Deze projecten in het IJsselmeergebied moeten bijdragen aan de verbetering van de kwaliteit van het water en aan de Natura 2000

doelstellingen. Daarmee zal de zandbehoefte voor het realiseren van deze projecten weinig invloed hebben op de totale tijdsspanne 2025-2050 van het Programma Zandwinning."

Reactie

Vastgestelde projecten, ook vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW) en de Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW) worden meegenomen in de referentiesituatie van het plan-MER. Projecten in het kader van de gebiedsdoelen worden meegenomen in alternatief 2.

3.15.4 Klimaatadaptatie en Waterveiligheid en bouwopgave

"Vanuit nationaal oogpunt van klimaatadaptatie en waterveiligheid zal de vraag naar zand de komende jaren stijgen. Er dient rekening te worden gehouden met het feit dat de beschikbaarheid van Noordzeezand tot 2050 mogelijk zal afnemen voor de infrastructuur en bouw, omdat de beschikbare ruimte voor zandwinning door ecologische-, visserij- en energie eisen zal afnemen en de vraag naar suppleties van de Noordzeekust ten behoeve van de veiligheid zal toenemen.

De beschikbaarheid van voldoende zand is ook noodzakelijk om de nationale woningbouwopgave, voor het realiseren van 900.000 woningen voor 2030 met de daarbij behorende infrastructuur, mogelijk te maken. Het gewonnen zand in het IJsselmeergebied wordt voornamelijk afgezet voor ophoging en infrastructurele werken. Voldoende zand is ook noodzakelijk om straks aan de groei van de bevolking naar 21 mln., een van de scenario's in het Advies van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen, te kunnen voldoen. (Rapport van de Staatscommissie Demografische Ontwikkelingen 2050 Gematigde Groei, 2024).

Dat hiervoor het IJsselmeergebied een belangrijk leverantiegebied is staat, naar onze stelligste overtuiging, buiten kijf. Zeker als je ook rekening houdt met feit dat na 2022 geen zand in de vaargeulen meer mag worden gewonnen in de Waddenzee, Eems-Dollard en Rijn-Waal-Lek-Merwede gebieden. Dit besluit heeft te maken met het beleid van het behoud van zanden binnen deze (morfologische)watersystemen voor het natuurlijk evenwicht.

Echter, met het zand dat vrijkomt op het IJsselmeer kan niet de landelijke behoefte aan zand en grind (zeker niet aan industriezand) ingevuld worden. Voor voornoemde bouwopgave is er meer noodzakelijk, waarbij rekening moet worden gehouden met de (on)beschikbare zandfractie(s) zoals in paragraaf 1.1. wordt genoemd. Vandaar dat er naast zand- en grindwinning in het IJsselmeer ook voldoende ruimte blijft voor zand en grindwinning langs de grote rivieren en op de hogere gronden."

Reactie

De zandvraag en bijbehorende afweging tussen gebieden is onderdeel van de landelijke afweging en wordt niet meegenomen bij het opstellen van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050. Voor het plan-MER wordt alleen gekeken naar de effecten binnen het IJsselmeergebied. Zie voor meer informatie over de landelijke afweging paragraaf 2.2.

3.15.5 Zandbehoefte

"Concluderend, stellen we dat de vraag naar zand uit het IJsselmeergebied zal toenemen om aan alle gestelde opgaven voor een veilig en leefbaar Nederland te kunnen voldoen. Het belang van en nadruk op het IJsselmeer staan al beschreven in staand Rijksbeleid. Ter ondersteuning van deze conclusie hebben we een rapport opgesteld "Prognose ophoogzandbehoefte uit het IJsselmeer 2025-2050 (2023)" waarbij we op basis van de leveranties van onze leden uit het verleden in het IJsselmeergebied de totale zandwinningsopgave vanuit het IJsselmeergebied hebben bijeengebracht en daarmee een doorkijk naar 2025-2050 hebben gemaakt. Dit rapport is ook aangeboden aan de opstellers. De behoefte voor die periode schatten wij in op 17 miljoen m3 ophoogzand per jaar. Daarbij blijven de gebieden langs de grote rivieren en de hogere gronden van belang voor de overige zand- en grind fracties."

Reactie

Bedankt voor het delen van het opgestelde rapport. Er is een nadere invulling van alternatief 3 geformuleerd waarbij wordt gekeken naar een maximale zandwinning binnen de draagkracht van het systeem.

3.15.6 Te onderzoeken alternatieven

"Uit ervaring blijkt dat de keuze voor een plan-MER zelden exact op een van de uiterste hoekpunten van de voorgestelde alternatieven valt, maar eerder ergens in het midden. Door het huidig gebruik vanuit het IJsselmeergebied als uiterste hoekpunt te kiezen zou dat betekenen dat daarmee bij de plan-MER een keuze zal vallen op een hoeveelheid welke onvoldoende is voor de gemiddelde Nederlandse vraag naar zand uit het IJsselmeergebied.

Verder zijn onze bezwaren tegen de voorgestelde drie alternatieven mede gebaseerd op het feit dat de gevolgen ervan buiten het IJsselmeergebied, met name voor de rest van Nederland, niet volledig worden meegewogen of onderzocht en daarmee buiten beeld blijven. Bovendien worden de daaruit voortvloeiende economische gevolgen niet zorgvuldig meegewogen, zowel op het gebied van prijs als duurzaamheid. Daarnaast zijn de doelstellingen niet in lijn met de vastgestelde normen van het Nationale Water Programma (NWP), zoals vastgesteld door het Parlement (zie argumenten in de algemene inleiding van deze zienswijze)."

Reactie

U geeft aan dat de gevolgen buiten het IJsselmeergebied niet worden meegenomen. Het klopt inderdaad dat het plan-MER voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 alleen de effecten op het IJsselmeergebied beoordeelt. De afweging voor het gebied buiten het IJsselmeergebied gebeurt in de landelijke afweging, zie hiervoor paragraaf 2.2. Voor een reactie op het NWP verwijzen wij naar paragraaf 3.15.1.

3.15.7 Alternatieven

"Het zal geen verrassing zijn dat we onze bezwaren al eerder hebben geuit, namelijk vanaf het moment van de presentatie van deze alternatieven. We hebben duidelijk aangegeven dat we niet akkoord kunnen gaan met de gemaakte keuzes. Onze bezwaren richten zich met name op alternatief 1 en 2, omdat deze duidelijk niet voldoen aan de randvoorwaarden van het NWP en het overige rijksbeleid en daarmee aan de toekomstige behoefte aan zand voor de infra- en bouwsector.

Ook op alternatief 3 hebben we een zienswijze. In dit alternatief wordt de nationale behoefte aan zandwinning vanuit het IJsselmeergebied vooralsnog duidelijk ondergewaardeerd. Dit gebeurt op basis van onvolledige en gefragmenteerde gegevens, terwijl het ook onduidelijk blijft wat het juiste uitgangspunt gaat worden.

Op bladzijde 6 wordt uitgelegd dat er opdracht is gegeven tot een scenariostudie omtrent de landelijke vraag naar zand en grind richting 2050 en dat met deze studie een landelijke afweging zal plaatsvinden omtrent (bouw)grondstofwinning en de hieruit voortvloeiende inzichten in de plan-MER zullen worden meegenomen.

Het bevreemdt ons dat dit zich geheel buiten ons gezichtsveld afspeelt en zonder vorm van controle of inspraak wordt opgenomen. We nodigen u graag uit voor een gezamenlijk overleg om tot een keuze te komen die bijdraagt aan het vervullen van de opdracht vanuit het NWP. Graag willen we samen met u alternatieven verkennen waarmee er als basisuitgangspunt voldoende zandvoorraad voor de komende 25 jaar is te garanderen vanuit het IJsselmeergebied. Uiteraard moeten vervolgens de te onderzoeken alternatieven gericht zijn op de verbetering van de waterkwaliteit, het ontwikkelen van innovatieve oplossingen om de beheerskosten te verminderen en kansen voor een hogere duurzaamheid. Op basis van deze keuzes kan vervolgens de opdracht worden gegeven voor een plan-MER-onderzoek.

We stellen ook voor om in hoofdstuk 5.2 op bladzijde 39 per gebied te berekenen hoeveel zand maximaal kan worden gewonnen, rekening houdend met stoorlagen, holocene, ecologische, archeologische, waterveiligheid, waterkwaliteit, landschappelijke kenmerken, gebiedsdoelen, enz. Dit kan dan per te kiezen alternatief nader worden ingevuld om aan de jaarlijkse behoefte van 17 miljoen m³ zand te voldoen."

Reactie

In het plan-MER worden verschillende alternatieven onderzocht om de mogelijkheden voor zandwinning in het gebied breed te verkennen. Om deze reden richt het plan-MER zich op het onderzoeken van de hoekpunten van het speelveld. Bij de keuzes voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 kunnen verschillende elementen uit de onderzoeksalternatieven en uitgevoerde onderzoeken worden gecombineerd (zie onze reactie in paragraaf 3.15.1). Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 moet duidelijkheid bieden over

(onder meer) óf er zandwinning kan plaatsvinden en zo ja, waar, hoe diep en hoeveel zandwinning kan plaatsvinden en de wijze waarop zandwinning bijdraagt aan één of meerdere gebiedsdoelen in het IJsselmeergebied (zie ook paragraaf 1.2). De onderzoeksalternatieven dragen bij aan het formuleren van een antwoord hierop.

Ten aanzien van het punt dat in alternatief 3 de nationale behoefte aan zandwinning vanuit het IJsselmeergebied ondergewaardeerd wordt, verwijzen wij u naar paragraaf 2.1 voor de nadere invulling van dit alternatief. De zandvraag en bijbehorende afweging tussen gebieden is onderdeel van de landelijke afweging en wordt niet meegenomen bij het opstellen van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050. In relatie tot uw geuite zorg verwijzen wij u naar de [Kamerbrief](#) van 23 april jl. over de publicatie van de Scenariostudie en monitoring bouwgrondstoffenwinning. Hierin staat vermeld dat het ministerie voornemens is relevante overheden en brancheorganisaties bij de ontwikkeling van een landelijke beeld van de winning van bouwgrondstoffen te betrekken.

3.15.8 Hoeveelheid te winnen zand

"Op pagina 12 staat vermeld dat tussen 1992-2022 de hoeveelheid gewonnen zand schommelde tussen 3 en 12 miljoen kubieke meter per jaar. We willen benadrukken dat ons rapport (NVLB-2023-Prognose ophoogzandbehoefte uit het IJsselmeer 2025-2050, zie referentielijst) aangeeft dat er in het verleden gemiddeld ca 17,8 miljoen m³ ophoogzand is gewonnen per jaar, waarbij rekening is gehouden met de hoeveelheden met domeinafdracht, zonder domeinafdracht en geleverd voor gebiedsdoelen. Naar onze verwachting is jaarlijks gemiddeld 17 miljoen kubieke meter zand nodig is voor de komende periode. Deze prognose is gebaseerd op historische gegevens, gewijzigde omstandigheden in Nederland in verband met verwachte bouwprojecten en gebiedsdoelen. Hoewel er naar ons rapport wordt verwezen, wordt er geen toelichting aan toegevoegd.

Het is tevens raadzaam om te attenderen op de cijfers uit de scenariostudie, waarin de opdracht is om de benodigde grondstoffen voor de bouw te onderzoeken. Echter, in het ons laatst bekende concept zijn geen hoeveelheden opgenomen voor de gerealiseerde gebiedsdoelen of de benodigde hoeveelheden uit het vertrekpunt in 2019, waardoor het onderzoek niet volledig aansluit op de huidige Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Bovendien zijn de hoeveelheden niet domeinplichtige afdrachten aan het Rijks Vastgoed Bedrijf (RVB) buiten beschouwing zijn gebleven, omdat de RVB daarvan geen overzicht meer bijhoudt, terwijl deze zandhoeveelheid juist in Rijksopdrachten worden geleverd wat een onderschatting van de zandvraag inhoudt. Daarom herhalen we onze eerdere vraag om tijdige betrokkenheid en inspraak in dit proces."

Reactie

We nemen uw aandachtspunt ten aanzien van de jaarlijks gewonnen hoeveelheid zand mee en verwerken deze bij de uitwerking van de alternatieven binnen het plan-MER. Daarnaast verwijzen wij u naar paragraaf 2.1 voor de nadere invulling van alternatief 3.

Wij zijn blij met uw inbreng tot nu toe in het participatieproces, de klankbordgroep en overige afstemmingsmomenten en kijken uit naar uw blijvende betrokkenheid. Vanuit onze kant blijven wij u hierin ook de komende periode actief uitnodigen. Mocht u aanvullende suggesties voor participatie hebben, dan horen wij die graag.

3.15.9 Diepte zandwinningen

"Op pagina 13 wordt besproken hoe we de diepte van zandwinning duurzaam kunnen beoordelen, rekening houdend met mogelijke ecologische effecten. Momenteel winnen we ook zand met een roerdiepte van 50 meter minus NAP in zowel de Markerwadden- als de Markerzand concessie, waarbij verschillende opleveringsvariëaties zijn voorgeschreven.

Bladzijden 33 tot en met 37. In variant A wordt gesproken van een ideaal dieptebereik voor zandwinning tussen 3 en 10 meter onder NAP. Dit wordt echter door onze zandwinners in het gebied zeker niet als ideaal beschouwd, gezien het feit dat zand in het IJsselmeergebied wordt gewonnen met (zelfzuigende) schepen en per schip wordt afgevoerd. Deze schepen hebben bij vertrek van de zandwinplaats minimaal 3,7 meter waterdiepte nodig, wat overeenkomt met minimaal 4,50 meter onder NAP in de winterperiode (rekening houdend met afwaaiing).

Bovendien kan zonder speciale voorzieningen aan boord van onze winschepen de winddiepte tot ongeveer 25 meter waterdiepte worden bereikt.

Het is belangrijk op te merken dat de keuze van de opleverdiepte voornamelijk wordt beïnvloed door de plaatselijke aquatische en ecologische omstandigheden. Tot op heden is er weinig onderzoek gedaan naar de ecologische waarde van dieptes groter dan 10 meter, en onderzoek tot op heden is veelal gebaseerd op vergelijkingen met het leven tussen nul en drie meter onder de waterlijn."

Reactie

In de NRD is aangegeven dat het ideale dieptebereik van tussen de 3 en 10 meter onder de waterlijn volgt uit een analyse van het aquatisch en geohydrologisch systeemfunctioneren (Deltares 2022). Op basis van de zienswijzen wordt nu het gehele oppervlak van de meren van het IJsselmeergebied, inclusief ondiepe gebieden, meegenomen in de effectbeoordeling van het plan-MER. De minimale waterdiepte voor de schepen is ter kennisgeving aangenomen.

3.15.10 Zandwinputten

"Wat betreft het onderzoek naar het functioneren van diepe zandwinputten op bladzijden 43 en 44, stellen we voor om ook de oude onderzoeken uit de jaren zeventig te raadplegen. Destijds is veel kennis opgedaan, hoewel deze nog niet digitaal is vastgelegd en de onderzoeken voornamelijk in hardcopies beschikbaar zijn. Dit kan voorkomen dat waardevolle kennis uit het verleden over het hoofd wordt gezien of dubbel op wordt gedaan.

We merken ook op dat de Flevoput en Lelystadput ontbreken in het onderzoek naar diepe putten, en we zijn benieuwd naar de reden daarachter. Evenzo zou de oude Volendampput samen met enkele andere putten in het gebied mogelijk relevante gegevens kunnen opleveren. Ondanks het feit dat deze putten in de loop der jaren op natuurlijke wijze zijn opgevuld.

We vragen ons af waarom het onderzoek zich beperkt tot fosfaat in de bodem en het water. Gezien de verdringingsreeks is het belangrijk om te overwegen of andere chemische reacties in diepe putten invloed kunnen hebben op de biologische waterkwaliteit. Ook vragen we of de huidige KRW-waarden in en rondom de diepe zandwinputten worden meegenomen in de opdracht.

Tijdelijke Vertroebeling: We hebben een opdracht voor onderzoek uitgezet bij WaterProof uit Lelystad over de grootte, tijdsduur en ernst van tijdelijke vertroebeling welke wordt veroorzaakt bij zandwinning. Een onderzoek, bladzijde 44, welke alleen gebaseerd is op satellietbeelden zonder gelijktijdige lokale metingen is wat ons betreft zeer onzeker over de mate en duur van zwevende stofmetingen. Als ons onderzoek en de rapportage gereed is delen we deze graag voor verdere afstemming."

Reactie

We nemen uw opmerking over de verdringingsreeks en biologische waterkwaliteit mee en overleggen met Deltares wat hierover bekend is of onderzocht wordt. Op het moment van schrijven van deze Nota is er nog onderzoek lopende. De aangehaalde KRW-waarden worden meegenomen in het plan-MER voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050.

We ontvangen graag de rapportage van uw onderzoek wanneer deze gereed is.

3.15.11 Kaderrichtlijn water

"Duidelijk is dat Nederland in december 2027 niet zal voldoen aan de eisen van de Kader Richtlijn Water (KRW), gezien de slechte kwaliteit van het water in Nederland, zoals gerapporteerd door de RLI (Raad voor de Leefomgeving en Infrastructuur). Daarbovenop hanteert de KRW-regelgeving, die 149 criteria omvat, het principe van one out, all out'. Dit staat in contrast met de Europese Richtlijnen, waar slechts 13 punten leidend zijn om te voldoen aan de Europese KRW-waarden.

Er zijn, voor zover bij ons bekend, geen voorafgaande onderzoeksrapporten opgesteld die aantonen dat wanneer het IJsselmeergebiedswater aan de KRW-eisen voldoet, er voldoende voedingsstoffen aanwezig blijven om de kwaliteit van Natura 2000-gebieden te verbeteren of op zijn minst gelijk te houden onder onveranderde omstandigheden,

terwijl dit het uitgangspunt zou moeten zijn. Daarmee kan het naar onze mening niet gerechtvaardigd zijn om hierdoor verzwaarde eisen op te leggen aan zandwinning. Hoe zal de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) hiermee omgaan? In dit verband is het van groot belang om tijdig duidelijkheid te verschaffen over hoe de KRW-regels omgaan met de problematiek van "tijdelijke verslechtering".

Reactie

U wenst duidelijkheid over hoe er wordt omgegaan met KRW-regels. Op bepaalde punten kunnen de KRW en Natura 2000 tegenstrijdig zijn. Bijvoorbeeld als er onder Natura 2000-instandhoudingsdoelen voor bepaalde soorten zijn gedefinieerd, terwijl de omvang van de populatie misschien niet past bij de systeemeigenschappen (o.a. nutriëntgehalten) van een 'goede toestand' onder de KRW. Het is mogelijk dat deze tegenstrijdigheid zich ook voordoet in het IJsselmeergebied. In dat geval zal in de effectbeoordeling voor zowel Natura 2000 als KRW naar voren komen hoe het gesteld is met de toestand, welke effecten zullen optreden, en waarom dit zo is.

Het is niet altijd mogelijk om een belangenafweging tussen Natura 2000 en KRW te maken. Een dergelijke afweging wordt ook niet gedaan binnen het plan-MER. Maar door het 'waarom' goed te onderbouwen en de onderlinge relaties binnen het ecosysteem in beeld te brengen, worden eventuele tegenstrijdigheden inzichtelijk gemaakt.

3.15.12 Systeemanalyse IJsselmeergebied

"Op pagina 19 van de NRD, wordt aangekondigd dat het Programma wordt gebaseerd op een integrale systeemanalyse van het IJsselmeergebied. Het probleem is dat er sinds 1932 aan systeemanalyses wordt gewerkt, en zonder afbreuk te willen doen aan al deze studies, blijkt telkens weer dat er andere scheikundige, biologische, en natuurkundige reacties van belang zijn die eerder nog niet waren onderkend.

Hoewel we verder onderzoek om de basis te begrijpen steunen, hechten we er niet te veel belang aan zolang we het gehele natuursysteem niet volledig begrijpen. Daarom vragen we ook om niet te veel nadruk te leggen op de systeemanalyse en het ontwerpen van modellen op basis daarvan, zolang we niet zeker zijn van het totaalplaatje. In het verleden hebben effectbepalingen niet altijd tot de juiste voorspellingen geleid, omdat onze natuur telkens weer in staat is ons te verrassen vanwege verschillende invloeden en reacties. Dit wordt onderstreept in rapporten zoals 'Ecosystemen IJsselmeergebied: nog altijd in ontwikkeling', Rijkswaterstaat uit september 2010.

Bij de opdracht tot het plan-MER onderzoek zal er rekeningen moeten worden gehouden met het feit dat het bodem- en watersysteem in het IJsselmeergebied nooit een evenwichtssituatie bereikt of zal bereiken vanwege de continue menselijke aanpassingen in de systemen. Bij de onderzoeken zal er dan ook rekening moeten worden gehouden met deze dynamische omstandigheden en voorzichtig zijn met het vereenvoudigt modelleren."

Reactie

U geeft aan dat we niet teveel nadruk moeten leggen op de systeemanalyse zolang we niet zeker zijn van het totaalbeeld. Het is inherent aan wetenschappelijk onderzoek dat dit zich baseert op meest actuele stand van zaken op het moment van uitvoering en dat nieuwe onderzoeken mogelijk iets ontdekken dat in eerder onderzoek nog niet in beeld was. Dit 'ontdekken' zal in de toekomst altijd doorgaan. Niet alleen omdat deze planeet en alle natuurlijke systemen die daarin voorkomen, zoals het IJsselmeergebied, bijzonder complex is, maar ook omdat systemen per definitie dynamisch zijn en dus kunnen veranderen. Dat neemt niet weg dat we nu alle beschikbare kennis moeten inzetten om te zorgen dat we de effecten van een verandering in het systeem, zoals door zandwinning, zo goed mogelijk in beeld hebben.

De evenwichtssituatie van het bodem- en watersysteem die u noemt, zal inderdaad niet bereikt worden als hiervoor een statische definitie van evenwichtssituaties gebruikt wordt. Daarom wordt in de systeemleer met 'dynamisch evenwicht' of een 'toestand' gewerkt. Dit is het geheel aan eigenschappen en processen dat het functioneren van een systeem bepaalt, met als resultaat het gebied dat wij met z'n allen waarnemen.

Een systeem kan van toestand veranderen als er grenswaarden overschreden worden of, bijvoorbeeld, bij een externe invloed. In het geval van het IJsselmeergebied is de aanleg van de Afsluitdijk een goed voorbeeld. Het systeem is sindsdien verzoet, maar de morfologie is zich nog steeds aan het aanpassen aan de nieuwe randvoorwaarden: het dynamische evenwicht is voor de morfologie nog niet bereikt. In de systeemanalyse wordt

(het ontwikkelen van) dynamisch evenwicht meegenomen. Tot slot is voorzichtigheid geboden bij (vereenvoudigd) modelleren, juist vanwege de dynamiek van een systeem.

3.15.13 Bijdragen aan Gebiedsdoelen en multifunctionaliteit

"In de bespreking van bijdragen aan Gebiedsdoelen en het huidige beleid met betrekking tot multifunctionaliteit op pagina's 19 en 20, lijkt de oorzaak-en-gevolgrelatie te zijn omgedraaid. Het Nationaal Water Programma (NWP) stelt voor dat zandwinning een meer ondersteunende rol moet spelen bij het behalen van gebiedsdoelen. Dit betekent dat zandwinning niet de primaire verantwoordelijkheid heeft om deze doelen te verwezenlijken en dat het realiseren van gebiedsdoelen eerder dient gefinancierd te worden uit andere financiële bronnen en door andere opdrachtgevers.

Multifunctionaliteit dient derhalve nagestreefd te worden zonder dat dit aanzienlijke financiële gevolgen heeft voor de zandwinning. De huidige wetgeving voor concessieaanvragen stelt al eisen aan belangrijke aspecten zoals borgen zoetwater, waterveiligheid, waterkwaliteit, ecologie, archeologie, etc. voordat een concessieaanvraag wordt goedgekeurd."

Reactie

Voor alternatief 2 geldt dat zandwinning in het IJsselmeergebied is toegestaan als er zand gewonnen wordt uitsluitend ten behoeve van het realiseren van de gebiedsdoelen. De onderzoeksalternatieven en resultaten van onderzoeken, waaronder het plan-MER, bieden aanknopingspunten om het voorgenomen beleid vorm te geven. In het op te stellen Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 worden kaders gesteld die bepalend zijn voor toekomstige vergunningaanvragen.

3.15.14 Afbouw van het gebruik van Fossiele Brandstoffen

"In verwijzing naar punt 2.4.3 op pagina 20, waarin wordt gesproken over de afbouw van het gebruik van fossiele brandstoffen, willen we graag verwijzen naar het 'Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB)', zoals vermeld in de brief van de Minister aan de Tweede Kamer op 27 november 2023. Dit breed gedragen Convenant heeft als doel om te voldoen aan de gestelde maatschappelijke doelstellingen en ambities, met inbegrip van de nodige aanpassingen aan ons materieel om dit te bereiken. Het Convenant is nog niet ondertekend door onze vertegenwoordigers, deze waren helaas niet uitgenodigd, maar we treden graag in overleg met de Minister over de mogelijkheid voor een ondertekening (zoals aangegeven in haar brief)."

Reactie

Het Convenant Schoon en Emissieloos Bouwen (SEB) maakt geen onderdeel uit van het op te stellen Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050. Het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 gaat om uitwerking van beleidsdoelen voor het IJsselmeergebied. Het Convenant SEB is van belang voor de uitvoering van specifieke zandwinprojecten die mogelijk volgen na het Programma. Het al beschouwen van aanlegmethodes valt buiten de scope van het Programma.

3.15.15 Beoordeling onderzoeksalternatieven

"Het Plan-MER vereist de zorgvuldige keuze van het juiste referentiepunt, zoals eerder betoogd. Het is essentieel om te waarborgen dat de uiterste hoekpunten in de NRD als basis worden genomen en dat alternatieve hoekpunten of extremen niet de algehele belangen van zandwinning in het IJsselmeergebied met een gemiddelde jaarlijkse hoeveelheid van 17 miljoen m³ in de weg staan. Binnen de alternatieve scenario's moet gezocht worden naar combinaties die zowel de waterkwaliteit ondersteunen als leiden tot kostenbesparingen bij het beheer en een bijdrage aan de duurzaamheid kunnen leveren. Het afwentelen op andere gebieden in Nederland kan niet het uitgangspunt zijn of worden, als de gevolgen niet worden meegewogen.

De intentie van bovenstaande zienswijze is om in de beste samenwerking ervoor zorgen dat middels het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 een evenwichtig en goed onderbouwd beleid zal worden gerealiseerd dat rondom voldoende zandwinning, rekening houdt met alle relevante aspecten in het IJsselmeergebied. We zien uit naar nader overleg om zover te komen."

Reactie

Wij zien eveneens uit naar de eerstvolgende stakeholderbijeenkomst op 3 juli 2024. Latere bijeenkomsten worden te zijner tijd op de website van Platform IJsselmeergebied en per e-mail aangekondigd.

3.15.16 Conclusie

De ingebrachte zienswijze leidt tot de volgende wijzigingen of aandachtspunten voor het plan-MER:

- Er is een nadere invulling van alternatief 3 zoals te lezen in paragraaf 2.1;
- we nemen uw aandachtspunten ten aanzien van de winmethodes mee.

3.16 NVLB Nederlandse Vereniging van Leveranciers van Bouwgrondstoffen

Zienswijze 16, Uniek nr DP: 98850277

Deze zienswijze is een rapport als bijlage bij zienswijze 15.

Bijlage: NVLB Rapport "Ophoogzand behoefte IJsselmeer 2025-2050"

3.16.1 Conclusie

De zienswijze leidt niet tot wijzigingen.

3.17 N.V. PWN Waterleidingsbedrijf Noord-Holland

Zienswijze 17, Uniek nr DP: 98846023

3.17.1 Water en bodem sturend

"In de Kamerbrief 'Water en Bodem Sturend' (november, 2022) moeten water en bodem sturend worden in ruimtelijke keuzes, en dienen zowel zandwinning als ook waterwinning aan dat kader te voldoen. Voldoende en schoon drinkwater is voor mensen van levensbelang en heeft invloed op onze volksgezondheid. In het Nationaal Waterprogramma 2022-2027 staat dat de winning van zand in Rijkswateren, waaronder het IJsselmeergebied, ook van nationaal belang is."

Reactie

Dank voor uw zienswijze. U geeft aan dat water en bodem sturend moet worden bij zandwinning. De Kamerbrief 'Water en bodem sturend' (november, 2022) is opgenomen als beleidskader voor het plan-MER.

3.17.2 Afweegkader

"Het is wellicht te vroeg in het proces nu, maar vanuit PWN zijn we benieuwd naar hoe en waar de weging gaat plaatsvinden tussen zandwinning (nationaal belang) en waterwinning voor drinkwater (levensbelang)."

Reactie

U vraagt hoe de weging gaat plaatsvinden. In het plan-MER worden onder meer de effecten van zandwinning op de zoetwaterbuffer beoordeeld. Daarnaast is het borgen van de zoetwatervoorziening één van de gebiedsdoelen. Hoe de weging gaat plaatsvinden, is op dit moment nog niet uitgewerkt.

3.17.3 Drinkwaterwinning

"PWN vindt het belangrijk dat de effecten van zandwinning op de drinkwaterwinning worden onderzocht. Dit aspect is niet opgenomen in de NRD en het is niet duidelijk of dit wordt meegenomen in de MER-studie of elders in het proces. Denk hierbij aan: de effecten van verzilting en (tijdelijke) vertroebeling van het IJsselmeerwater, maar ook effecten van stoffen die vrijkomen bij aanroering van de bodem (zoals PFAS)."

Reactie

U vraagt of effecten van zandwinning op de drinkwaterwinning worden onderzocht. Eén van de gebiedsdoelen waaraan wordt getoetst, is borging van de zoetwatervoorziening. In de toelichting in 2.4.2 staat dat dit ook gaat om zoetwater voor menselijk gebruik. Daarnaast staat in het beoordelingskader milieu (tabel 5.2) het aspect zoetwater, waarbij het effect op omvang zoetwaterbuffer IJsselmeergebied en afgeleid daarvan de effecten op

landbouw en drinkwaterwinning, wordt beoordeeld. Wij beoordelen of hiermee de effecten op de drinkwaterwinning voldoende onderzocht worden.

3.17.4 Zoutindringing

"PWN maakt zich zorgen om de impact van zandwinning op de zoutindringing richting het IJsselmeer. Het gaat hierbij zowel om zoute kwel als (en met name) om zoutindringing vanuit de Waddenzee. Zoutwater heeft een hogere dichtheid dan zoetwater. Diepere geulen of kuilen in het IJsselmeer, die in verbinding staan met binnenstromend zout/ verzilt water vanuit de Waddenzee, zullen zich dan gemakkelijk vullen met zout(er) water en kunnen zorgen voor zouttransport tot ver op het IJsselmeer en (zeker bij harde wind) zorgen voor vermenging met zoet water. De resulterende verzilting leidt bij PWN al snel tot een overschrijding van de jaargemiddelde chlorideconcentratie.

Om ervoor te zorgen dat de waterkwaliteit van het IJsselmeer het gewenste, lage zoutgehalte behoudt, is het noodzakelijk om voldoende waterafvoer via de sluizen in de Afsluitdijk en het Noordzeekanaal te realiseren of grootschalige maatregelen tegen verzilting te nemen.

Vragen hieromtrent die bij ons leven zijn: Wordt er in de varianten 2 en 3 rekening gehouden met een mogelijke toename van zoutwater in het IJsselmeer (door diepere geulen en kuilen) en daardoor een grotere spuibehoeftte om het IJsselmeer voldoende zoet te houden? Welk effect heeft dit op de zoetwaterbeschikbaarheid en specifiek de chlorideconcentratie bij innamepunt Andijk?

We adviseren de effecten op de drinkwaterwinning in Andijk in alle drie de varianten een duidelijke plek te geven in de MER-studie. We willen graag weten waar deze effecten worden onderzocht, en welke effecten worden onderzocht."

Reactie

Het is bekend dat er sprake kan zijn van zout water in het IJsselmeer en dat geulen hierop effect kunnen hebben. De zoutindringing is onderdeel van het plan-MER. Het klopt dat de zoutverspreiding in het systeem kan veranderen als de bodemmorfolgie verandert (bijv. door aanleg van putten of geulen) en daarmee ook de stromingspatronen. We voegen het criterium hydro(morfo)dynamiek daarom ook toe aan het beoordelingskader. Hierbij gaan we in op stroming en processen (o.a. in relatie tot sediment en zout). Daarnaast voegen wij het criterium waterkwaliteit toe. Dit, in combinatie met het gebiedsdoel 'het borgen van de zoetwatervoorziening' en het criterium 'zoetwater', borgt de effecten op de drinkwaterwinning.

3.17.5 Tijdelijke verstoring

"We vinden het belangrijk dat de impact van de tijdelijke verstoring (het moment van zandwinning) gewogen wordt ten opzichte van de uiteindelijke situatie (na realisatie vd zandwinning). Wordt dit meegenomen in het proces? Zo ja, waar wordt dit meegenomen?"

Reactie

In het plan-MER wordt waar mogelijk ook een beoordeling gegeven van tijdelijke effecten.

3.17.6 Afbeelding 3.4 en 3.5

"Op pag. 19 van de NRD wordt (in paragraaf 3.3) vermeld dat het IJsselmeerwater mede wordt gebruikt voor de drinkwatervoorziening. Er wordt verwezen naar afbeelding 3.4, maar daarin is het gebruik voor drinkwater niet zichtbaar gemaakt. T.o.v. de andere watergebruikers is de waterinname voor drinkwater niet groot, maar wel van vitaal belang. Het lijkt in de afbeelding nu te vallen onder 'verliezen'. Maak in de afbeelding het percentage dat gebruikt wordt voor drinkwater specifiek zichtbaar.

In afbeelding 3.5 dient ook Texel groen gekleurd te zijn. Texel is wat betreft drinkwater afhankelijk van IJsselmeerwater."

Reactie

U geeft aan dat afbeelding 3.4 en 3.5 niet correct/volledig zijn. Wij nemen dit mee in de uitwerking van het plan-MER.

3.17.7 Waterkwaliteit

"In tabel 5.2 is het beoordelingskader gegeven. Hierin hebben lucht- en bodemkwaliteit een duidelijke plek gekregen. Waarom is waterkwaliteit hier niet opgenomen?"

Reactie

In reactie op uw zienswijze voegen we waterkwaliteit toe als criterium in het plan-MER.

3.17.8 Conclusie

De zienswijze leidt tot de volgende aandachtspunten of wijzigingen voor het plan-MER:

- Wij nemen in overweging of hiermee de effecten op de drinkwaterwinning voldoende onderzocht worden;
- wij nemen uw aandachtspunt ten aanzien van 3.4 en 3.5 mee in de uitwerking van het plan-MER;
- we voegen het criterium hydro(morfo)dynamiek toe aan het beoordelingskader;
- we voegen het criterium waterkwaliteit toe aan het beoordelingskader.

3.18 IJsselmeervereniging

Zienswijze 18, Uniek nr DP: 98875132

3.18.1 Gebiedsdoelen

"Allereerst lof voor de grondige en participatieve aanpak die tot een serieuze afweging van de verschillende mogelijkheden zal kunnen leiden. Ook lijkt het met de voorgestelde werkwijze mogelijk een goed inzicht te krijgen in de kansen op natuurontwikkeling of op schade aan de natuur. Wel vinden wij dat de gebiedsdoelen moeten worden aangevuld met waterrecreatie en dat moet worden meegenomen of er een relatie tussen zandwinningsopties en waterrecreatie denkbaar is met name gelet op de waterplantenproblematiek."

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze. U geeft aan dat de gebiedsdoelen moeten worden aangevuld. Zoals aangegeven op pagina 7 van de NRD volgen de gebiedsdoelen voor het IJsselmeergebied uit de Agenda IJsselmeergebied 2050 (2018). De gebiedsdoelen zijn gedefinieerd in het kader van de Agenda IJsselmeergebied en binnen dit Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 en het MER wordt hier invulling aan gegeven. De gebiedsdoelen zijn niet geformuleerd voor dit MER en worden daarom niet aangepast.

3.18.2 Zandbehoefte Nederland

"Met betrekking tot de Reikwijdte kunnen wij er niet zeker van zijn dat gedurende het proces een goede relatie wordt gelegd met de op een parallel spoor lopende algemene studie naar de zandbehoefte en de winningsmogelijkheden in Nederland. Waaruit de eventueel gewenste bijdrage vanuit het IJsselmeergebied aan zandwinning ten behoeve van woningbouw etc. zou moeten blijken. Wij zijn geneigd de noodzaak van deze bijdrage op voorhand in twijfel te trekken. Wij vinden dan ook een over all besluitvormings- en overlegschemata van beide processen nodig en hebben dat overigens al diverse malen in de ateliers voorgesteld. Wij verwachten in dat andere onderzoek ook een visie op innovatieve ontwikkelingen in bouw en wegenbouw, zoals hergebruik en nieuwe vervangende materialen."

Reactie

U verwijst naar de Scenariostudie Grondstoffenwinning, die inmiddels is [gepubliceerd](#). Daarin kunt u lezen waarop die studie is gebaseerd. Voor informatie over de landelijke afweging verwijzen we u naar paragraaf 2.2 uit deze nota.

3.18.3 Looptijd van vergunningen

"Gezien de groeiende dynamiek van droogte, stormen, opwarming en wateraanvoer, die buiten de huidige voorspellingen vallen, lijkt het ons risicovol om concessies langer dan 10 jaar uit te geven. Het meteorologische systeem is te grillig voor lange termijnvastlegging van economische verplichtingen. De kaderstelling 2025-2050 van de plan MER zou niet mogen inhouden dat de concessies voor commerciële zandwinners per definitie voor 25 jaar zijn. De gewenste termijn dient dus onderdeel te zijn van de voorgenomen studie."

Reactie

U geeft aan dat het meteorologisch systeem te grillig is voor langetermijnvastlegging van economische verplichtingen en vindt dat de looptijd van vergunningen hierop moet worden aangepast. Dit zullen we meenemen in de overwegingen voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050. Daarbij willen we

er ook op wijzen dat de looptijd van een vergunning mede wordt bepaald door de benodigde terugverdientijd van de investeringskosten van de initiatiefnemer.

3.18.4 Opzet onderzoeken

"Wij hebben de verwachting dat door in de verschillende varianten de effecten voor de natuur in te schatten er een goed beeld gaat ontstaan van de relatie tussen de diverse vormen van zandwinning en de negatieve en mogelijk positieve effecten op de natuur. Wij vinden dit onvoldoende met zoveel woorden terug in het voorstel en zouden dit graag expliciet benoemd en uitgewerkt zien. Wij steunen op dit punt de voorstellen voor onderzoek van het Blauwe Hart en de Friese Groep Zandwinning nee! Die aan u in hun zienswijzen zijn toegestuurd.

Wij willen ook onderzocht zien in welke mate langdurige vertroebeling van het watersysteem leidt tot groeivertraging van het onderwatersysteem en dus aantasting van de onderwater ecologische netwerken. Het kan dus, gelet op de opbouw van de ondergrond nogal wat uitmaken waar zand eventueel gewonnen gaat worden. Goed in kaart brengen van de ondergrond hoort vinden wij onderdeel te zijn van de studie.

Voorts vragen wij ons af of er voldoende onafhankelijke wetenschappelijke kennis wordt ingeschakeld bij de begeleiding. De (ingesloten) gewoonte is immers dat ingehuurde externe bureaus de neiging hebben in de denkrant van de opdrachtgever te gaan redeneren. Wij vinden dat, naar het voorbeeld van de KIMA constructie ook hier het maximale moet worden gedaan om de in Nederland aanwezige expertise in te schakelen en het noodzakelijke wetenschappelijke debat te faciliteren."

Reactie

U vindt dat effecten op natuur onvoldoende naar voren komen. Deze effecten worden beoordeeld per alternatief. In tabel 5.2 is aangegeven welke aspecten en criteria specifiek worden beoordeeld. Hierin worden ook effecten op, bijvoorbeeld, het ecologisch systeemfunctioneren meegenomen. Hieruit kunnen zowel positieve als negatieve effecten naar voren komen.

U wilt de effecten van langdurige vertroebeling onderzocht zien. Zoals aangegeven in de NRD vindt er een kwalitatieve effectbeoordeling plaats op basis van bestaande bronnen en *expert judgement*. vertroebeling is een bekend effect van zandwinning en zal worden meegenomen in de effectbeoordeling.

U vindt de onafhankelijkheid onvoldoende gewaarborgd. Het plan-MER en de effectbeoordeling worden uitgevoerd door Witteveen+Bos, een onafhankelijk adviesbureau. Daarnaast worden inzichten uit recente onderzoeken waar mogelijk meegenomen en wordt een systeemanalyse uitgevoerd naar het huidige systeemfunctioneren. Ook heeft het onafhankelijk kennisinstituut Deltares onderzoek uitgevoerd naar de fosfaathuishouding in relatie tot zandwinputten. Verder vindt onafhankelijke advisering van de NRD en het plan-MER plaats door de Commissie voor de milieueffectrapportage.

3.18.5 Het Onderwaterlandschapsplan

"Om tot een goede afweging te kunnen komen in de praktijk vinden wij dat voor Markermeer en IJsselmeer "Onderwaterlandschapsplannen" moeten worden gemaakt. Waarin de natuurontwikkeling aan de oevers (PAGW) en de (on)mogelijkheden voor natuur bij zandwinning in het open water in samenhang kunnen worden gezien. We kunnen daarbij stellen dat er voor het Markermeer al een goed beleidskader, het Toekomstbestendig Ecologische Systeem, beschikbaar is en goed proces van monitoring is opgezet via de Trendrapportage Natuurthermometer. Maar voor het IJsselmeer bestaat dat nog niet. En aangezien gesteld wordt dat het meeste zand uit het IJsselmeer zal moeten komen ligt hier een duidelijk knelpunt. Dat in de periode tot het in werking treden van het Programma Zandwinning, dus voor de concessieverlening dient te worden opgelost. Dan kan ook eindelijk een goede opvang worden georganiseerd voor de vissen die door de vismigratierivier het gebied binnenzwemmen!"

Reactie

U stelt voor een onderwaterlandschapsplan op te stellen. Het opstellen van een dergelijk plan valt niet binnen de scope van het plan-MER of het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050.

3.18.6 Waterplantenproblematiek

"Bij het model van ondiepe zandwinning op een aantal plekken vinden wij dat de mogelijkheden ook iets te doen aan het voor bepaalde zones oplossen van de bevaarbaarheidsproblemen door de uitbundige groei van waterplanten in de studies moet worden meegenomen. Verdieping over grotere oppervlakten in nautisch belangrijke zones, die vaak als oplossing wordt genoemd, kan dan in de beschouwingen worden betrokken. Eventueel als aparte variant voor delen van het Markermeer. Dit is een belangrijk punt voor recreatieve zeilers en beroepszeilers in de Bruine Vloot. Het kan niet zo zijn dat in deze studie voorbij wordt gegaan aan de mogelijkheden of onmogelijkheden de overlast van waterplanten voor de watersport aan te pakken. Dat geldt dan met name ook voor het lange termijn perspectief van het hele Markermeer. Hoe ontwikkelen de waterplanten zich daar tussen 2030 en 2050? Dit is ook de mening van het Nederlands Watersportverbond."

Reactie

U stelt voor te kijken naar oplossingen voor de waterplantenproblematiek. De waterplantenproblematiek is geen onderdeel van het plan-MERonderzoek of het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050. Op basis van andere zienswijzen is besloten de waterkolom inclusief ondiepe gebieden mee te nemen in de effectbeoordeling. Hiermee kijken we onder andere naar de ondiepe waterzones met waterplanten. Daarbij worden de effecten van mogelijke verdiepingen beoordeeld aan de hand van de geformuleerde criteria.

3.18.7 Landschap

"Uit het verloop van het proces rond de zandwinning Smals bij Lemmer blijkt gelukkig dat ook landschappelijke aspecten een rol kunnen spelen bij de beoordeling van zandwinningsinitiatieven. Het is bij ons weten voor het eerst dat Landschap een doorslaggevend rol speelde bij het afkeuren van een plan voor zandwinning en verwerking door Gemeenteraad en Raad van State. (Zie IJsselmeerberichten 2022). Wij vinden dan ook dat landschappelijke aspecten rond winning en verwerking in de reikwijdte van deze studie moeten worden meegenomen. Te denken is aan het behoud van weidsheid, stilte en donkerte en de mogelijke aantasting van het landschap door horizonvervuiling door zandverwerkingsinstallaties. Het gaat immers om het behoud van een landschap van Wereldklasse!"

Reactie

U geeft aan dat landschappelijke aspecten meegenomen moeten worden. Landschap vormt onderdeel van het beoordelingskader 'milieu' (tabel 5.2, pagina 40). Voor landschap is het criteria 'effect op landschapsbeleving' opgenomen. Bij het aspect landschap nemen we het weidse landschap, donkerte in de nacht en de stilte en rust in het gebied mee als aandachtspunten.

3.18.8 Juridische randvoorwaarden

"Wij missen onderzoek naar de randvoorwaarden op projecten in EU Natura2000 gebieden zoals geboden, verboden en het voorzorgprincipe in nationale en internationale verdragen. Denk aan de explicietere vertaling van het voorzorgbeginsel in artikel 6, lid 3 van de Habitatrichtlijn, waaruit volgt dat een plan of project geen toestemming mag krijgen bij redelijke wetenschappelijke twijfel over het aantasten van de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied. Hierover is in 2024 een up-to-date analyse verschenen bij de Wadden Academie: De Europees- en Internationaal rechtelijke status van de Waddenzee. Wij bevelen u aan deze beperkingen in de kaderstelling mee te nemen."

Reactie

U beveelt aan randvoorwaarden vanuit EU Natura 2000-gebieden mee te nemen. Zoals aangegeven in tabel 5.2 op pagina 40 van de NRD worden de effecten op Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen, de wezenlijke kenmerken en waarden van Natuurnetwerk Nederland (NNN) en de KRW- doelstellingen meegenomen in de effectbeoordeling.

3.18.9 Conclusie

De zienswijze leidt tot de volgende aandachtspunten of wijzigingen voor het plan-MER en/of Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050:

- Wij nemen uw aandachtspunt ten aanzien van de looptijd van vergunningen mee in de overwegingen voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050;

- wij nemen uw aandachtspunt ten aanzien van de waterplanten mee in de overwegingen voor het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050;
- bij het aspect landschap nemen we het weidse landschap, donkerte in de nacht en de stilte en rust in het gebied mee als aandachtspunten.

3.19 Partners van Coalitie Blauwe Hart Natuurlijk

Zienswijze 19, Uniek nr DP: 98875077

3.19.1 Gunstige staat van instandhouding

De zandwinning zou niet alleen getoetst moeten worden op een positief of negatief effect op de huidige situatie, maar ook op een positief dan wel negatief effect op de situatie die uiteindelijk nodig is om de soorten van het IJsselmeergebied in een gunstige staat van instandhouding te brengen. Geef daarbij ook aan of de onderzochte vormen van zandwinning de noodzakelijke maatregelen voor een gunstige staat van instandhouding in de weg kan staan. We vinden daarnaast dat er in de Nota Reikwijdte en Detail meer aandacht moet zijn voor de verschillende vormen van zandwinning. Grootschalige industriële zandwinning is een activiteit die verschilt van de huidige zandwinning van ophoogzand uit met name de vaargeulen. Zo ook de optie om zandwinning ten behoeve van natuurprojecten op te kunnen schalen.

Reactie

Bedankt voor uw zienswijze. U stelt voor een extra effectbeoordeling te doen op basis van een gunstige staat van instandhouding. In het beoordelingskader milieueffecten (pagina 41) is het effect op de instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000 één van de criteria onder het milieuthema natuur. Hierdoor wordt het inzichtelijk wat het verwachte effect van de verschillende alternatieven op de staat van instandhouding is ten opzichte van de referentiesituatie. Daarnaast kunnen maatregelen worden aangegeven. Alternatief 3 geeft nu inzicht in de grenzen van de draagkracht van het systeem, waarbij voor natuur ook naar instandhoudingsdoelen wordt gekeken.

Daarnaast wilt u meer aandacht voor verschillende soorten zandwinning. Er wordt in de alternatieven rekening gehouden met schaaffecten. Dit gebeurt in de varianten lokaal en diep en ondiep en verspreid, waarbij er variatie in de omvang van het effectgebied is meegenomen.

Zandwinning ten behoeve van natuurprojecten wordt niet als apart alternatief beoordeeld, maar vormt wel onderdeel van alternatief 2, waarbij uitsluitend zandwinning plaatsvindt ten behoeve van het realiseren van de gebiedsdoelen. Eén van deze gebiedsdoelen is een duurzaam en robuust ecosysteem met een goede waterkwaliteit.

3.19.2 Cumulatie

"We hechten er veel belang aan, dat, naast de effecten van zandwinning in het Natura2000-gebied, er zorgvuldig onderzoek plaatsvindt over de cumulatieve effecten van de zandwinactiviteiten op de natuur voor zowel gebieden, soorten als ecosystemen. Voor Natura2000-gebieden zijn de instandhoudingsdoelstellingen randvoorwaardelijk voor een duurzaam en robuust ecosysteem. Zandwinning is niet de enige toekomstige ruimtelijke ontwikkeling die invloed heeft op het IJsselmeergebied. Wij vinden het daarom van belang dat er naast de toetsing van de effecten van zandwinning op natuur, ook getoetst wordt op cumulatieve effecten van de verschillende (toekomstige) ruimtelijke ontwikkelingen die invloed hebben op het IJsselmeergebied."

Reactie

In het MER wordt gewerkt met een referentiesituatie, hierin bevinden zich autonome ontwikkelingen - ontwikkelingen die in de toekomst plaatsvinden (zie ook pagina 39 van de NRD). De effecten van deze ontwikkelingen worden dus meegenomen in de toetsing. Daarnaast wordt voor de voorgenomen beleidskeuze een passende beoordeling uitgevoerd, ook hierin wordt ingegaan op cumulatieve effecten.

3.19.3 Ruimtelijke verschillen

“Nu wordt in de Nota Reikwijdte & Detail zandwinning onderzocht voor het IJsselmeergebied als geheel, terwijl het IJsselmeergebied heel verschillende waardevolle gebieden kent waar de effecten van zandwinning voor natuur en cultuurhistorie niet hetzelfde zijn. Het is een goede stap dat effecten per watersysteem worden onderzocht (4.2), maar ook binnen de watersystemen zijn de ruimtelijke verschillen groot. Bijvoorbeeld in watersysteem IJsselmeer: naast het reeds genoemde onderscheid tussen diep en ondiep zijn er diverse ecologische functies die sterke ruimtelijke verdelingen kennen, zoals aanwezige velden van zoetwatermosselen, instroom van nutriënten, foerageergebied van vis. De systeemanalyse en ANT-studie van Deltares kunnen daar een goede bron voor zijn. Wij vragen bij de uitwerking van varianten, beoordeling van effecten en stellen van kaders oog te hebben voor deze ruimtelijke differentiatie.”

Reactie

U vraagt oog te hebben voor ruimtelijke differentiatie. In de beoordeling wordt gekeken naar de verschillende watersystemen. Er is onderscheid gemaakt tussen de volgende watersystemen:

- IJsselmeer;
- Markermeer en IJmeer;
- Gooimeer en Eemmeer;
- Veluwemeer, inclusief Nuldernauw, Wolderwijd en Drontermeer;
- Ketelmeer/Vossemeer en Zwarte Meer.

Waar mogelijk wordt bij de effectbeoordeling rekening gehouden met ruimtelijke verschillen, bijvoorbeeld door gebieden aan te geven waar meer of minder effecten te verwachten zijn. Er vindt geen aparte effectbeoordeling plaats van locaties binnen de hierboven genoemde watersystemen.

3.19.4 Effecten huidige en reeds vergunde winningen

“Ten behoeve van de PlanMER is het van belang dat de effecten die de afgelopen jaren zijn opgetreden vanwege huidige en historische zandwinningen in kaart worden gebracht. Wat zijn de positieve en negatieve effecten geweest? Wij zien in de literatuurlijst geen monitoring en evaluatie van bestaande zandwinningen. Is de beschikbare informatie wel toereikend om betrouwbare uitspraken te doen in het MER t.a.v.:

- a. Inschatting van de effecten van nieuwe winningen in de op te stellen PlanMER?*
- b. Inschatting van de nog komende effecten vanwege bestaande winningen die nog doorlopen de komende jaren?*
- c. Inschatting van het cumulatief-effect van historische, bestaande en nieuwe zandwinningen? De NRD beschrijft dat er momenteel 33 ontgrondingsvergunningen verleend zijn in het IJsselmeergebied. Een goede evaluatie van effecten van bestaande en historische winning is cruciaal om te kunnen extrapoleren naar ten eerste reeds vergunde maar nog niet uitgevoerde winningen en de aanvullende scenario's uit deze NRD.*
- d. De bepaling van de juiste referentiesituatie? Immers, indien de afgelopen jaren bijvoorbeeld voornamelijk negatieve effecten zijn opgetreden vanwege zandwinning (bijv. de effecten van zandwinputten op de beschikbaarheid van organische stoffen in het systeem), dan kan men de verslechterde situatie niet als de referentiesituatie hanteren in de PlanMER, maar zal men verder naar het verleden moeten kijken, naar de situatie toen die effecten er nog niet waren.”*

Reactie

Alle aanvragen voor een ontgrondingsvergunning worden getoetst aan de geldende kaders vanuit wet- en regelgeving. Wanneer deze toets hiertoe aanleiding geeft, kan specifieke monitoring in de vergunning worden voorgeschreven. Indien er monitoring wordt vereist vanuit de vergunning, dan ligt de plicht hiervoor bij de vergunninghouder. De resultaten van deze monitoring moeten bij het bevoegde gezag worden ingediend. Vervolgens worden de resultaten uit de monitoring door het bevoegde gezag getoetst aan de (norm)vereisten uit de vergunning. Nieuwe (wetenschappelijke) inzichten worden meegenomen bij de toetsing tijdens de vergunningverlening. Een evaluatie van de zandwinning in het IJsselmeergebied is niet uitgevoerd. Wij zijn van mening dat we voldoende kennisbasis hebben voor de uitwerking van het plan-MER. Enerzijds wordt er een systeemanalyse uitgevoerd. Deze kijkt wat de huidige toestand van het systeem is. Dat betekent dat alles dat tot nu toe in het systeem heeft plaatsgevonden, automatisch meegenomen is omdat het totaal van de gevolgen heeft bepaald wat de huidige toestand is. Hierbij is naar het systeemniveau gekeken, niet naar individuele putten. Daarnaast loopt er een onderzoek van Deltares naar effecten van bestaande winputten op stratificatie en fosfaathuishouding. De systeemanalyse, het onderzoek van Deltares en overig beschikbaar onderzoek vormen

input voor de beoordeling van effecten van zandwinning en voor het bepalen van de referentiesituatie. Bestaande (doorlopende) winningen en de bijbehorende effecten worden meegenomen in de referentiesituatie van het plan-MER. De verschillende alternatieven worden per milieuthema beoordeeld en geprojecteerd ten opzichte van deze referentiesituatie. In het plan-MER wordt, waar mogelijk, onderscheid gemaakt tussen effecten voor de korte en lange termijn. Voor het bepalen van de referentiesituatie wordt de standaardmethode voor milieueffectrapportages gehanteerd, zoals aangegeven in de NRD.

3.19.5 Gebiedsdoelen

"Toevoegen van en toetsing aan de agendapunten vanuit de Provinciale Gebiedsagenda 2017 waaronder: "Een ecologisch gezond IJsselmeergebied, met provinciale regie over de ecologische verbetering van het achterland, de kustzone en sterke ecologische verbindingen".

Reactie

U stelt een toevoeging aan de gebiedsdoelen voor. Zoals aangegeven op pagina 7 van de NRD volgen de gebiedsdoelen voor het IJsselmeergebied uit de Agenda IJsselmeergebied 2050 (2018) en zoals ze zijn vermeld in het NWP. Eén van de gebiedsdoelen is 'een duurzaam en robuust ecosysteem met een goede waterkwaliteit'. Hiermee wordt het provinciale gebiedsdoel gedekt. De gebiedsdoelen zijn niet geformuleerd in het kader van dit plan-MER en worden daarom niet aangepast.

3.19.6 Voedselbeschikbaarheid

"N.a.v. par 2.2.3 Zandwinning in het IJsselmeergebied (p 12) en par 3.4 Natuur en waterkwaliteit (p 26)

Wat betreft de effecten op de natuur is het ook van belang om in de PlanMER inzicht te krijgen in de gevolgen van zandwinning op de voedselbeschikbaarheid voor watervogels, maar ook op vissen en ander onderwaterleven.

a. Indien het water dieper wordt, zijn vis en bodemdieren mogelijk moeilijker bereikbaar voor aalscholvers, reigers en roerdompen, eenden, futen, zwanen en ganzen.

b. Indien het water dieper wordt, heeft dat ook gevolgen voor hoeveelheid en samenstelling van de watervegetatie, en daarmee mogelijk ook op de waterfauna. Indirect kan dat ook weer gevolgen hebben op de voedselbeschikbaarheid voor de verschillende vogelgroepen."

Reactie

U vindt het belangrijk inzicht te krijgen in de gevolgen voor de voedselbeschikbaarheid voor vogels, vissen en onderwaterleven. Zoals aangegeven in tabel 5.2 van de NRD worden de effecten op natuur onderzocht, waaronder effecten op de functionaliteit van het leefgebied en de instandhouding van soorten. Hierin worden effecten van dieper water door de zandwinning meegenomen.

3.19.7 Effect golfwerking

"Indien water dieper wordt kan dit met zich meebrengen dat de golfwerking wordt vergroot en bij hardere wind er een grotere kans is op erosie van de oeverzone. Te onderzoeken in de PlanMER is of dit gevolgen kan hebben voor:

a. rustgebieden van watervogels

b. foerageergebieden van watervogels

c. broedgebieden van watervogels"

Reactie

U stelt voor de effecten van golfwerking op watervogels te onderzoeken. Zoals aangegeven in tabel 5.2 van de NRD worden de effecten op natuur onderzocht, waaronder effecten op de functionaliteit van het leefgebied en de instandhouding van soorten. Het plan-MER en de bijbehorende effectbeoordeling baseert zich op beschikbare (wetenschappelijke) bronnen. Aanvullend onderzoek vormt geen onderdeel van de scope van het plan-MER.

3.19.8 Bodemmateriaal

"Bij de zandwinning zelf wordt ook bodemmateriaal omgewoeld. Ook de effecten daarvan dienen in een PlanMER te worden beoordeeld. Door de omwoeling/opwerveling kan bijvoorbeeld de zichtbaarheid van het water verminderen en worden er ook bepaalde stoffen weer gemobiliseerd. Dit kan gevolgen hebben voor:

a. vogels die op zicht foerageren (vis, benthos, waterplanten)

b. de algen- en vegetatiesamenstelling in het water

c. de algehele waterkwaliteit.”

Reactie

U geeft aan dat opwerveling effecten kan hebben. Zoals aangegeven in tabel 5.2 van de NRD worden de effecten op natuur onderzocht, waaronder effecten op de functionaliteit van het leefgebied en de instandhouding van soorten, als ook KRW-doelstellingen. Omwoeling/opwerveling is een bekend effect van zandwinning. Er wordt op basis van beschikbare gegevens gekeken naar de effecten hiervan.

3.19.9 Gebiedsvreemd materiaal

“N.a.v. par 2.2.5 Diepte van zandwinning in het IJsselmeergebied met het huidige beleid (p 13/14)

Wanneer het gaat over de opleverdiepte van waterbodems na de zandwinning is het aannemelijk dat daarbij gebiedsvreemd materiaal wordt gebruikt, of anderszins ander materiaal dan dat er plaatselijk is gewonnen. De PlanMER zal daarom ook moeten kijken naar:

a. Wat is de kwaliteit van het in te brengen materiaal en om welke hoeveelheden gaat het.

b. Welke gevolgen heeft dit materiaal voor natuur, ecologie/ecosystemen, milieu, waterkwaliteit en waterbodembodem.”

Reactie

U geeft aan dat de effecten van gebiedsvreemd materiaal meegenomen dienen te worden. Indien het vernieuwde beleid aanleiding geeft tot ophoging van de bodem, dan zal het hiervoor toegepaste materiaal voldoen aan de wettelijke regels omtrent toepassen van bouwgrondstoffen. Met andere woorden, indien relevant, vindt ophoging plaats onder voorwaarden van het Besluit bodemkwaliteit. Dit vanuit het uitgangspunt dat het vernieuwde beleid voldoet aan de geldende wet- en regelgeving.

3.19.10 Winddiepte

“Gesteld wordt dat zandwinning buiten vaargeulen in het IJsselmeer is toegestaan tot een diepte van 30 meter. Op grond van welke milieueffectbevindingen is dit in het verleden toegestaan? En leert monitoring en evaluatie van historische en bestaande winningen ons of deze 30 meter een ecologische logische grens is?”

Reactie

U vraagt naar achtergrondinformatie over zandwinning tot een diepte van 30 meter. Hiervoor is destijds het plan-MER ‘Zand boven Water’ opgesteld. Winning buiten de vaargeulen kan door een initiatiefnemer op basis van diverse onderzoeken, waarbij de milieueffecten worden beoordeeld en afgewogen. Er wordt bij vergunningaanvragen voor winning buiten de vaargeulen in het IJsselmeergebied altijd een project-MER gevraagd. Dit omdat effecten van winningen buiten de vaargeulen destijds niet in het plan-MER ‘Zand boven water’ zijn beoordeeld en de betreffende te winnen hoeveelheden m.e.r.-plichtig zijn.

De diepte van 30m heeft geen ecologische grondslag. In het kader van deze beleidsvernieuwing is door Deltares een literatuurstudie uitgevoerd naar de ecologische effecten van diepe putten, zoals een put van 30 m. De resultaten van deze studie worden meegenomen in dit plan-MER.

3.19.11 Diepte

“Hoe worden de grenzen van ‘diep’ en ‘ondiep’ afgeleid uit deze ecologische argumenten? Naast het onderscheid diepe en ondiepe winningen zien we ook een driedeling: tot 10 meter, tot 30 meter en tot 100 meter. Het MER zou helder moeten maken wat, geleerd hebbend van eerder winningen, op grond van morfologie en ecologische argumenten logische grenzen zijn in dieptes van winningen.”

Reactie

In het plan-MER worden verschillende alternatieven onderzocht die de mogelijkheden voor zandwinning in het gebied breed verkennen. Om deze reden richt het plan-MER zich op het onderzoeken van de hoekpunten van het speelveld. De twee varianten (zie pagina 34 van de NRD) geven inzicht in de effecten van verspreide, ondiepe winningen en geconcentreerde, diepe winningen. Bij het opstellen van de voorgenomen beleidskeuze kunnen verschillende elementen uit de onderzoeksalternatieven en uitgevoerde onderzoeken worden gecombineerd.

Gebiedsdoelen

"N.a.v. 2.4.2 Bijdrage aan de gebiedsdoelen

Bij de uitwerking van het programma wordt in beginsel geen prioritering of weging tussen de gebiedsdoelen gegeven. Sommige gebiedsdoelen hebben echter een wettelijke grondslag, die maakt dat deze doelen noodzakelijkerwijs een plaats moeten hebben in het IJsselmeergebied, andere zijn alleen een beleidsdoel en/of vinden niet noodzakelijkerwijs in het IJsselmeer een plaats. Het opwekken van duurzame energie met respect voor kernkwaliteiten wordt als een van de gebiedsdoelen benoemd, en zo ook meegenomen in het beoordelingskader. Omdat het opwekken van duurzame energie niet op wettelijke grondslag noodzakelijkerwijs verbonden is met het IJsselmeergebied, daar waar de andere gebiedsdoelen (ecosysteem, waterveiligheid, zoetwatervoorziening en verkeer over water) dat wel zijn, pleiten we ervoor om dit niet op dezelfde wijze als gebiedsdoel op te nemen en vertalen naar het beoordelingskader. Sterker nog, het ontwikkelen van windmolenparken is een van de ruimtelijke ontwikkelingen die de doelstellingen voor de Natura2000-gebieden in de weg kunnen staan, en daarom als cumulatief effect moet worden beschouwd. We pleiten voor een duidelijker definitie van het begrip gebiedsdoel en we zien graag het verschil tussen een wettelijk dwingend gebiedsdoel en een gewenste opgave.

Aan de andere kant is 'Landschap' in de NRD wel verwoord in de paragraaf ruimtelijke kwaliteit, maar niet als gebiedsdoel uitgewerkt. Dat terwijl de Nationale Omgevingsvisie drie hoofdambities voor het IJsselmeer heeft overgenomen uit Agenda IJsselmeergebied 2050, waarvan de eerst luidt "een landschap van wereldklasse". Dat ligt in het verlengde van de SVIR, waarin de landschappelijke kwaliteiten van het IJsselmeergebied als landelijk belang werden benoemd. Deze ambitie is onvoldoende uitgewerkt in de NRD om zandwinningsactiviteiten aan te toetsen en daaraan kaders mee te geven. Wij verzoeken het aspect landschap te operationaliseren in het MER om vervolgens de varianten te kunnen beoordelen en handvatten te geven voor toekomstige vergunningverlening op het gebied van zandwinning."

Reactie

U pleit voor een duidelijker definitie van gebiedsdoel. Zoals aangegeven op pagina 7 van de NRD volgen de gebiedsdoelen voor het IJsselmeergebied uit de Agenda IJsselmeergebied 2050 (2018). De gebiedsdoelen zijn in dat kader gedefinieerd en binnen het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 en het plan-MER wordt onderzocht hoe zandwinning kan bijdragen aan één of meerdere van deze doelen. De gebiedsdoelen zijn niet geformuleerd voor dit MER en worden daarom niet aangepast. In het plan-MER wordt aangegeven welke kaders uit de gebiedsdoelen wel en niet worden meegenomen. Bij het formuleren van het voorgenoemde beleidskader wordt een afweging gemaakt, mede op basis van de effectbeoordeling van de alternatieven uit het plan-MER.

Landschap is een milieuthema in het beoordelingskader milieu (zie tabel 5.2, pagina 41).

3.19.12 Kliflandschap

"N.a.v. par 3.1 Ruimtelijke kwaliteit en landschap (p 21) en par. 3.7 Cultuurhistorie, aardkundige waarden en archeologische monumenten (p 30 e.v.)

Hier ontbreekt de aandacht voor het kenmerkende kliflandschap van het IJsselmeergebied (Gaasterland). Graag zien we dit toegevoegd."

Reactie

U vraagt aandacht voor het kliflandschap. We zullen binnen het milieuthema landschap aandacht besteden aan het kliflandschap.

3.19.13 Kwelstromen

"N.a.v. par 3.2 Bodem en water (p 23). Wanneer het gaat over de effecten op watersystemen dient de PlanMER niet alleen te kijken naar mogelijke optredende kwel als gevolg van de zandwinning. Ook moet men inzichtelijk maken of er vanwege zandwinning mogelijke effecten kunnen ontstaan op bestaande natuurlijke regionale kwelstromen. Zoals die bijvoorbeeld vanaf de Utrechtse en Gelderse stuwwallen onder de randmeren doorstromen richting de Flevopolder."

Reactie

U vraagt aandacht voor kwelstromen. De geohydrologische gradiënt wordt onderdeel van de geüpdatete systeemanalyse die input is voor de MER-beoordeling. Hierin is ook aandacht voor de regionale kwelstromen, bijvoorbeeld, tussen het vaste land en de Flevopolder.

3.19.14 Ondiep water N.a.v. par 3.4 Natuur en waterkwaliteit (p 28).

"In deze paragraaf wordt ingegaan op het belang van ondiep water. Gesteld wordt dat er te weinig ondiep habitat met water- en oeverplanten in het IJsselmeergebied is om de KRW-doelen voor macrofauna te halen. En dat er over het algemeen te weinig vissoorten zijn, en in de randmeren met name plantminnende en zuurstoftolerante vissoorten ontbreken. Soorten die ondiepe zones met water- en oeverplanten nodig hebben. Nu zandwinning zal leiden tot minder ondieper water zal de PlanMER aan moeten geven:

a. Wat de gevolgen van meer zandwinning kunnen zijn voor water- en oeverplanten in het algemeen en op ondiepe zones in het bijzonder.

b. Wat indirect de gevolgen daarvan kunnen zijn op de visstand en benthosstand: hoeveelheid, populatieopbouw en soortensamenstelling.

c. En vervolgens wat daar weer de gevolgen van kunnen zijn op de diverse soorten die voeden op water- en oeverplanten, vis en benthos."

Reactie

U benadrukt het belang van ondiep water. Zoals aangegeven in tabel 5.2 wordt voor natuur gekeken naar onder meer de effecten op de functionaliteit van het leefgebied en de instandhouding van soorten (Omgevingswet) en effecten op het ecologisch systeemfunctioneren van de ecosystemen in het IJsselmeergebied, incl. Kaderrichtlijn Water. De milieueffectrapportage geeft inzicht in de milieueffecten van zandwinning ter onderbouwing van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050.

3.19.15 Scope "N.a.v. par 4.2 Uitgangspunten onderzoeksalternatieven (p 33)

"In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau worden in hoofdstuk 4 een drietal onderzoeksalternatieven benoemd, te weten: Alternatief 1 - Geen zandwinning, Alternatief 2 - Zandwinning ten behoeve van de gebiedsdoelen en Alternatief 3 - Maximale bijdrage aan landelijke zandbehoefte. Uit de nadere toelichting blijkt dat er in feite drie varianten zijn benoemd waarbij initieel enkel is gekeken naar de wijze waarop het alternatief bijdraagt aan de behoefte aan bouwgrondstoffen, oftewel de vraag naar zand.

Het is jammer dat men het onderdeel zandwinning niet benadert vanuit een regio overstijgende scope. Aangezien het om een landelijk thema gaat zou een meer integrale visie wenselijk zijn met de vraag waar zandwinning het beste kan bijdragen aan gebiedsdoelen. Is dat in het IJsselmeergebied of elders. Wij zouden graag zien dat twee alternatieven alsnog worden opgenomen: 1. Zandwinning buiten het IJsselmeergebied; 2. Zandwinning gedeeltelijk buiten het IJsselmeergebied."

Reactie

U stelt voor extra alternatieven voor zandwinning geheel of gedeeltelijk buiten het IJsselmeergebied mee te nemen. Deze alternatieven worden niet meegenomen. De scope van deze NRD voor het plan-MER in het kader van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 is het IJsselmeergebied. Het belang van het IJsselmeergebied voor de landelijke voorraad bouwgrondstoffen moet blijken uit de landelijke afweging. Zie voor verdere toelichting paragraaf 2.2.

3.19.16 Onderzoeksalternatieven "N.a.v. par 4.3 Onderzoeksalternatieven (p. 36)

In het PlanMER worden vanuit de kaders van wet- en regelgeving de ruimtelijke beperkingen in beeld gebracht. Bijvoorbeeld op het gebied van hoogwaterveiligheid (beschermingszones), archeologie, schietveld van defensie, kabels en leidingen, windparken, etc. Daaruit volgt de beschikbare milieuruimte. Binnen de beschikbare milieuruimte worden de onderzoeksalternatieven uitgewerkt en onderzocht. Zijn er vanuit de Natura2000 instandhoudingsdoelstellingen en/of wezenlijke kenmerken en waarden van de NNN-gebieden ruimtelijke beperkingen waar op voorhand al rekening mee moet worden gehouden en die zandwinning in een specifiek gebied uitsluiten? Neem deze dan nu al mee in het vormgeven van alternatieven."

Reactie

U vraagt gebieden op voorhand uit te sluiten. Op basis van de effectbeoordeling van de alternatieven wordt in het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 inzicht gegeven in of, zo ja waar en hoeveel zand gewonnen mag worden. Hier vindt mogelijk uitsluiting van gebieden plaats. De effecten op Natura 2000 en Natuurnetwerk Nederland (NNN)-gebieden wordt meegenomen in de effectbeoordeling.

3.19.17 Zoekgebieden energieopwekking N.a.v. 5.1 Referentiesituatie (p 38 e.v.)

"In deze paragraaf wordt ook gesproken over zoekgebieden voor energieopwekking (windparken, zonneparken, thermische energie). Winning van thermische energie uit oppervlaktewater wordt in studies genoemd als een mogelijke optie, maar ons zijn daarvoor geen concrete zoekgebieden bekend."

Reactie

U bent niet bekend met concrete zoekgebieden voor energieopwekking. Voor de effectbeoordeling van de referentiesituatie zal een analyse worden gedaan van locaties en zoekgebieden voor energieopwekking. Hieruit zal naar voren komen of en welke zoekgebieden er zijn.

3.19.18 Erosie

"N.a.v. Tabel 5.2 Beoordelingskader 'milieu' plan-MER Programma Zandwinning IJsselmeergebied We missen in deze tabel het onderwerp verdieping en verhoogde kans op erosie."

Reactie

U mist het onderwerp verdieping en erosie. Bij het aspect bodemopbouw wordt gekeken naar morfologische patronen, wij nemen verdieping en erosie hierin als aandachtspunt mee.

3.19.19 Kwelstromen

"Toegevoegd dient te worden het onderwerp: mogelijke effecten op bestaande kwelstromen (afkomstig vanaf de verschillende stuwwallen richting Flevoland)."

Reactie

U vraagt kwelstromen toe te voegen. De effecten op geohydrologische situatie (grondwaterstanden- en stromingen) worden onderzocht onder het aspect geohydrologie. Hierbij kijken we ook naar kwel.

3.19.20 Bodemleven

"We vragen ook om hier aandacht te geven aan het onderwerp dat gaat over de samenhang tussen de samenstelling van de bodem, de bodemmorfologie en de aanwezige bodemflora en bodemfauna en de effecten op deze samenstelling vanwege en op hieraan gerelateerde ecosysteemrelaties vanwege zandwinning."

Bij de toetsing van zandwineffecten op natuur vragen we ook aandacht voor het 'opzij' leggen van de, voor de winning onbruikbare, bovenlaag. (Zoals ook is gebeurd bij de versterking van de Markermeerdijken.) De impact op het bodemleven is dus groter dan alleen de betreffende winput."

Reactie

Bedankt voor uw aandachtspunt wat betreft de bodemflora en -fauna. We nemen de effecten op bodemleven op kwalitatieve wijze mee. Aanvullend onderzoek vormt geen onderdeel van scope van het plan-MER. Het opzijleggen van de voor de winning onbruikbare bovenlaag is sterk afhankelijk van de locatie en omvang van de winning. Dit wordt met name getoetst in een project-MER voor een specifieke vergunning.

3.19.21 Bodemprofiel

"Tevens vragen we aandacht om het belang van ongestoorde bodems en een onverstoord bodemprofiel om te nemen in het beoordelingskader."

Reactie

U vraagt aandacht voor ongestoorde bodem en een onverstoord bodemprofiel. In het beoordelingskader is bodemkwaliteit en bodemopbouw opgenomen. Hierin wordt gekeken naar de mate waarin de bodemstructuur wordt aangetast.

3.19.22 Nutriëntenafvang

"Zandwinputten vangen veel kostbare nutriënten die daardoor niet in het ecosysteem terecht komen. Dit vinden wij een onwenselijke situatie."

Reactie

De effecten van zandwinputten op de afvang van nutriënten is onderzocht door Deltares. Deze effecten nemen wij mee in de beoordeling van de alternatieven.

3.19.23 Gebruiksfuncties

"Tot slot dient het thema 'gebruiksfuncties' uitgebreid te worden met de aspecten 'recreatie en toerisme' en 'kustbewoners'. Zowel recreatie en toerisme, als de bewoners langs de kust van het IJsselmeergebied, worden in het huidige beoordelingskader niet of nauwelijks erkend, terwijl beide direct belanghebbenden zijn."

Reactie

We zien veel overlap tussen 'recreatie' en 'toerisme' en nemen het aspect 'toerisme' niet apart op.

We voegen het aspect 'leefomgeving' toe aan het milieuthema 'gebruiksfuncties', hier geven we een kwalitatieve effectbeoordeling van geluid om de leefomgeving.

3.19.24 Participatie

"In het Participatieplan wordt beschreven op welke wijze belanghebbenden kunnen deelnemen aan het proces. Wij vinden dat het doel van het participatieproces duidelijk omschreven is en dat de verschillende mogelijkheden die worden benoemd om deel te nemen aan dit proces eveneens duidelijk omschreven zijn, alsmede voldoende mogelijkheden bieden om input te geven."

Reactie

Fijn dat u tevreden bent met het doel van het participatieproces en de mogelijkheden om input te geven.

3.19.25 Conclusie

De zienswijze leidt tot de volgende aandachtspunten of wijzigingen voor het plan-MER en/of Programma:

- Wij nemen in het plan-MER een verdere uitwerking van de gebiedsdoelen op;
- we zullen binnen het milieuthema landschap waar mogelijk aandacht besteden aan het klijlandschap;
- bij het aspect bodemopbouw nemen wij verdieping en erosie hierin als aandachtspunt mee.

We voegen we het aspect 'leefomgeving' toe aan het milieuthema 'gebruiksfuncties', hier geven we een kwalitatieve effectbeoordeling van geluid om de leefomgeving.

3.20 Gasunie Transport Services B.V.

Zienswijze 20, Uniek nr DP: 98874133

3.20.1 Aardgasleiding

"In de NRD en de overige ter inzage gelegde stukken wordt onder meer inzichtelijk gemaakt, wat de (mogelijke) plannen van het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat zijn voor de winning van bouwgrondstoffen in het IJsselmeergebied."

Uit de NRD blijkt, dat bekend is, dat er een aardgasleiding van GTS in het IJsselmeergebied ligt. Tegelijkertijd blijkt uit de NRD niet, dat de eventuele gevolgen van de winning van bouwgrondstoffen voor dit specifieke gebruik van het IJsselmeer onderzocht wordt bij het beoordelen van de milieueffecten-

Het verzoek is dan ook dit gebruik toe te voegen aan het beoordelingskader, zoals opgenomen hoofdstuk 5, onder 5.3, van de NRD"

Reactie

U verzoekt het gebruik van de aardgasleiding toe te voegen aan het beoordelingskader. In het plan-MER worden vanuit de kaders van wet- en regelgeving de ruimtelijke beperkingen in beeld gebracht. Bijvoorbeeld op gebied van hoogwaterveiligheid (beschermingszones), archeologie, schietveld van defensie, kabels en leidingen, windparken etc. Daaruit volgt de beschikbare milieuruimte. Bestaande leidingen, zoals aardgasleidingen, zijn hierin een ruimtelijke beperking waar geen zandwinning plaats kan vinden. Hoewel niet expliciet benoemd, worden deze leidingen dus wel meegenomen.

3.20.2 Conclusie

De zienswijze leidt niet tot wijzigingen.

4 CONCLUSIE TEN AANZIEN VAN WIJZIGINGEN

Op basis van de ingediende zienswijzen zijn de volgende aanpassingen in de onderzoeksopzet voor het plan-MER, of aandachtspunten voor de uitwerking van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 voorzien.

Zienswijze	Aanpassing
1, 6, 12	er is een nadere invulling van alternatief 3 zoals te lezen in paragraaf 2.1
1	in het plan-MER zal een duidelijke formulering van gebiedsgrenzen voor de gebiedsdoelen worden aangeven
13, 18	bij het aspect landschap nemen we het weidse landschap, donkerte in de nacht en de stilte en rust in het gebied mee als aandachtspunten
5	in de uitwerking van het plan-MER houden we rekening met de tegenstrijdigheden ten aanzien van het toegestane beleid in en rond beschermingszones
5, 12, 17	we nemen de aandachtspunten ten aanzien van afbeelding 3.3, 3.4, 3.5 en 4.1 mee in de uitwerking van het plan-MER
6, 13	we nemen de aandachtspunten ten aanzien van domeinvrij zand en zandhoeveelheden mee in de uitwerking van het plan-MER
6,12	we nemen de aandachtspunten ten aanzien van definities mee in de uitwerking van het plan-MER
7,11	het gehele oppervlak van de meren van het IJsselmeergebied, inclusief ondiepe gebieden, wordt meegenomen in de effectbeoordeling van het plan-MER
8	bij het opstellen van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050 wordt gekeken naar de (type) bouwgrondstoffen en de landelijke afweging bouwgrondstoffenwinning. In de uitwerking van het Programma blijkt op welke manier dit kan worden meegewogen
15	we nemen de aandachtspunten ten aanzien van de winmethodes mee in de uitwerking van het plan-MER
17	we nemen in overweging of de effecten op de drinkwaterwinning voldoende onderzocht worden
17	waterkwaliteit wordt opgenomen als criterium in het beoordelingskader
18	we nemen de aandachtspunten ten aanzien van de looptijd van vergunningen mee in de overwegingen bij het opstellen van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050
18	we nemen de aandachtspunten ten aanzien van de waterplanten mee in de overwegingen bij het opstellen van het Programma Zandwinning IJsselmeergebied 2025-2050
19	we nemen in het plan-MER een verdere uitwerking van de gebiedsdoelen op
19	we nemen het klijlandschap als aandachtspunt mee binnen het milieuthema landschap
19	bij het aspect bodemopbouw nemen wij verdieping en erosie hierin als aandachtspunt mee
2, 13, 19	we voegen we het aspect 'leefomgeving' toe aan het milieuthema 'gebruiksfuncties', hier geven we een kwalitatieve effectbeoordeling van geluid om de leefomgeving
5, 17	we voegen het criterium hydro(morfo)dynamiek toe aan het beoordelingskader